

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yönetim Bilimleri Bilim Dalı

**NEO-LİBERALİZMİN KAMU YÖNETİMİNE YANSIMASI OLARAK
GİRİŞİMCİ YÖNETİM: TÜRKİYE ÖRNEĞİNDE BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

Abdurrahman TURGUT

Sivas

Aralık 2017

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yönetim Bilimleri Bilim Dalı

**NEO-LİBERALİZMİN KAMU YÖNETİMİNE YANSIMASI OLARAK
GİRİŞİMCİ YÖNETİM: TÜRKİYE ÖRNEĞİNDE BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

Abdurrahman TURGUT

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Murat YILDIRIM

Sivas

Aralık 2017

KABUL VE ONAY

Üniversite : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Kamu Yönetimi
Bilim Dalı : Yönetim Bilimleri
Tezin Başlığı : Neo-Liberalizmin Kamu Yönetimine Yansıması Olarak Girişimci Yönetim: Türkiye Örneğinde Bir İnceleme
Savunma Tarihi : 27.11.2017
Danışman : Doç. Dr. Murat YILDIRIM

Unvanı-Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Gülay ERCİNS

Üye : Doç. Dr. Murat YILDIRIM

Üye : Yrd. Doç. Dr. Fatih ERTUGAY

Oy Birliği :

Oy Çokluğu :

Abdurrahman TURGUT tarafından hazırlanan “Neo-Liberalizmin Kamu Yönetimine Yansıması Olarak Girişimci Yönetim: Türkiye Örneğinde Bir İnceleme” başlıklı tez, kabul edilmiştir./...../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL

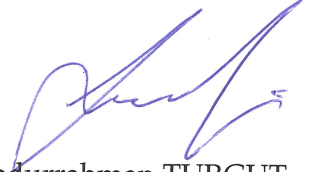
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

Abdurrahman TURGUT

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR.....	iv
TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YİRMİNCİ YÜZYILDA DEVLETİN DEĞİŞEN ROLÜ

1.1 20. YÜZYILDA DEVLET ANLAYIŞINDAKİ DEĞİŞİMİNİN SİYASİ VE EKONOMİK ARKAPLANI.....	3
1.1.1. Minimal Liberal Devlet: Büyük Buhrana Doğru.....	3
1.1.2. Sosyal Refah Devleti: Büyüyen Devletin Yeni Krizi.....	5
1.1.3. Krize Karşı Neoliberal Küçülme: Küçük Ama Güçlü Devlet	7
1.2 LİBERAL VE MUHAFAZAKAR İTTİFAK: YENİ SAĞ DÜŞÜNCE Sİ.....	9
1.2.1. Yeni Sağ İttifakın Siyasi Yüzü : Muhafazakarlık.....	11
1.2.2. Yeni Sağ İttifakın Ekonomik Yüzü: Liberalizm.....	14
1.2.3. Liberalizmin Temel İlkeleri.....	16
1.2.3.1 Bireycilik.....	17
1.2.3.2 Özgürlük.....	18
1.2.3.3 Rasyonalite Ve Ekonomik İnsan.....	19
1.2.3.4 Kendiliğinden Düzen Ve Piyasa Ekonomisi.....	20
1.2.3.5 Sınırlı Devlet.....	21
1.3 LİBERALİZMİN ÇAĞDAŞ BİR YORUMU: NEO-LİBERALİZM.....	22
1.3.1. Avusturya Okulu	23
1.3.2. Chicago İktisat Okulu.....	23

1.3.3. Virginia Politik İktisat Okulu Ve Kamu Tercih Teorisi.....	24
1.3.4. Neoliberal Düşüncede Devlet Ve Kamu Yönetimi Anlayışı	26

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİ YÖNETİM VEYA YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ

2.1 KAMU YÖNETİMİNİN YENİLENME İHTİYACI: GELENEKSEL KAMU YÖNETİMİ ELEŞTİRİSİ	31
2.2 KAMU YÖNETİMİNDE YOL AYRIMI: İDARE Mİ? YÖNETİM Mİ?.....	33
2.3 YENİ YÖNETİM ANLAYIŞI: GİRİŞİMCİ YÖNETİM.....	35
2.4 YENİ YÖNETİM ANLAYIŞI UYGULAMAYA NASIL YANSIDI? : KAMU REFORMLARI.....	41
2.4.1 Rekabet Odaklılık.....	42
2.4.2 Özelleştirme.....	43
2.4.3 Serbestleşme.....	45
2.4.4 Yerelleşme.....	45
2.4.5 Stratejik Yönetim.....	49
2.4.6 Performans Odaklı Yönetim.....	51
2.4.7 Hesap Verebilirlik.....	52
2.4.8 Yurttaş Veya Müşteri Odaklılık.....	54
2.4.9 İnsan Kaynakları Yönetimi.....	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİ YÖNETİM VEYA YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ

3.1 TÜRK KAMU YÖNETİMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ VE TÜRKİYE'DE REFORM ÇABALARI.....	61
3.2 TÜRKİYE'DE REKABET, ÖZELLEŞTİRME VE SERBESTLEŞME.....	64
3.2.1 Türkiye'de Rekabet.....	65
3.2.2 Türkiye'de Özelleştirme Ve Serbestleşme.....	66

3.2.3	Bağımsız Düzenleyici Ve Denetleyici Kurullar	68
3.3	TÜRKİYE'DE YERELLEŞME.....	70
3.4	TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE STRATEJİK YÖNETİM.....	72
3.5	TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE PERFORMANS ODAKLI YÖNETİM.....	75
3.6	TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE HESAP VEREBİLİRLİK.....	77
3.6.1	Hesap Verebilirlik Açısından Sayıştay Kanunu.....	77
3.6.2	Hesap Verebilirlik Açısından Kamu Mali Yönetimi Ve Kontrol Kanunu.....	78
3.6.3	Hesap Verebilirlik Açısından Bilgi Edinme Hakkı Kanunu.....	79
3.7	TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE YURTTAŞ VEYA MÜŞTERİ ODAKLILIK.....	80
3.8	TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ.....	82
	SONUÇ.....	85
	KAYNAKÇA.....	89
	ÖZGEÇMİŞ.....	102

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
IMF	: Uluslararası Para Fonu
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırması
MEHTAP	: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 1	Geleneksel Yönetim ile Yeni Yönetim Anlayışının Karşılaştırılması	40
Tablo 2	Desantralizasyon Nedenleri	48
Tablo 3	Bürokrasi ve İşletmeci Yaklaşımında Kamu Çalışanı Düşüncesinin Karşılaştırılması	58
Tablo 4	Türkiye’de Yıllar İtibariyle Özelleştirme Uygulama Tutarları	67
Tablo 5	Türkiye’de Yöntemler İtibariyle Özelleştirme İşlemleri	68

ÖZET

Devlet anlayışındaki ve devlete biçilen rollerdeki değişimler, kamu yönetimi yapı ve işleyişinde birtakım farklılaşmalara neden olmaktadır. 1980'lerde devlet anlayışında yaşanan değişim ve neoliberalizm düşüncesinin hakim olmaya başlaması, geleneksel kamu yönetimi anlayışının gerileme sürecine girmesine, buna karşın, teori ve uygulama bazında yeni bir yönetim anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Girişimci yönetim veya yeni kamu işletmeciliği olarak isimlendirilen bu yeni yönetim anlayışı, kamu yönetiminde önemli bir paradigma değişimine neden olmuştur. Piyasa mekanizmasının hakim kılınmasını amaçlayan bu anlayış, rekabete, özelleştirmeye, serbestleşmeye ve yerelleşmeye vurgu yaparken, hesap verebilir, stratejik, müşteri odaklı, performans odaklı yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi özel sektörde kullanılan uygulamaların kamu yönetimine aktarılmasını hedeflemektedir.

Bu çalışmada, 20. yüzyılda devlet anlayışının değişimi, 1980'li yıllardan itibaren etkili olan yeni sağ düşüncesi, bu düşüncenin ekonomik yüzü olan ve kamu yönetimi açısından dönüştürücü bir etki gösteren neoliberalizm ideolojisi, bu ideolojinin yönetim alanına yansımaları olarak girişimci kamu yönetimi incelenmiştir. Çalışmada esasen; neoliberalizm ile girişimci yönetim arasındaki ilişki ve bağlar incelenerek, bu yönetim teorisindeki neoliberalizme dair izlerin saptanması amaçlanmıştır.

Ayrıca, Türk kamu yönetimi sisteminin yeni yönetim anlayışından ne denli etkilendiği, uygulamalar ve yasal mevzuat çerçevesinde ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Girişimci Yönetim, Neoliberalizm, Yeni Sağ, Yeni Kamu İşletmeciliği.

ABSTRACT

Changes in the understanding of the state and in the roles governed by the state cause a number of differentiations in the structure and functioning of the public administration. The change of the state understanding in the 1980's and the rise of the neo-liberal thought led to the traditional governmental approach to get into a devolutional state, but to a new understanding of management based on theory and practice.

This new management approach, known as entrepreneurial administration or new public management, has led to a significant paradigm shift in public administration. This approach, which aims to make the market mechanism dominant, aims to transfer private sector applications such as accountable, strategic, customer focused, performance oriented management and human resources management to public administration while emphasizing recruitment, privatization, liberalization and localization.

In this study, the ideology of neoliberalism, which is the change of state in the 20th century, the new right thinking which has been effective since the 1980s, the economic face of this thinking and which has a transformative effect in terms of public administration, has examined entrepreneurial public administration as a reflection on the management field of this ideology. In the essay, it is aimed to determine the traces of neoliberalism in this management theory by examining the relations and connections between neoliberalism and entrepreneurial management.

Furthermore, the effectiveness of the Turkish public administration system from the new management approach has been tried to be revealed within the framework of applications and legislation.

Keywords: Entrepreneurial Administration, Neoliberalism, New Right, New Public Management.

GİRİŞ

Sosyal devlet anlayışının muteber olduğu dönemde devlet, insanların tüm ihtiyaçlarını karşılama gayretiyle her alanda faaliyet göstermekteydi. Bunun doğal sonucu olarak kamu yönetimi yapısı genişlemiş ve devlete yüklenen ekonomik yük fazlasıyla artmıştır. Ekonomik kriz ve ortaya çıkan onlarca yönetsel sorun, hükümetleri yeni arayışlara iterek, bu duruma bir çözüm bulmaya zorlamıştır. 1980'li yıllarda İngiltere ve ABD'de muhafazakar partilerin iktidara gelmesiyle çözüme yönelik reformlar hayata geçirilmeye başlanmıştır. Yeni sağ olarak adlandırılan bu akımın ekonomik yüzü ve dönüştürücü dinamiği neoliberalizmdir.

Neoliberalizm, devletin hizmetleri piyasa aracılığıyla yapmasını, böylece kamu yönetimini küçültmeyi ve kamu yönetiminden en yüksek verimi elde etmek düşüncesiyle kamu yönetiminde işletmevari uygulamaların hayata geçirilmesini savunmaktadır.

Bu anlayışın kamu yönetimine yansımaları olan ve girişimci yönetim veya yeni kamu işletmeciliği olarak ifade edilen teoriler, hükümetlerce de kabul görek ülkelerin kamu yönetimi yapılarında değişimlere neden olmuştur. Önemli bir yol ayrımını, keskin bir paradigma değişimini ifade eden bu süreçle birlikte, geleneksel yönetim anlayışı terk edilmeye ve yeni anlayış çerçevesinde zamana yayılan bir dönüşüm gerçekleşmeye başlamıştır.

Bu dönüşüm sürecinde; devletin faaliyet alanını küçültmek üzere, rekabet odaklılık, özelleştirme, serbestleşme ve yerelleşme gibi uygulamalar ile yeni kamu işletmeciliği anlayışı çerçevesinde hesap verebilirlik, yurttaş veya müşteri odaklılık, stratejik yönetim, performans odaklı yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi birtakım uygulama ve reformlar hükümetlerin gündemine gelmiştir. Tüm bu bileşenlerin toplamı ise girişimci yönetim anlayışını ifade etmektedir.

Türkiye de neoliberal politikalarından etkilenen ve bu doğrultuda reform çalışmaları yapan ülkeler arasında yer almaktadır. Piyasa ekonomisinin yeniden

önem kazandığı 1980'lerin hemen başında özelleştirme ve serbestleşmeye yönelik atılan adımların yanı sıra, özellikle 2000'lerin başından bu yana kamu yönetimi sistemimizde bir dönüşüm yaşanmakta ve yeni uygulamalar sisteme entegre edilmektedir.

Bu çalışmada; 1980'li yıllardan sonra etkili olan neoliberalizm anlayışı, bu anlayışın yansıması olarak girişimci yönetim, yeni yönetim anlayışındaki neoliberalizminin saptanması ve yeni yönetim anlayışının ülkemiz kamu yönetimi sisteminde ne ölçüde uygulandığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, 20. Yüzyılda devlet anlayışındaki değişimin siyasal ve ekonomik arkaplanı, yeni sağ düşüncesi, muhafazakarlık, liberalizm ideolojisi, neoliberalizm kavramı ile neoliberalizmin devlet ve yönetim anlayışı izah edilecektir.

İkinci bölümde, geleneksel kamu yönetiminin eleştirilen yönleri, neoliberalizmin yönetime yansıması olan girişimci yönetim anlayışının temel felsefesi ile rekabet odaklılık, özelleştirme, serbestleşme, yerelleşme, hesap verebilirlik, yurttaş veya müşteri odaklılık, stratejik yönetim, performans odaklı yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi uygulamalar incelenecektir.

Üçüncü bölümde ise Türk kamu yönetiminin genel görünümü ve reform çabaları, bu kapsamda; rekabet odaklılık, özelleştirme, serbestleşme, yerelleşme, hesap verebilirlik, yurttaş veya müşteri odaklılık, stratejik yönetim, performans odaklı yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi girişimci yönetimin bileşenleri başlıklar halinde ülkemizdeki yasal düzenlemeler ve uygulamalar bağlamında ele alınacaktır.

Çalışmada metodoloji olarak literatür taraması tekniği kullanılmıştır. Kaynak taraması yapılırken çok sayıda kitap, doktora ve yüksek lisans tezi, akademik makale, elektronik ortamdaki bilgi ve belge ile konuya ilişkin yürürlükteki yasa ve yönetmelikler incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YIRMİNCİ YÜZYILDA DEVLETİN DEĞİŞEN ROLÜ

Birinci bölümde, 20. yüzyılda devlet anlayışındaki değişimler ve sonuçları, 1980'lerden bu yana İngiltere ve ABD'den başlayarak tüm dünyada etkili olan yeni sağ düşüncesi, bu düşüncenin siyasi yüzü olan muhafazakarlık, ekonomik yüzü olan ve reformların kaynağı durumundaki neoliberalizm ile neoliberal düşüncenin devlet ve yönetim anlayışı incelenecektir.

1.1 20. YÜZYILDA DEVLET ANLAYIŞINDAKİ DEĞİŞİMİNİN SİYASAL VE EKONOMİK ARKAPLANI

Dünya, 20. yüzyılda birçok alanda hızlı bir değişim yaşamış ve devletler bu değişimi takip etmekte hayli zorlanmışlardır. Bu dönemde yaşanan ve etkileri uzun süre devam eden iki dünya savaşı, 1929 ekonomik bunalımı, 1973 petrol krizi ve sair gelişmeler, devletin kamu hizmetlerinin sunulmasında ve ekonomiye müdahalesinde çizgi değiştirmesine neden olmuştur. Bu nedenle 20. yüzyıl, devlet anlayışındaki değişimi kavrayabilmek adına önemli bir zaman dilimini ifade etmektedir. 20. yüzyılı devletin rolündeki değişim açısından; 1900-1930 yılları arasında minimal liberal devlet, 1930-1980 yılları arasında sosyal refah devleti ve 1980-2000 yılları arasında ise neoliberal devlet olarak üç dönemde incelenebilir.

Bu dönemlerdeki siyasi ve ekonomik yapıdaki değişim süreçlerinden, doğal olarak kamu yönetimi de etkilenmiş, kendisine yüklenen anlamda ve üstlendiği görevlerde dönemden döneme değişiklikler meydana gelmiştir.

1.1.1 Minimal Liberal Devlet: Büyük Buhrana Doğru

Klasik iktisadi düşüncede, ekonomiye dışarıdan müdahale edilmediğinde ekonomik faaliyetlerin kendiliğinden sağlandığı ve geliştiği varsayılmaktadır. Piyasa içerisinde tüketicinin kendi fayda maksimizasyonunu sağlama gayreti, üreticinin ise kar maksimizasyonu çabasının sonucunda, hiç amaçlanmadığı halde

“görünmez bir el” tarafından toplumsal fayda maksimize edilmiş olmaktadır. Buradaki anahtar kavram ise herhangi bir müdahalenin olmamasıdır. Zira, rasyonel oldukları kabul edilen bireyler kendi menfaatleri doğrultusunda hareket edeceklerinden, piyasada bir dengenin oluşacağı ve bunun da ekonomik faaliyetlerin serbestçe sağlandığı ve herhangi bir devlet müdahalesinin olmadığı özgür bir piyasa ekonomisi ortamında gerçekleşebileceği savunulmaktadır (Tayyar ve Çetin, 2013: 113).

20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar olan döneme bakıldığında gelişmiş batılı ülkelerde bu bakış açısının hakim olduğu ve genel olarak topluma ve ekonomiye karışmayan bir devlet düşüncesinin hakimiyeti görülmektedir.

Liberal devlet biçiminin bir gereği olarak, ekonomik faaliyetlerin yasal çerçevesi çizilerek, ekonomik süreçlere devletin doğrudan müdahalesinin önü kesilmiştir (Güzelsarı, 2004: 2). Ancak, liberal tezi savunan, karışmayan, “gece bekçisi” devlet anlayışı, yaşanan ekonomik krizle birlikte sarsıntıya uğramıştır.

24 Ekim 1929 tarihinde New York Borsası’nda hisse senetlerinin değer kaybetmesiyle başlayan Büyük Bunalım’da bir gün içinde 16 milyon civarında hisse senedi %50 ile %90 arasında değer kaybetmiştir (aktaran Şaylan, 2003: 85). Krizi önleyebilmek için bankalar hisse senetleri alımı yoluna gitmişler, ancak bu önlem başarılı olmadığı gibi bankaların iflasına yol açarak bunalımı hızlandırıp derinleştirmiştir. Amerika ile sınırlı kalmayan kriz, hızla bütün dünyaya yayılmıştır. Önce durgunluk biçiminde ortaya çıkan krizde, fabrikaların kapanıp üretimin düşmesi sonucunda işsizlik çok hızlı biçimde artmıştır. Örnek olarak, 1928 yılında dünya sanayi üretimi 100 olarak kabul edilecek olursa endeksin 1930 yılında 94’e, 1932 yılında 75’e düştüğü görülmüştür. Krizden, dünya ülkeleri derin bir biçimde etkilenirken Sovyetler Birliği’nin olumsuz değil, aksine olumlu etkilendiği, toplam dünya ticareti içindeki payını artırdığı görülmüştür. 24 Ekim 1929 günü kendini gösteren Büyük Bunalım’a karşı önce liberal ekonomi kuramının öngördüğü doğrultuda önlemler alınmıştır. Krizden, pazar mekanizmasının kendi çalışma sistematiğiyle çıkılabileceği düşünülse de bunalımdan kurtulmak mümkün

olmamış, aksine bunalım giderek derinleşerek son derece yıkıcı sonuçlara yol açmıştır. Dolayısıyla, her ülke, kendi başına bunalımdan kurtulma çareleri aramaya yönelmiştir (Şaylan, 2003: 89, 90). Bu arayış ve yeni çözüm önerileri doğrultusunda, ekonomiye karışmayan devlet anlayışı terk edilmeye başlanarak, ekonomiye müdahale eden devlet anlayışı benimsenmiştir.

Mevcut devlet anlayışında paradigma değişimine yol açan bu süreçte, tüm dünyada halkın artan taleplerine karşılık veren ve toplumsal ihtiyaçları dikkate alan bir devlet anlayışı egemen olmaya başlamıştır.

1.1.2 Sosyal Refah Devleti: Büyüyen Devletin Yeni Krizi

Ekonomik krizle (1929) birlikte yaşanan işsizliği azaltabilmek ve yaşanan durgunluğu sonlanabilmek için çözüm aranırken John Maynard Keynes'in düşünceleri kabul görmüş ve atıl kalmış üretim alanlarında, devletin bizzat üretici olarak yer alması ya da talep artırıcı önlemlerle istihdamın artırılması amaçlanmıştır. Böylece, işsizlik azaltılarak ekonomik krizin olumsuz sonuçlarının ortadan kaldırılabileceği fikri hakim olmuştur (Tayyar ve Çetin, 2013: 116).

Kendisini yalnızca vatandaşları ve ülkesini korumak amacıyla iç ve dış güvenlik ile sınırlamış olan liberal devletin, mevcut sosyal ve ekonomik ortamdan dolayı fonksiyonları giderek genişlemeye başlamıştır (Özdemir, 2007: 30).

Keynes'le başladığını belirtebileceğimiz refah devleti anlayışla birlikte, klasik liberal yaklaşımda gece bekçisi devlet olarak da ifade edilen minimal devlet düşüncesinden ve bunun uzantısı olan ekonomiye müdahale etmeyen anlayıştan uzaklaşmıştır. Refah devleti modeli, kalkınma ve büyümenin altyapısını hazırlamayı, işsizlik problemine çözüm bulmayı ve krizdeki piyasayı canlandırmayı amaç edinmiştir. Bunun yanı sıra, sosyal güvenlik politikalarıyla çeşitli toplum kesimlerinin refahını artırma çabası içinde olmuş, bunun finans kaynağı ise vergi verenler (girişimciler ve çalışanlar) olmuşlardır. Bu dönemde birçok ülkede yarım asırlık bir büyüme ve refah süreci yaşanmıştır (Sallan Gül, 2004: 4-5).

Refah devleti olarak isimlendirilen yaklaşım, kapitalizm ve liberalizm içinde gelişmiş, sanayileşmenin artması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sorunların akabinde gündeme gelmiştir. Bu kavramın üzerinde uzlaşılan bir tanımı olmadığı söylenebilir (Uysal, Sezer 1992: 10). 1930 ve 1940'lı yıllarda geliştirilen refah devleti kavramının, ekonomik, politik ve tarihsel gelişimi incelendiğinde farklı ülkelerde ve farklı zaman dilimlerinde çeşitli biçimlerde yorumlanabilen, görece bir kavram olduğu görülmektedir. Bu nedendir ki her bir devlet veya birey, refah devleti kavramını farklı şekilde yorumlamaktadır (Özdemir, 2007: 17).

Kuram ve uygulama olarak bir günde ya da aniden ortaya çıkan bir oluşum olmayan refah devletinin; karmaşık, dinamik ve çok faktörlü bir toplumsal gerçekliğin ürünü olduğu söylenebilir. Sanayileşmenin yaygınlaşması ve teknolojik yenilikler kamu kesiminin hizmetlerinde çeşitlenmeye yol açmıştır. Bunun yanı sıra sanayi devrimi, toplumların hem çok hızla ileri gitmelerine hem de derin bir çatışma ortamına girmelerine neden olmuştur. Bu toplumsal gerçeklik, yani sanayi toplumunun doğası, refah devletinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Refah devletinin kuramsal çözümlenmeleri, 19. yüzyılın ikinci yarısından beri süregelen ve gündemi belirleyen toplumsal çatışmalara yönelik olarak ortaya atılan düşünce akımlarına, insan hakları kavramında ortaya çıkan yeni yorumlamalara ve nihayet bütün bu değişkenlerin ortak bileşkesi sayılabilecek demokrasi özlem ve talebine dayanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı da bu oluşumun ortaya çıkmasında çok önemli bir faktördür (Şaylan, 2003: 94-95).

Keynesyen ekonomi politikası, hükümetlerin ekonomide ve sosyal politikalarda daha aktif olmasını ortaya çıkarmıştır. Buna bağlı olarak; sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetlere yönelik politikalar geliştirilmiş ve devletin faaliyet alanı genişlemiştir. Hizmetlerin çeşitlenmesi yapısal büyümeye ve daha fazla kamu harcamasına neden olmuştur (Eryılmaz, 2012: 48). Devlet, bu süreçte hemen hemen her alanda kendisini göstermiştir (Özdemir, 2007: 30).

Refah devleti bireylere siyasal, ekonomik ve toplumsal hak ve özgürlüklerin daha tatminkar düzeyde karşılanacağı umudunu vermiş, oysa 1965'ten başlayarak

sesini duyuran toplumsal hoşnutsuzlukların barışçıl çözümünü sağlamakta başarısız olmuştur. 1970'li yıllara gelindiğinde ise kapitalist refah devletinin gerek ekonomik gerekse siyasal alanda hoşnut edici sonuçlara ulaşamadığı görülmüştür (Baltacı, 2004: 362).

1970'lerde ortaya çıkan petrol kriziyle ekonomi çıkmaza girmiştir. Ekonomik durgunluk yeniden ortaya çıkmış, enflasyon hızlı bir şekilde tırmanışa geçmiş, işsizlik oranları artmaya başlamış ve bu süreç engellenememiştir. Bunların yanında, kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve eğitilmiş nüfusun artması, toplumsal hoşnutsuzlukların yaygın bir şekilde dillendirilmesine yol açmıştır (Baltacı 2004: 363). Bu sorunlar, küresel ekonomide olumsuz etkilere neden olmuş, bütçe açıkları ve bunların kapatılması amacıyla yapılan borçlanmalar nedeniyle hükümetler radikal önlemler almaya başlamıştır (Eryılmaz, 2012: 48). Refah devleti uygulamaları ile birlikte ekonomik sorunların yanında kamu kesiminde verimsizlik sorunu baş göstermiştir.

Daha önceleri çözüm olarak görülen refah devleti anlayışı, bu dönemde sorgulanmaya başlanmış, çalışanlar, işverenler ve devlet arasındaki uzlaşma 1980'lerde sona ermiştir. Çözüm olarak ise; devletin küçülmesi, özelleştirme, pazarın koşulsuz egemenliği gibi fikirler yeniden önem kazanan değerler haline gelmiştir (Şaylan, 2003: 132).

1.1.3 Krize Karşı Neoliberal Küçülme: Küçük Ama Güçlü Devlet

Yaşanan krizin ardından, ekonomiye müdahale eden refah devleti düşüncesi itibarını kaybetmiş, yeni bir çözüm arayışına girilmiştir.

Liberaller, ekonomik buhranın sebebi olarak sosyal refah devleti anlayışının yansımaları olan devletin birçok faaliyet içinde yer alarak, giderek büyümesi ve bu büyük yapının ve faaliyetlerin finansmanında kaynak üretmekte yetersiz kalınmasıyla açıklamışlardır (Aksoy, 1995: 159).

Bu nedenlerle, istikrarlı ekonomik büyümeyi paylaştırdığı ve sosyal bütünlüğü sürdürdüğü düşüncesiyle itibarlı bir teori olarak görülen Keynesçi talep

yönetimi artık eleştirilerin hedefi haline gelerek, siyasi sağ düşünce tarafından serbest piyasa fikri üzerinde durulmaya başlanmış ve bu konuda bir baskı oluşmuştur (Heywood, 2011: 104).

1980'lere gelindiğinde, liberal gelenek refah devleti döneminde edindiği sosyal-demokrat öğelerden hızla sıyrılmış ve birtakım muhafazakâr ve otoriter öğelerle eklemlenmiştir (Özkazanç, 2005: 635).

Neo-liberalizmin, dünya çapında yeni bir siyasal ve ideolojik hegemonya kurduğu bu dönemde, refah devleti anlayışına ve Keynesçi ekonomik politikalara karşı bir cephe oluşmuştur. Kapitalist ilişkilerin dünya ölçeğinde giderek daha fazla belirleyici hale geldiği bu aşamada, devlet de bu değişime uygun bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu yeniden yapılanma sürecinde ekonomik ilişkiler, siyasal ve ideolojik ilişkilerle desteklenmekte ve bu durumda devletin rolü de dönüşüme uğramaktadır (Güzelsarı, 2004: 1).

Kamu yönetiminde ortaya çıkan sorunların sorumlusu olarak eski yönetim anlayışı görülmektedir. Bu süreçte, en çok şikayet edilen olgu olarak bürokrasi ve onun hiyerarşik örgütlenme biçimi olmuştur (Gökçe, Turan 2008: 179-180). Özellikle 1980'lerde neo-liberal/yenisağcı politikalar lehine yapılan tercih çerçevesinde, ekonomik krize bir cevap olarak, hükümetler tarafından "vergilerin artırılması" veya "kamu hizmetlerinin maliyetlerinin düşürülmesi" seçeneklerinden ikincisi benimsenmiş ve devletin küçültülmesi, kamu harcamalarının azaltılması ve devlette etkinlik arayışı gündeme gelmiştir (Sobacı, 2011: 179).

Bu bağlamda, akademik çevrelerde kuramsal düzeyde, siyasi çevrelerde ise siyasa ve uygulama olarak küçük ama güçlü devlet anlayışı hakim olmuş; bu görüşe sahip hükümetlerce hayata geçirilen politikalar neticesinde devletin yönetim ve ekonomik yaklaşımında bir paradigma değişimi yaşanmıştır.

1.2. LİBERAL VE MUHAFAZKAR İTTİFAK: YENİ SAĞ DÜŞÜNCE

Yeni sağ kavramı, liberalizm ve muhafazakarlık düşüncelerinin senteziyle ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, "yeni sağ" yerine zaman zaman "liberal-muhafazakar", "muhafazakar-liberal", "yeni liberal" ya da "yeni muhafazakar" gibi çeşitli isimlerle adlandırılmaktadır (Sallan Gül, 2000: 1).

Yeni sağ; ekonomik, sosyal, siyasal ve yönetsel boyutları olan kapsamlı bir dönüşümü simgeleyen ve tanımlayan çerçeve bir kavramdır. Bu kavramın içeriğinde güncel politikaları biçimlendiren ana yaklaşımlar ve değerler yer almaktadır. Bu değerler, liberal, muhafazakâr ve kamusal seçim kuramlarından çıkan değerlerdir. Birbirleriyle çok ciddi çelişkileri olan bu yaklaşımlar yeniden tanımlanarak yenileştirilmiş-güncelleştirilmiş (neo-liberal, neo-muhafazakar) bir bütünselliğe kavuşturulmaya çalışılarak, yeni sağ adı altında hem bir politika hem de uygulama ifade etmek üzere bir araya getirilmişlerdir (Aksoy, 1998: 4-5).

Bu düşüncenin ilk unsurları, klasik liberalizm ile muhafazakarlığı yeniden formüle etmeye ve günün problemlerine uyarlamaya çalışmıştır (Yayla, 2008: 245).

Yeni Sağ anlayışın iki temel isteği söz konusudur. Bunlar, serbest piyasa ekonomisi ve güçlü devlettir. Güçlü devletten kastedilen ise, büyüklük anlamında bir güçlülük değil, piyasa ekonomisinin önündeki engelleri kaldırıp, çalışma koşullarını liberalleştirecek (Parlak, 2011: 850); bu bağlamda, baskılara direnecek ve refah devletinden neoliberal devlete geçiş sürecindeki reformları hayata geçirebilecek güce sahip olmasıdır.

Yeni sağ kavramı açıklanırken, 1960'lardan sonra Avrupa'da ve Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkan muhafazakar ve neoliberal düşünce akımının bütününe kapsayacak biçimde kullanılmaktadır. Bu düşüncüyü siyasi alana taşıyan politikacılar, Ronald Reagan (ABD) ve Margaret Thatcher (İngiltere) olmuştur (Yayla, 2008:244-245).

Yeni sađ dūřuncesi, temel 6zgürlük olarak ekonomik 6zgürlüğü savunmakta, bireysel ekonomik 6zgürlüğün gelişmesi için rekabete dayalı piyasa ekonomisinin gerektiğini vurgulamakta, toplumu ekonomik ilişkiler yumağı olarak görmekte, kamusal kaynakların verimsiz kullanıldığı ve ciddi bir israfa neden olduğu varsayımıyla kamu yönetimi yapısının küçültülmesini önermekte, bu dönüşümün gerçekleştirilmesi sürecinde devletin görece daha disiplinli, hatta ciddi bir hukuksal, yasal-anayasal çerçeve içinde olması gerektiğini dolaylı da olsa görmekte, dönüşümden kaynaklanan sorunları muhafazakar söylemle kabul edilebilir ve giderilebilir hale sokmaya çalışmaktadır (Aksoy, 1998: 8). Bu bağlamda, yeni sađ ekonomik açıdan liberal, siyasal açıdan muhafazakar bir çehreye sahiptir.

İlk defa İngiltere’de Thatcher döneminde ortaya çıkan ve uygulamaya konulan bu yöndeki (yeni sağ) politikaların benzerine aynı dönem Amerika’ında Reagan döneminde de rastlanmaktadır. Hatta tam olmasa bile belki bir başlangıç noktası ve zihniyet dönüşümü anlamında Özal Türkiye’inde bunun çekirdekleri diyebileceğimiz bazı adımların (örneğin; bürokrasinin azaltılması, özel sektörün teşvik edilmesi, özelleştirme, devletçilik anlayışının yavaş yavaş terk edilerek serbest piyasa ekonomisine ve mali piyasalarda konvertibiliteye geçiş gibi) atıldığını görmekteyiz. Yeni sağ olarak adlandırılan akımın da etkisiyle, Thatcher ile başlayan muhafazakar iktidarların, kamu sektörünün yapısı, işleyişi ve hizmet yöntemlerine getirdikleri eleştiriler, kamunun küçültülmesi ve yönetim anlayışının değiştirilmesinde önemli bir etken olmuştur (Bilgiç, 2011: 101).

Yeni sağ kavramı, bu düşünceyi benimsediğı kabul edilen kişilerce farklı, bu düşünceye karşı çıkanlarca (özellikle sosyalistlerce) farklı biçimlerde anlamlandırılan bir kavram olmuştur. Sosyalist yazarlarca yeni sağ, politika, ekonomi ve felsefe olarak siyasi yelpazede sol çizgiye karşı üstünlük sağlayan bütün anti-sosyalist hareketleri içerisine alan geniş bir etiket olarak kullanılmaktadır (Yayla, 2008:244-245).

Sosyalizmin yeni sağa yönelik eleştirileri genel olarak; yeni sağın iddia ettiği gibi devlet müdahalesini ve özel teşebbüsü teşvik etmediğı, bu gibi bahanelerle

aslında yaşamın her alanına müdahalelerde bulunduğu, yasaların toplumsal kesimlerin tepkilerini ortaya koymasını engelleyecek düzenlemeler içerdiği, büyük şirketlerin iktidarı güçlenirken, işçi sendikaları ve kitle örgütlerinin bir biçimde susturulduğu, bu süreçte küresel elitlerin güçlerini artırmasına karşın toplumun çok büyük bir bölümünün toprak, konut, gıda, eğitim, çalışma, tıbbi bakım gibi kamusal imkanlara erişim haklarının sınırlandırıldığı yönündedir (Filho ve Johnston, 2007: 17-20).

Bu açıdan yeni sağ düşüncesi, sosyalistlerce, kapitalizmin tüm alanlarda bir hegemonya kurma projesi olarak değerlendirilmektedir.

1.2.1 Yeni Sağ İttifakın Siyasi Yüzü : Muhafazakarlık

Muhafazakarlık kavramı etimolojik olarak Latince “conservare” ve “conservatismus” kelimelerinden türemiştir ve “korumak” veya “olduğu gibi muhafaza etmek” anlamlarına gelmektedir (Çetin, 2007: 219).

Kişilik eğilimi olarak muhafazakarlık, geleneksel hale gelmiş yaşam ve çalışma biçimlerinde oluşabilecek kopuşlara ve köklü değişimlere karşı, meydana gelen direnme eğilimidir. Aslında bu eğilim, her coğrafyada ve günlük yaşam içerisinde kişilerin davranışlarına yansıyan bir mizaç, psikolojik tutum ve tavır alış bileşimi olarak tanımlamaktadır (Ergil, 1986: 270).

Muhafazakarlık, siyasal bir duruşu yahut bir ideolojik tavrı tanımlayan bir kavram olarak ilk defa 1800’lü yılların başında kullanılmıştır. Bugün muhafazakarlık çatısı altında değerlendirilen fikirler, birçok yönden Fransız Devrimi ile sembolleştirilen siyasi, sosyal ve iktisadi değişime bir tepki olarak doğmuştur. Muhafazakar ilkelerin ilk ifadeleri ise, muhafazakarlığın babası olarak kabul edilen Edmund Burke’ün *Fransa’daki Devrim Üzerine Düşünceler*, adlı eserinde yer almıştır (Heywood, 2011: 83).

Fransız Devrimine ciddi eleştiriler getiren Edmund Burke’la başlayan muhafazakarlığın; 19. yüzyıldan bu yana toplumu yok sayan, Fransız tipi aydınlanmayı herkese dayatan ideolojik ve jakoben müdahalelere karşı, toplumu ve

toplumsal değerleri öne çıkaran, kişilik sahibi sorumlu insanı özgür ve özerk bir özne olarak siyasi alana sokmak isteyen bir hayat ve siyaset iddiası içinde olduğu görölmektedir (etin, 2007: 219-220).

Muhafazakar siyasi ideolojinin felsefi temelleri ile bu düşünceinin değer ve ilkelerini anlamayabilmek için, onun kendisine karşı eleştiri olarak biçimlendiği bir tarihsel dönem olarak Aydınlanma döneminin de anlaşılması gerekmektedir. Çünkü, Muhafazakarlığın ortaya çıkışında siyasi açıdan Fransız Devrimi ne kadar önemliyse, felsefi açıdan da Aydınlanma o denli önemlidir. Muhafazakarlığı ortaya çıkaran şey, batıda “dinin” egemenliğini kaybetmesinden sonra “aklın” bu boşluğu dolduramamasıdır (Özipek, 2009: 15).

Muhafazakarlık anlayışında, var olan siyasi, sosyal ve ekonomik yapının değerli olduğuna bu nedenle de korunmasının gerekliliğine inanılmaktadır. Zira mevcut gelenekler ve kurumlar, nesilden nesile süregelmiş, tarihin ve deneyimin zorlu sınavından geçerek doğruluğunu ve işlerliğini ispatlamıştır. Muhafazakarlar değişime karşı olmamakla birlikte değişimin yavaş ve tedrici olmasını istemektedirler (Güler, 2010: 117).

Muhafazakarlık, tüm ideolojilere ve devrimlere toplumu dönüştürme hastalığı olarak bakmaktadır. Bu nedenle, bir ideoloji olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışılmaktadır. Muhafazakarlığı, bir ideoloji olmak yerine tepkisel bir refleks olarak görenler olduğu gibi, siyaset bilimi terminolojisi ve batılı siyaset kuramında bugün anlaşıldığı biçimiyle kapsamlı bir ideoloji olarak görenler de vardır. Diğer yandan, muhafazakarlığın farklı ülke ve zamanlarda farklı modeller ortaya koyması ve ortak bazı parametreler öngörmekle birlikte çeşitli anlayışlar üzerinde yükselmesi, onun, diğer ideolojilere göre sistematik bütünlüğü daha gevşek bir ideoloji olarak görülmesine yol açmaktadır (etin, 2007: 224).

Heywood, insan doğası, yaşadığı toplum ve özgün siyasi değerlerin önemini vurgulayan muhafazakarlığın barındırdığı en önemli ve temel düşüncelerini; gelenek, beşeri eksiklik, organik toplum, hiyerarşi, otorite ve mülkiyet olarak sıralamaktadır (2011: 86).

Muhafazakar düşüncenin fazlasıyla önem verdiği değerlerden olan gelenek; zamana karşı koyabilmiş değerler, uygulamalar ve kurumlar ile kuşaktan kuşağa aktarılanları kapsamaktadır (Heywood, 2011: 86). Değişimin yol açacağı belirsizliğin yaratacağı güvensizlik duygusundan kurtaran gelenek anlayışında, geleneksel kurumların yerine akıl yoluyla soyut olarak tasarlanan yenilerini koyma girişiminin beklenmedik zararlı sonuçlar ortaya çıkaracağından endişe edilmektedir. Gelenek, soyut bir kategori değildir; aile, dini kurumlar, kulüpler, üniversiteler, vakıflar vb. sosyal kurum ve topluluklarda ve belli toplumsal ahlak normlarında somutlaşan bir gerçeklik alanıdır (Erdoğan, 2004: 6).

Muhafazakarlığın dışındaki ideolojiler, insanın doğası gereği “iyi” olduğunu veya sosyal koşulları düzeltildiğinde insanın “iyi” olabileceğini söylemektedirler. Muhafazakarlar, bu düşüncenin idealist hülyalar olduğu gerekçesiyle üzerinde durmazlar ve insanın eksik yanlarının her zaman olacağına ve mükemmel olamayacağına inanmaktadırlar (Heywood, 2011: 88).

Muhafazakarların altını çizdiği bir diğer husus, toplumun; tarihselliği, organik, canlı, farklılaşmış ve kompleks bir yapı olduğu düşüncesidir. Muhafazakârlar toplumu canlı ve gelişmekte olan bir organizma gibi görmektedirler. Toplumun gelişimi tıpkı bir organizmanın gelişimine benzetilmektedir. Bu açıdan toplum, değişik evrelerden geçerken süreç içerisinde yeni tecrübeler kazanmaktadır. Toplumun, kendisini iç dinamiğiyle yenileme gibi bir özelliği vardır. Toplumlar zamanın koşullarına göre işlevi bitmiş değerlerini, kurumlarını ve süreçlerini yenileriyle takviye etmektedirler. Bu bakımdan, toplum söz konusu olduğunda değişim kavramı da kendiliğinden devreye girer. Toplum sürekli değişim geçiren bir organizma olduğu için bu organizmada değişime yönelik meydana gelebilecek yapay müdahalelerin toplumun yapısını bozduğu düşünülmektedir. Bu yönüyle, toplumun bir kurumuna ya da parçasına yapılan müdahalenin, sadece onunla sınırlı kalmadığı, diğer parçalarını da derinden etkilediği fikri hakimdir (Çaha, 2004: 19).

Muhafazakar düşüncede, insanlar toplumun dışında değildir. Onlar kesinlikle toplumdaki köklere ait olmaya şiddetle ihtiyaç duyarlar, aksi halde var olamazlar. Birey; onu besleyen sosyal gruplar olan, ailenin, arkadaşların, iş arkadaşlarının, hatta ulusun koparılamaz parçasıdır. Bu grupların bireye anlamlı ve güvenli bir hayat sağladığı görüşü hakimdir. Bunların en önemlisi ise ailedir. Muhafazakarlar aileyi toplumun en temel kurumu olarak görmekte ve birçok açıdan diğer sosyal kurumlar için model olarak sunmaktadırlar (Heywood, 2011: 90-92). Muhafazakarlık, bütün toplumsal öğelerin birbiriyle bağlantılı ve işlevsel olduğu organizmacı bir düşüncedir (Güler, 2010: 135).

Muhafazakar düşüncede toplumun, geleneksel olarak ve doğası gereği hiyerarşik, sabit ve yerleşik sosyal derecelerle nitelendiği düşünülmektedir. Bundan dolayı sosyal eşitlik, başarılamayacağı ve istenmeyeceği gerekçesiyle kabul görmez; iktidar, statü ve mülkiyetin eşitsiz dağıtıldığı fikri hakimdir. Zira, organik bir toplumda eşitsizlik, kaçınılmaz bir niteliktir. Vücuttaki organlar nasıl ki çeşitli işlevleri üstlenmiş durumdaysa, toplumu meydana getiren sınıf ve grupların da çeşitli özel işlevleri olduğu düşünülmekte ve bu nedenle bunun sadece bireysel farklılıklardan doğan bir nitelik olmadığı görüşü savunulmaktadır. Muhafazakarlıkta otorite, toplumun doğasında var olduğu ve tüm sosyal kurumlarda kökleştiği düşünülen bir olgudur ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Muhafazakarlar otoritenin, örneğin okulda öğretmen, işyerinde işveren, toplumun tümünde ise devlet tarafından kullanılması gerektiğini düşünürler (Heywood, 2011: 90-92).

1.2.2 Yeni Sağ İttifakın Ekonomik Yüzü: Liberalizm

Etimolojik olarak liberal sözcüğü Latince *liber*'den (özgür) türetilmiş ve 18. yüzyılın sonuna dek "özgür insana yaraşan" anlamında kullanılmış; dolayısıyla insanlar bu dönemde "liberal sanatlar"dan, "liberal uğraşlar"dan, "liberal eğitim"den söz etmişlerdir. *Liberal*, entelektüel açıdan bağımsız düşünceli, geniş görüşlü, cömert, hoşgörülü kişi anlamlarında kullanılmıştır (Berktaş, 2010: 49).

Siyasal bir terim olarak ise ilk kez 1812 yılında İspanya'da kullanılan liberalizm, 1840'lar itibariyle Avrupa'da ayrı bir siyasal düşünce olarak geniş ölçüde tanınan bir ideoloji olmuştur (Heywood, 2011: 41).

Liberalizmi tanımlamak istediğimizde, özel mülkiyet, engelsiz bir piyasa ekonomisi, hukukun hâkimiyeti, din ve basın özgürlüğünün anayasal garantileri ve serbest ticarete dayanan sistemin varlığı (Raico, 2011a: 69) gibi özelliklere vurgu yapmamız gerekmektedir.

Yayla, *Siyasi Düşünceler Sözlüğü* adlı eserinde liberalizmi şöyle tanımlamaktadır (2008: 140-141): *Özgürlüğü, bireysel ve toplumsal hayatın en temel değeri olarak kabul eden ve özgürlüğe uygun siyasi, hukuki ve iktisadi yapılanmaları savunan fikirler demeti veya esnek, tamamlanmamış bir ideoloji. Bu anlayışın, siyasi sonucu devletin bireysel özgürlüğe mümkün olduğunca geniş bir yer bırakacak şekilde örgütlenmesinin savunulmasıdır. Liberalizmi karakterize eden başlıca değerler bireycilik, özgürlük, hukukun üstünlüğü, piyasa ekonomisi, ahlaki çoğulculuk, hoşgörü ve rızadır.*

Bazı düşünürler liberalizmi açıklarken; Alman, İtalyan, İspanyol, Fransız ve İngiliz liberalizmleri gibi ulus devletler bağlamında izah ederlerken, diğer bir görüşe göre ise kıta liberalizmi ve İngiliz liberalizmi olarak sınıflandırılmaktadır (Vincent, 2006: 36).

Liberal bireyciliğin oluşmasında en önemli toplumsal etkenlerin, Avrupa'da din savaşları, 16. ve 17. yüzyıllardaki modern bilimin yükselişi ve feodalizmden kapitalizme geçiş olduğu söylenebilir (Berktaş, 2010: 54).

18. yüzyılda esas olarak, David Hume, Adam Smith, ve Adam Ferguson'un görüşleri Liberalizmin gelişmesinde önemli bir mihenk taşı olmuştur. Liberal ideolojinin siyasi bir kuram olarak filizlenmesinde en büyük pay sahibi olan İngiliz düşünürü John Locke ve onun teorisi, liberalizmdeki doğal haklar doktrini, hoşgörü fikri ve rızaya dayalı yönetim anlayışının ilk kaynağı olmuştur (Erdoğan 2013: 53-56). John Locke'un eserleri ile başlangıçta siyasi liberalizm kimliği ile ortaya çıkan liberal doktrin, daha sonra özellikle David Hume ve Adam Smith'in çalışmaları ile birlikte ekonomik liberalizm hüviyetine de bürünmüştür (Aktan, 1995: 3).

Liberal kelimesi henüz siyasal bir anlamda kullanılmadığı dönemde gerçekleşen, 17. yüzyıl İngiliz Devrimi ve 18.yüzyılın sonlarındaki Amerikan ve Fransız devrimlerinin liberal öğeler içerdiği kolayca fark edilebilmektedir. Liberaller monarşinin yerine ilk etapta anayasal, ilerleyen süreçte ise temsili demokrasiyi savunmuşlar ve “kralların ilahi hak” anlayışına dayandırılan monarşik mutlak iktidara meydan okumuşlardır. Ayrıca, liberaller bu dönemde toprak sahibi aristokrasinin iktisadi ve siyasi imtiyazlarıyla kuşanmasını, sosyal statünün soya aidiyet ile belirlendiği feodal sistemin hakkaniyetsizliğini eleştirmişler, dinde vicdan özgürlüğü hareketini benimsemişler ve yerleşik kilise otoritesini sorgulamışlardır (Heywood, 2011: 41).

Bu çerçevede, liberalizm, Aydınlanma'nın ve sanayi devriminin entelektüel bir sonucu olarak kabul edilebilir (Baradat, 2012: 30).

Tarihin süzgecinden geçerek gelen ve günümüzde bütünsel bir siyasal sistem olarak varlığını sürdürmekte olan liberalizm, kendisini, insandan devlete, toplumsal örgütlenmeden ekonomik ilişkilere kadar birçok alanda ortaya koymaktadır. Liberalizm, evrensellik iddialarını en üst noktalara taşıyarak gücünü her alanda hissettirmekte, son yıllarda evrensellik iddialarının yanına “tarihin sonu” iddiasını da ekleyerek diğer tüm sistemlere meydan okumaktadır. Kendini farklılaşan şartlara ve olaylara karşı dönüştürebilen ve gelişimini devam ettiren liberalizm, klasik ve neo-liberalizm tartışmalarıyla yeni yorum ve açılımlara girmektedir. Liberalizm; demokrasi, insan hakları gibi sosyal ve siyasal ilkeleri içine alarak daha güçlü ve geniş alanlara yayılmaya çalışmaktadır. Tüm bu gelişmeler ışığında, liberalizminin tarihi bir gerçeklik olarak varlığını devam ettireceği rahatlıkla söylenebilir (Çetin, 2007: 25).

1.2.3. Liberalizmin Temel İlkeleri

Liberal fikir insanlarının; insan doğası, devlet otoritesi ve sınırları, bireyin özgürlüğü, ekonomik ilişkiler gibi konularda yapmış oldukları çalışmalarla,

liberalizmin olmazsa olmazları olarak niteleyebileceğimiz çeşitli ilkeler ortaya çıkmıştır.

Liberalizmin ilkeleri olarak çeşitli görüşler ortaya atılmış olsa da herkesin hem fikir olduğu birtakım ilkeler vardır.

Bu kapsamda liberalizmin temel ilkeleri olarak; bireycilik, özgürlük, rasyonalite ve ekonomik insan, kendiliğinden düzen ve piyasa ekonomisi ile sınırlı devlet sayılabilir (Çetin, 2007:52; Aktan, 1995: 4-5).

1.2.3.1. Bireycilik

Bireycilik, liberal düşüncenin ontolojik çekirdeğidir. Bu açıdan bireycilik liberalizmin siyasal, iktisadi, kültürel ve moral varoluşunun temelidir. Liberallere göre birey, toplumdan daha “gerçek” ve daha öncelikli bir kavramdır (Vincent, 2006: 48).

Bireyciliğin tarihiyle liberalizmin tarihinin aynı düzlemde geliştiği söylenebilir ve bir anlamda aynı şeylerdir. Birey toplumdan önce var olmuştur, buna paralel olarak da bireysel haklar toplumsal haklardan önce vardır. Bu bağlamda, liberalizm için en büyük tehdidin, bireye dayanmayan ve bireysel istek ve iradeden kaynaklanmayan her türlü toplumsal bütün olduğu söylenebilir (Çetin, 2001: 221).

Liberalizmde bireysel olarak insanın, her durumda toplumsal bir bütüne karşı öncelikli olduğu ve bireyin toplumsal gruplardan daha önemli olduğu inancı bulunmaktadır. Bu yaklaşımda insanlar her şeyden önce birey olarak değerlendirilmektedir. Bireyler, eşit ahlaki değere sahip, ayrı ve yegane şahsiyetler olarak kabul edilir. Liberalizmin hedefi, bireyin gelişimine imkan sunan, her bir bireyin yeteneği doğrultusunda ve kapasitesine göre en iyisini yapabileceği, kendisine göre “iyi” olarak tanımladığı doğrultuda ilerleyebileceği bir toplum oluşturmaktır (Heywood, 2007: 61).

Liberalizmde bireycilik metodolojik ile ahlaki ve normatif açıdan başlıca iki anlama gelmektedir. Metodolojik olarak; toplumun temel birimleri olan bireyler ve onların davranışları incelenerek toplumun, toplumsal düzenin ve toplumsal yapıların açıklanabileceğini kabul eder. Ahlaki ve normatif açıdan da bireyci olan liberalizm, bu bağlamda her bir bireyin biricik olduğunun kabul edilmesini ifade eder. Buna göre, bireyler hayatlarında neyin iyi, güzel, değerli olduğuna herhangi bir baskı altında kalmaksızın kendileri karar vermelidir (Erdoğan, 2013: 56-57).

1.2.3.2. Özgürlük

Bireysel özgürlük liberalizmin merkezi değerlerinden biridir. Liberaller, bireysel özgürlüğün, diğer insanların özgürlüğünü tehdit edebileceği ve diğer yandan kurallara riayetsizlik olarak algılanabileceği düşüncesiyle, hukuka bağlı özgürlük anlayışını savunmaktadırlar (Heywood, 2007: 61).

Özgürlük, bireylerin başkalarına zarar vermedikleri ve bir insan hakkı ihlaline sebep olmadıkları takdirde istedikleri kararları alabilecekleri ve uygulayabilmelerini ifade etmektedir. Bir bireyin yapmak istediği şeyin, önlenmediği veya yaptığından dolayı cezalandırılmadığı takdirde yahut yapmak istemediği bir şey için zorlanmadığı veya yapmadığından dolayı cezalandırılmadığında o bireyin özgür olduğundan söz edilebilir. Diğer bir deyişle, özgürlük başkalarının ve özellikle devletin keyfi müdahalelerinden uzak olma durumu olarak tanımlanabilir (Yayla, 2008: 181).

Liberal teoride özgürlük genellikle "hukuk çerçevesinde" ele alınmakla birlikte, bu konu özgürlük açısından tartışmalara neden olmuştur. Hukukun, bireylere kısıtlamalar getirmesi veya bireylere belirlenmiş bir doğrultuda davranmasının vaz edilmesinin özgürlük açısından bir sakınca yaratıp yaratmadığı konusunda liberaller arasında ortak bir görüş bulunmamaktadır (Erdoğan, 2013: 59).

Liberalizmdeki özgürlük anlayışı, negatif özgürlük anlayışı çerçevesinde tarif edilmektedir (Hayek, 2009: 209).

Klasik liberal literatür incelendiğinde, Benjamin Constant, Alexis de Tocqueville, Humboldt, Spencer, Sidgwick, yakın tarih yazarlarında ise Isaiah Berlin, Hayek, Friedman, Nozick gibi yazarların negatif özgürlük tanımında birleştiği görülmektedir. Bu çerçevede, birey baskıdan ya da sınırlamadan uzak kaldığında özgür olarak kabul edilmektedir (Vincent, 2006: 58).

Diğer yandan, negatif özgürlüğe sahip olmak yani herhangi bir otorite tarafından kısıtlanmamış olmak, fiilen özgür olmayı garantilememektedir. Negatif özgürlüğü kullanmak için gerekli somut araçlara (para vb.) sahip olmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında bir özgürlüğü kullanmak için mali gücü ve ya diğer imkanları olan kişi asıl olarak özgürdür. (Yayla, 2008: 181-182) Örnek olarak, bir bireyin seyahat özgürlüğü hiçbir şekilde kısıtlanmamış olsa dahi, kişi gerekli imkanlara sahip olmadığında seyahat edemeyecektir. İşte bunu gerçekleştirecek imkanının olmasına pozitif özgürlük denilmektedir.

Liberal özgürlük anlayışına ilişkin başlıca üç özellikten söz edilebilir; ilk olarak, liberalizmde özgürlük, bireyi merkeze almaktadır. Bireyin özgürlüğü toplum, ulus, grup gibi toplu varlık biçimlerine feda edilemez. Özgürlüğün öznesi, birey olarak insandır. İkincisi, bireyi siyasal (devlet) baskılardan korumayı esas alır. Üçüncü olarak ise, özgürlüğün negatif bir değer olarak görülmesidir. Negatif özgürlük, bireyin herhangi bir baskı veya engele maruz olmaması durumunda özgür olarak kabul edildiği anlayıştır (Erdoğan, 2013: 58-59).

Bireylere tercih fırsatı tanıyarak kendi çıkarlarını gözetme imkanı oluşturan özgürlük, bireyin yaşayacağı yere, çalışacağı işe veya satın alacaklarına vb. kendisinin karar vermesine zemin oluşturur. Bu açıdan özgürlük, insanların gelişimi ve potansiyellerini ortaya koyabilmeleri için yegane koşul olarak görülmektedir (Heywood, 2011: 45).

1.2.3.3. Rasyonalite ve Ekonomik İnsan

Liberal düşüncede bireyler, rasyonel ve tutarlı tercihlere sahiptirler. Bireyler rasyonel olmaları sonucunda faydalarını ve özel çıkarlarını maksimize edecek

tercihlerde bulunurlar. Liberalizmde, rasyonel düşünme, karar verme ve bireysel çıkar maksimizasyonu, yani “homo economicus” motifi mevcuttur. (Aktan, 1995: 4).

Liberalizmde, bireylerin sorunları akıl yoluyla çözebilecek yetenekte olduklarına inanılmaktadır. Birey akıllı ve iradesi, toplumsal sorunları çözmek için, diğer araçlardan daha makul görülmektedir (Baradat, 2012: 31).

Liberalizm gerek özel gerekse kamusal tercih ve kararlarda “özel çıkar” düşüncesini kabul ederken, “kamu çıkarı/yararı”, “toplum yararı/iyiliği” gibi kavramlara karşı çıkar. Liberal düşünürler göre toplumun iyiliği yada mutluluğu ancak özel çıkar maksimizasyonu ile mümkündür (Aktan, 1995: 4).

Liberalizmde dünyanın rasyonel bir yapısının varlığına ve bunun da yalnızca akıl ve eleştirel bakış açısıyla keşfedilebileceğine inanılmaktadır. Liberaller, bireylerin kendileri için en doğru yargıda bulunma yeteneğine sahip olduklarına, bu nedenle de çoğu zaman kendi çıkarları doğrultusunda en doğru ve iyi kararları verebileceklerine inanmaktadırlar. Bu inanç, aynı zamanda liberalleri ilerlemeye ve beşeri varlıkların anlaşmazlıklarını kan dökme veya savaş yerine, tartışma ve ikna yoluyla çözebilme kapasitelerine inanmaya yöneltmektedir (Heywood, 2007: 61).

1.2.3.4. Kendiliğinden Düzen ve Piyasa Ekonomisi

Liberalizmde, laissez-faire ve doğal düzen ilkesi, ekonominin işleyişinde bir doğal bir düzen bulunduğunu, dolayısıyla devletin bu doğal işleyen düzene müdahale etmemesi gerektiği ya da sınırlı bazı müdahalelerde bulunabileceği düşüncesi vardır. Bu anlayışı ilk olarak fizyokratlar “laissez-faire, laissez-passer” (Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler) sloganı ile savunmuşlardır. Liberalizm ideolojisinin gelişim süreci içerisinde doğal düzen anlayışı zaman içinde birtakım değişimlere uğramıştır (Aktan, 1995: 4-5). Örneğin, Adam Smith’in doğal düzen anlayışı, fizyokratlarinki gibi tanrıyla ilintili olmaktan çok, bireysel çıkarların maksimizasyonu çabasıyla (görünmez el) gerçekleşecek bir düzen biçimindedir. Bunun yanı sıra, Bastiat’ın “doğal ahenk düzeni” ve Hayek’in “spontan düzen”

anlayışları da yine doğal düzeni savunan yaklaşımlar olarak liberal doktrin içerisinde yerlerini almışlardır (aktaran Aktan, 1995: 4-5).

Özellikle 19. yüzyıl liberalleri, piyasa özgürlüğü konusunda Adam Smith'in, piyasaya herhangi müdahale olmadığında her şeyin yolunda gideceği yönündeki görüşlerini desteklemişler ve insan davranışlarının politik ve ekonomik anlamda sınırlandırılmaması gerektiğini düşünmüşlerdir. Bu düşünceye göre, bireyin ekonomik ve politik açıdan serbest bırakılması durumunda, 19. yüzyılın en yaygın sloganlarından biri olan "ilerleme" güvence altına alınmış olmaktadır. Böylece geleneksel kısıtlamaların ölü ağırlığından kurtulmuş olan "doğal hukuk" ve "insan aklı"nın, politik özgürlüğün ve ekonomik refahın batı dünyasında yayılmasına yol açacağına inanılmaktadır. Burada devletin yapması gereken, ülke içinde düzeni ve güvenliği sağlamak ve ekonomik alana gölge etmemekten ibarettir. (Berktaş, 2010: 61)

Hayek (2009: 211), *liberal teörinin adil davranış kurallarına yüklediği önem, her biri kendi bilgisi temelinde kendi amaçlarını takip eden, farklı bireyler ve grupların kendi kendisini üretici veya kendiliğinden faaliyet düzeninin muhafazası için zarurî bir koşul olduklarının kavranmasına dayalı olduğunu belirtmektedir.*

1.2.3.5. Sınırlı Devlet

Liberal düşünürler (liberteryenler hariç) devletin görev olarak yalnızca adalet ve güvenliğin yanı sıra, eğitim, sağlık, altyapı gibi zorunlu hizmetleri üstlenmesini, bunların haricinde özellikle mal ve hizmet üretiminin piyasa ekonomisi aracılığıyla sağlanmasını savunmaktadır. Sınırlı devlet yaklaşımı, devletin müdahaleciliğine karşı bir duruş sergilemektedir (Aktan, 1995: 5).

Diğer yandan, liberal demokrasinin önemli unsurlarından biri de siyasal iktidarın sınırlandırılması düşüncesidir. Devletin sahip olduğu yaptırım gücünün yasalarla sınırlandırılması gerektiği fikri, temel ilkelere birisidir. Liberalizm yasaların egemenliğini korumak için iki araca başvurur: Bunlar, kuvvetler ayrılığı ilkesi ile anayasalardır (Çetin 2007 62-63). Bu bağlamda, liberal demokrasiye

çoğulcu demokrasi veya anayasal demokrasi adı da verilir. Anayasacılık, her demokrasi türüyle değil yalnızca liberal demokrasiyle ilişkili bir kavramdır. Bu noktada hedeflenen şey, politikacı ve bürokratlar gibi geniş yetki ve imkana sahip kişilerin, güçlerinin sınırlarını belirleme düşüncesidir. (Yayla, 2012: 13).

1.3. LİBERALİZMİN ÇAĞDAŞ BİR YORUMU: NEOLİBERALİZM

Neoliberalizm, 1970'lerden beri üzerinde konuşulan iktisadi liberalizmin yeniden hayatiyet kazanmasının karşılığı olarak kullanılmaktadır. Neo-liberalizmin amacı, 20. yüzyılda ortaya çıkan "büyük devlet"i, devletin klasik sınırlarına çekmek ve büyümeye sebep olduğu varsayılan devlet müdahalesi eğilimini durdurmak, mümkünse tersine çevirmektir. Minimal devletten sonra gelen refah devleti anlayışını tersine çevirme hedefi, neoliberalizmin karşı devrim olarak adlandırılmasına neden olmuştur (Heywood, 2011: 67).

1960'lı yıllar ve özellikle 1970'li yılların başlarından itibaren klasik liberalizmin temel ilkelerini savunan başlıca üç çağdaş liberal düşünce okulu akademik ve politik çevrelerde seslerini duyurmaya başlamıştır (Aktan 1995: 12). Bunlar; Milton Friedman ve takipçileriyle ilişkilendirilen meşhur Chicago Serbest Piyasa Ekonomisi Okulu, Carl Menger ile başlayan Weiser, Böhm-Bawerk, Mises ve Hayek ile devam eden Avusturya Okulu ve James Buchanan ile Gordon Tullock'un öncülük ettiği Virginia Kamu Tercih Kuramı Okuludur (Barry, 2013: 266).

Chicago Okulunun lideri olarak Milton Friedman, Avusturya Okulunun lideri olarak Hayek, Virginia Okulunun lideri olarak ise James Buchanan kabul edilmektedirler.

1970'lerde ve 1980'lerde, sosyalist planlamanın ve müdahaleci programların başarısızlığı neticesinde, (neo) klâsik liberalizm dünya çapında karşılık bulan bir hareket oldu. Öyle ki, bu süreçte Avrupalı siyasi liderler, Hayek ve Friedman'ın takipçileri olduklarını açıkça ilan ettiler (Raico, 2011b: 84).

Liberal teoriyi canlandırarak ülkelerin ekonomik paradigmalarında değişime zemin hazırlayan bu iktisatçıların kurdukları iktisat okullarının görüşlerine kısaca göz atalım.

1.3.1 Avusturya Okulu

Liberal düşünce okulları arasında başta Avusturya Okulu'nun Neoliberalizmin doğuşunda etkili olduğunu belirtmek gerekir. Avusturya Okulu'nun temellerini Carl Menger, Friedrich von Wieser, Eugen von Böhm-Bawerk ve Ludwig von Mises atmıştır. Avusturya Okulunun geliştirdiği teoriler günümüzde de değerini korumaktadır. Neo Avusturya Okulunun kurucusu ve lideri olarak kabul edilen Hayek'in, Avusturya Okulunun temsilcilerinden olduğu kadar, David Hume ve Adam Smith'in siyasi, felsefi ve hukuki düşüncelerinden de etkilendiği görülmektedir (Aktan, 1995: 13).

Avusturya Okulu mensupları, özellikle piyasa ekonomisi üzerinde yoğunlaşmış ve piyasa ekonomisi ortadan kalkarsa bütün politik özgürlükler ve hakların da ortadan kalkacağını vurgulamışlardır. Bu açıdan, özgürlüğü oluşturan yasalar değil, piyasa ekonomisidir. Devlet, ekonomik özgürlüklerin korunmasına yönelik sınırlandırıldığı takdirde, özgürlükle uyumlu hale gelecek ve hatta onu koruyacaktır. Bu ekole göre, piyasa olgusuna müdahalenin tüm çeşitleri, müdahaleyi yapanların ya da bu müdahalenin savunucularının amaçladığı neticeleri doğurmada başarısız olacağı varsayılmaktadır (Özer, 2012: 146).

1.3.2 Chicago İktisat Okulu

Neoliberalizmin önemli temsilcilerinden birisi ve Chicago Okulunun kurucusu olarak kabul edilen Milton Friedman'ın para teorisi ve politikası ile enflasyon ilişkileri üzerine yaptığı ampirik çalışmalar oldukça önemlidir (Aktan, 1995: 16).

Milton Friedman'a göre devletin görev ve fonksiyonları; vatandaşların özgürlüğünü dış düşmanlardan korunması (savunma) ve diğer yurttaşlardan

korunması, diğere bir deyişle bireylerin birbirlerine baskı yapmalarını önlemek için hukuk ve düzenin sağlanması (adalet), bireylerin gönüllü olarak yaptıkları sözleşmelerin uygulanmasını sağlamak, mülkiyet haklarının uygulanmasını sağlamak, rekabetin teşvik edilmesidir (Özer, 2012: 147)

Bunun yanı sıra, para politikası için bir çerçeve oluşturulması, dışsalıkların çözüme kavuşturulması, teknik monopollerin (doğal monopollerin) faaliyetlerinin üstlenilmesi, akıl hastaları ve küçükleri korunması olarak sıralamıştır. Friedman bunların dışında devletin ekonomiye müdahalesi düşüncesine de karşı çıkmaktadır (aktaran Aktan, 1995: 17).

Chicago Okulu, deneyimlerden yola çıkarak, ekonomiye müdahale eylemlerinin şimdiye kadar amaçlarına ulaşmakta başarısız olduklarını ileri sürmektedir.

1.3.3 Virginia Politik İktisat Okulu ve Kamu Tercih Teorisi

Virginia Okulu, son dönemde liberalizme önemli katkılar sağlamıştır. Bu okulun kurucusu olarak kabul edilen James Buchanan'ın 1986 yılında Nobel Ekonomi ödülü kazanmasından sonra bu okula mensup iktisatçıların görüşleri akademik ve politik çevrelerde büyük ilgi görmüştür. Buchanan'ın gelişimine önemli katkılarda bulunduğu "kamu tercihi teorisi", kamu sektöründe karar alma sürecini analiz eden ve ilgi gören bir teori olmuştur (Aktan, 1995: 18).

Politik karar alma süreçlerinde payı olan kişilerin davranışlarına etki eden iktisadi etkenlerin analizini yapmakta olan kamu tercihi teorisi, bürokrasinin yapısı, işleyişi, çıkar grupları ve karar alma süreci ilişkileri üzerinde durmakta, diğere yandan, toplumsal seçenekleri en iyi yansıtacak olan oylama biçimlerini inceleyerek, en iyi karar alma biçimini ortaya koyma gayretinde olmaktadır (Uzun 2013: 117).

Kamusal seçim kuramı, siyasal partilerin, siyasetçilerin, bürokratların ve seçmenlerin nihayetinde kendi çıkarlarını düşünen ve bu düşünce çerçevesinde rasyonel hareket eden birimler olduklarını belirtmiştir (Aksoy 2012:584). Bu durumun da çağdaş demokrasilerde yaşanan bir takım yozlaşmaları getiren ilk

adım olduğu varsayılmaktadır. Kamu tercihi teorisi anayasal kurallarla sınırlandırılmış bir demokrasi önermekte, aksi halde çoğulcu demokrasilerde bu tür yozlaşmaların olacağını savunmaktadır (Özer, 2012: 161).

Siyasetçiler ve siyasi partilerin öncelikli hedefi oy sayısını artırmaktır ve davranışları buna göre şekillenecektir. Bürokratların amacı ise gücünün, diğeri bir deyişle yetki ve imkanlarının genişlemesidir (Aksoy, 2012: 584).

Siyasi partiler oy maksimize edebilmek, bürokratlar da güçlerini artırabilmek için, kendi açılarından son derece rasyonel olmakla birlikte yönetim açısından mantıklı olmayan tercihler yapabilmektedirler. Partilerin popülist yaklaşımları, bürokratların ise büro ve bütçe maksimizasyonu çabaları, bütçenin yükünü artırmaktadır.

Kamu tercihi teorisi, demokratik sürecin işleyişine ve kamu yönetimine katılanların davranışlarına ilişkin analizleri, siyasal davranışın kamu yararını temele almadığı varsayımıyla, kamu yönetiminin refah devleti anlayışıyla ve keynesçi merkezi planlamayla yürütülmek zorunda olunmadığını ortaya koymuştur.

Kamu tercihi iktisatçılara göre devlet sürekli büyümektedir. Bu durum ekonomik ve politik dejenerasyon ve problemleri beraberinde getirmektedir. Diğeri yandan devletin yapısal olarak büyümesi, vatandaşların siyasal ve ekonomik hak ve özgürlüklerini sınırlandırmaktadır. Bu nedenle vatandaşların politik ve ekonomik alandaki hak ve özgürlüklerinin korunması için devletin hem ekonomik hem de politik hak ve yetkilerinin belirlenmesi ve sınırlandırılması gereklidir. Kamu tercihi iktisatçıları “Anayasal İktisat” adını verdikleri yeni bir disiplin içerisinde devletin güç ve yetkilerinin çerçevesini ve sınırlarını çizmeye çalışmışlardır. Virginia İktisat Okulu mensubu iktisatçı ve yazarlar, anayasaların “politik anayasa” olmasının yanında “ekonomik anayasa” kimliğine de sahip olması gerektiğini savunmaktadırlar. Ekonomik anayasadan kastedilen, devletin ekonomik hak, yetki, görev ve sorumlulukları ile bireyin ekonomik hak ve özgürlüklere ilişkin hukuksal normların nasıl olması gerektiğinin ortaya konulmasıdır (Aktan, 1995: 19).

İdeolojik kaynakları bakımından Yeni Sağ ideolojiye dayanan yeni kamu işletmeciliğine kamusal seçim kuramının temel oluşturduğu belirtilmektedir. Yeni kamu işletmeciliğinin kaynaklarının incelendiği çalışmalarda en önemli payın kamusal seçim kuramına verildiği gözlenmektedir. Yeni Sağ ideolojinin temel bileşenlerinden olan bu kuram, esasen ekonomi kuramı ve yöntemlerinin siyasete uygulanmasıdır (Güzelsarı, 2004: 7).

Kızılböğ (2012: 107), kamu tercihi teorisinin yönetime ilişkin temel önerilerini şu şekilde özetler: *Yönetimin etkinliğini sağlamak için şeffaflaşması, her alanda fayda-maliyet analizleri yapılması, mümkün olan her alanın rekabete açılması, bürokrasinin etkinliğinin sağlanması için ekonomik teşvik sistemi geliştirilmesi, performansa dayalı ücret farklılaşmasına gidilmesi, kamu yönetiminde maliyet ve faydanın dağılımının pazar şartlarına yaklaştırılması.*

Ekonomik teorilerle vatandaşlar artık müşteri haline gelmektedir. Siyasal sistemde uygulanan bu teorilere göre, seçmenler oy vererek, tercihlerini belirtme ve kamu hizmetlerini etkileme imkanı bulamamaktadırlar. Performans ölçümleri yapılması, kamu hizmetleri için standartların belirlenmesi, rekabet ve sözleşme yoluyla, bürokrasinin gücü yukarı doğru siyasilere, aşağıya doğru ise artan tercih ve geri besleme yoluyla tüketiciye verilmektedir. Temel amaç, kamu hizmetlerini verimli ve etkili biçimde sağlamak ve bürokratların “kamu yararı”na olmayan özel çıkarlarını sisteme entegre etmelerinin önüne geçilmesidir (Bayraktar, 2012: 603).

1.3.4 Neoliberal Düşüncede Devlet ve Kamu Yönetimi Anlayışı

Liberal anlayışta devlet, anayasal hükümet, insan hakları, bireyin önceliği ve piyasa ekonomisiyle sınırlandırılmaktadır. Liberalizmde devlet, sorunsuz oyun alanını ve oyunun kurallarını belirleyen, kuralların yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlayan bir hakem olarak değerlendirilir ve bu yönüyle devlet gereklidir. Bunun yanında klasik görevlerin de yerine getirilmesi kaçınılmazdır. Buna göre, devlet öncelikle güvenliği ve adaleti sağlamayı kendisine görev edinmektedir (Özer, 2012: 155-156). Neo-liberal teorisyenler, bunların yanı sıra

devletin para sistemini koruma ve rekabeti sağlama gibi görevleri olduğunu belirtmektedirler (Eren, 2001: 35).

Liberalizm devlet müdahalesinin her alanda en az seviyede olmasını öngörerek, etken değil edilgen bir devlet anlayışını savunmaktadır.

Heywood, Neo-liberalizmin en önemli argümanının serbest piyasa fikri olduğunu belirterek: *Öyle ki, Neo-liberalizm bir tür piyasa fundamentalizmi ile aynı anlama gelmektedir. Bu anlayışa göre, "görünmez el" fikri yeniden hayat bularak devasa bir sinir sistemine benzetilmekte ve piyasa kendi kendini düzenlemektedir, kaynakların en karlı şekilde değerlendirileceğinden yola çıkılarak verimli ve üretken olacağı düşünülmekte, fiyatlar düzeyi talebe göre oluşacağından duyarlı ve demokratik mekanizmalar olarak görülmektedir.* demektedir (2011: 69).

Neoliberal anlayışa göre, kamu hizmet ve mal üretiminin doğasında kaynakların verimsiz kullanılması özelliği vardır. Özel girişim/sektör ise serbest piyasa koşullarında doğası gereği kaynakları verimli, rasyonel ve ekonomik kullanmak durumundadır. Bu bakış açısıyla, zaten verimsiz olacağı öngörülen kamu girişimlerinin faaliyetlerinin kısıtlanarak, alanının küçültülmesini önermek rasyonel bir önerme olacaktır. Dolayısıyla var olan yapıyı küçültmek için özelleştirme fikri önemli bir araç olmaktadır (Aksoy, 1995: 167).

Bu bağlamda, serbest piyasa iktisatçıları ekonominin talep boyutundan arz boyutuna dikkat çekmişlerdir. "Arz Yanlı İktisat", hükümetlerin tüketiciyi tüketime değil, üreticiyi üretime teşvik edecek koşulları sağlayarak büyümeyi beslemesi demektir. Müteşebbise dayalı ve arz boyutlu kültürü oluşturmanın önündeki en büyük iki engel, yüksek vergiler ve devlet düzenlemeleridir. Bu görüşe göre, vergiler teşebbüsü caydırır ve mülkiyet haklarını gasp eder (Heywood, 2011: 107).

Bu çerçevede neoliberalizmin devlet/kamu yönetimi örgütlenmesine ve işleyişine yansımalarını iki başlıkta toplayabiliriz (Aksoy, 1995: 167):

1. *Devletin/Kamu Yönetiminin ve kamu faaliyet alanının özellikle ekonomik nitelikli olanlarından başlayarak -Kamu İktisadi Teşebbüsleri gibi küçültülmesi, daraltılması,*

2. Daraltılan bu alanda genelde kamu faaliyetlerinin özelde de kamu örgütlerinin, kamu işletmeciliği anlayışı etrafında yapılandırılması ve işletilmesi.

Neoliberal politikaların 1980'li yıllarda hayata geçirilmesiyle başlatılan reform hareketi, özünde devlet-piyasa ilişkilerinin yeniden düzenlenmesini hedeflemektedir. Böylelikle, devletin muhtelif sektörlerdeki girişimlerinin küçültülerek veya tamamen kapatılarak "üretici" konumdan uzaklaştırılması öte yandan özel sektöre farklı alanlar açılması öngörülmektedir. (Ataay, 2007: 17)

Aksoy'a göre (1995: 167): *Kamu yönetiminin disiplininin bu yansımaya paralel olarak, ilgi alanının, kamu politikalarının uygulanması olarak sınırlandırılması ve bu çerçevede içinde de 'işletmeselleştirilmesi,' başka bir deyişle, politik-sosyal boyutlarından soyutlanarak analizlerin örgüt-işletme boyutuna indirgenmesi olarak belirtilmesi mümkündür. Bu ilgi kaymasının kamu girişimlerinde bugün olduğundan daha fazla, maliyet-harcama, verimli kaynak kullanımı gibi ekonomik kavramlara/uygulamalara geçilmesi noktasında katkıları olmaktadır.*

Neo-liberal politikalar şu şekilde özetlenebilir (Faulks 1999'dan aktaran Özer, 2012: 144):

a) *Uluslar arası ticarete ve yatırımlara açık olmak, ticari vergilerde indirim yapmak, özel sektörün birikimi ve katılımını engelleyen bürokratik kırtasiyeciliği azaltmak,*

b) *Ekonomide yeniden düzenlemeler yapmak ve fiyatların kendi seviyesini kendinin bulacağı esnek emek pazarları oluşturmak,*

c) *Sağlık, refah ve eğitim gibi alanlarda sosyal hizmet alanlarında ve kamu harcamalarında indirime gitmek,*

d) *Mümkün olduğunca kamu hizmetlerini özelleştirmek ve hizmetlerde uluslararası rekabeti sağlayabilecek, ikincil görevleri yürüten ve performans kriterleri belirlenmiş yarı özel kuruluşlar oluşturmak,*

e) *Sosyal olarak kazanılan piyasa haklarının ve olgun vatandaşlığın yeniden tanımlanmasını ve vatandaşların kendileri ve bağlı oldukları yerler için daha çok kişisel sorumluluk üstlenmelerini sağlamak.*

Neo-liberalizmin bu düşünceleriyle hayata geçen siyasaları, kamu yönetiminin dönüşümünde önemli bir etken olmuştur. 1980'ler sonrası bir çok ülkede kamu yönetiminde reform hareketleri hız kazanmıştır. Sürekli büyüyen, hantallaşan ve ekonomiklikten uzak yönetim yapısından, küçük, esnek ve kamusal mal ve hizmetlerin özel sektör eliyle sunulduğu "Kamu İşletmeciliği" anlayışına geçilmeye başlanmıştır.

Bu çerçevede, yönetim anlayışı, ekonomik ve siyasal gelişmelerin yanı sıra, çağın teknolojik ve sosyal gelişmelerine de paralel olarak, geleneksel yönetim anlayışının karşısında, girişimci yönetim anlayışının lehine evrilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ VEYA GİRİŞİMCİ YÖNETİM

İkinci bölümde, geleneksel yönetim anlayışının tanımı ve ilkeleri çerçevesinde eleştirilen yönleri ortaya konulacak olup, girişimci yönetim anlayışının ne olduğu, hangi bileşenlerden oluştuğu, uygulamaya nasıl yansıdığı ve yeni yönetim anlayışındaki neo-liberal izler incelenecektir.

2.1. KAMU YÖNETİMİNİN YENİLENME İHTİYACI: GELENEKSEL KAMU YÖNETİMİ ELEŞTİRİSİ

19. Yüzyılın geç dönemlerine kadar birçok ülkede kamu yönetimi faaliyetleri; devlet otoritesine sadakat ile bağlı olan amatörler vasıtasıyla yürütülmekteydi. Bugün geleneksel kamu yönetimi olarak adlandırdığımız yaklaşım, bir dönemin reform hareketi olmuştur ve yönetim liyakat temeline dayalı profesyonel bir meslek haline gelmiştir (Hughes, 2014: 93).

Geleneksel anlayışın temelini Frederick Taylor'un Bilimsel Yönetim Yaklaşımı, Woodrow Wilson'un Siyaset-Yönetim Dikotomisi ve Max Weber'in Bürokrasi Kuramı oluşturmaktadır (Sobacı ve Köseoğlu, 2015: 233).

Bu yaklaşım, 1850'li yıllardan başlayarak 1980'li yılları kapsayan uzunca bir süreçte kamu yönetiminde hakimiyetini sürdürmüş (Eryılmaz 2012:44) ve kamu yönetiminde en uzun ve en başarılı yönetim teorisi olmuştur. Geleneksel anlayış; günün gelişmeleri, toplumsal ihtiyaçlar ve birçok alandaki hızlı değişim gibi nedenlerle artık yetersiz görülse de kamu sektöründe bu köklü anlayışın belirli unsurları hala yaşamaktadır (Hughes, 2014: 94).

Geleneksel yönetim anlayışının ilke ve düşüncelerini dört grupta toplamak mümkündür. İlk olarak geleneksel anlayışın örgüt modeli Weber'in bürokrasi anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir. Buna paralel olarak da ayrıntılı kuralları ve biçimselliği temel alan, gayrişahsiliğe, hiyerarşiye ve kariyer sistemine dayalı,

merkeziyetçi bir yapılanma mevcuttur. İkinci olarak, devletin kamusal mal ve hizmet üretiminde baş aktör olması düşüncesidir. Üçüncüsü, kuralları ve politikaları siyasetin belirlediği, idarenin bunları uyguladığı net bir siyaset-idare ayrımının olduğu fikri mevcuttur. Son olarak, kamu yönetiminin özel sektör yönetiminden farklı olduğu ve işlerin hayat boyu istihdam güvenceli memurlar eliyle yürütüldüğü, çalışanlarda verimliliğin aranmadığı, uzmanlaşmaya dayalı profesyonel bir bürokratik yapı vardır (Eryılmaz, 2012: 44-45).

Yirminci yüzyılda devletin iktisadi ve toplumsal görevlerinin artması, devletin fazlaca büyümesine ve buna bağlı olarak çeşitli sorunlara neden olmuştur. Geleneksel kamu yönetimindeki süreçlere odaklanılmışlık stratejisi yetersiz ve yanlış görülmeye başlanmıştır. Bu strateji, yolsuzluk ve rüşvet ile mücadelede oldukça yararlı olsa da idareyi yavaşlatan ve verimsiz kılan bir unsur olarak değerlendirilmiştir (Ateş, 2001: 49-50).

Geleneksel anlayış, öngördüğünün aksine siyaset-idare ayrımının net olmaması, merkeziyetçi yapısı, şekilciliğe, hiyerarşiye, prosedür ve kurallara aşırı bağlılığı, esnek olmaması, kendini farklı görmesi, vatandaşların menfaat ve ilgilerine karşı duyarsızlık, karar verme sürecinde ekonomik perspektiften rasyonel olamama gibi olumsuzluklarla eleştirilmektedir (Gökçe ve Turan, 2008: 180).

Mekanik anlayışa dayalı bu örgütlenme, bürokratların inisiyatif almasının önüne geçmektedir. Bürokratlar yaptıkları işi sorgulamamakta, sadece emirlere uyarak sorumluluklarını yerine getirmek ve böylece yerlerini korumak düşüncesindedir (Al, 2002b: 31). Zira, bu anlayışta en iyi bürokrat, emirleri yerine getirirken sorgulamayan, suya sabuna dokunmayan ve mevcut yapıyı en iyi koruyan bürokrattır (Bilgiç, 2013: 36).

Tüm bu eleştirilerin yöneltildiği büyük örgütlerin, doğası gereği tutucu olması nedeniyle değişime açık olamayacağı, teknolojik ve toplumsal değişimlere kolay kolay ayak uyduramayacağı aşikardır.

Geleneksel yönetimin en büyük eleştirisi, değişime ayak uyduramamasıdır. Kamu örgütleri sorunları sürekli geleneksel yöntemlerle çözmeye çalışmakta ve

yeni sorunlar ortaya çıktığında çözüm üretmekte zorlanmaktadırlar. Bu tür örgütlerin kendi iç dinamiklerinden zuhur edecek bir değişime engel olan faktör, yeniliğe karşı oldukça katı yapıları ile değişimin bir tehdit olarak görülmesidir (Al, 2002a: 130).

Özel sektördeki verim artışıyla birlikte yükselen refah düzeyi ve çağın gelişimiyle halkın artan beklentileri nedeniyle, kamu yönetimi sistemi ve teknikleri konusunda memnuniyetsizlikler artmış ve kamu yönetimi gerek uygulama gerekse de felsefe ve disiplin olarak sorgulanır hale gelmiştir (Ateş, 2011: 184-185). Kamusal hizmetlerin kaliteli ve saydam bir şekilde yerine getirilmesine yönelik talep ve beklentilerin artması, demokratik mekanizmaların daha fazla işlerlik ve etkinlik kazanması, yurttaşların geniş bir şekilde yönetime katılma taleplerinin gündeme gelmesiyle kamu yönetimi sürekli olarak değişime zorlanmaktadır (Gökçe ve Turan, 2008: 176).

Bu durum, hükümetleri kamu sektörüne uygun yeni bir yol aramaya sevk etmektedir. İdeal bir sistem olarak, kırtasiyeciliğin en aza indirildiği, müşteri odaklı, maliyet bilinçli ve piyasa tabanlı kamu hizmeti sunumu sağlayan bir yapı düşünülmektedir (Ömürgönülşen, 2014: 4). Bu bağlamda, yıllarca aşırı devletçi ve bürokratik olan, merkeziyetçi ve katı hiyerarşiyi benimsemiş olan kamu yönetimi yaklaşımı tarafından biçimlendirilen kamu sektörünün (Ömürgönülşen, 2014: 17) verimli hale getirilebilmesi için tüm kamu kurum ve kuruluşlarını kapsayan bir yeniden inşa süreci başlamış, yeni stratejiler belirlenerek, daha esnek, yerel yönetimleri esas alan, pazar ve rekabetin geliştirildiği, daha paylaşımcı, katılımcı ve devletin düzenleme alanının sınırlandırılmasını savunan "kamu işletmeciliği" anlayışına doğru bir değişim görülmektedir (Eren, 2003a: 101).

2.2. KAMU YÖNETİMİNDE YOL AYRIMI: İDARE Mİ? YÖNETİM Mİ?

20. Yüzyıl'ın büyük bir kısmında kamu ve özel sektör arasında yönetim yapısı ve tarzı açısından çok büyük bir fark bulunmamaktaydı. Kamu kurumları

gibi Weberyen ve hiyerarşik biçimde örgütlenmiş büyük şirketlerde 1960'lı yıllardan sonra açık bir biçimde bürokratik problemler ortaya çıkmaya başlamıştır. Önceleri kamu kesimi ile aralarında herhangi bir fark görülmeyen özel şirketler, yöneticilerin sorumluluk alarak sorunlara çözüm üretmeleriyle birlikte bu süreçte kamu kesimi ile aradaki farkı hızla açarak büyük bir yükselişe geçmiştir (Hughes, 2014: 150).

Kamu yönetiminin sürekli büyüyen ve hantallaşan yapısı karşısında özel sektörün her geçen gün daha verimli, müşteri ve çözüm odaklı hizmet üretmesi, iki kesimin kıyaslanmasına ve geleneksel kamu yönetimi anlayışının eleştirilmesine sebep olmuştur.

Önceleri birbirine karıştırılan “idare (administration)” ile “yönetim (management)” kelimeleri 20. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde farklı anlamlar üstlenmeye başlamıştır. Yönetim kavramı profesyonel yöneticileri, kaynakların ve yetkilerin amaçlara uygun kullanılmasını ifade etmeye başlamıştır (Erkan, 2008: 39). Bu fikri benimseyenler, işletme/yönetim (management) kavramının idare (administration) kavramından daha geniş bir anlama sahip olduğunu belirtmişlerdir (Eryılmaz, 2013: 244).

İdare kavramından yönetim kavramına doğru geçiş, kamu yönetimindeki paradigma değişiminin de göstergesi olması açısından önemlidir. Bu dönüşüm, etkinlik ve piyasa değerlerine gittikçe daha çok önem vermenin bir izdüşümü olarak görülmektedir (Gökçe ve Turan, 2008: 184).

Bu iki kavrama tanımsal açıdan baktığımızda, kamu yönetimi; süreçler, yöntemler ve kurallar esas alınarak işlerin sevk ve idaresi olarak tanımlanmaktadır. İşletme/yönetim (management) ise talimat ve yönergelerin yanı sıra, hedef ve önceliklerin belirlenmesi, bu doğrultuda uygulama planlarının yapılması, insan kaynaklarının geliştirmesi ve etkin kullanılması, performans değerlendirilmesi ve yapılan işlerde sorumluluk alınması gibi birçok fonksiyonu içeren dinamik bir süreç olarak ifade edilmektedir (Eryılmaz, 2013: 244).

Gökçe ve Turan (2008: 184) ise bu ayrımı şu şekilde yapar: *Kamu idaresi yaklaşımında devlet tamamıyla birbiriyle uyuşmayan ancak ayırıcı bir perspektif oluşturan belirli ilkeler seti ile açıklanmaktadır. Kamu idaresi yaklaşımı Weberci bürokrasi, kamu (ya da idare) hukuku nosyonu, klasik örgüt teorisi gibi geleneksel modelin temel vurguları tarafından şekillenirken, yönetim yaklaşımı bu ilkelerin birebir eşlenecek derecede farklı bir perspektiften, firma teorisinin şekillendirdiği farklı örgüt ilkelerinden oluşmaktadır.*

Dünyadaki siyasal ve ekonomik arka plan, bürokrasinin yetersizliği ve verimsizliği, teknolojik gelişmeler, halkın talepleri gibi hususlar göz önüne alındığında, ayrıca mevcut reform ve uygulamalara bakıldığında kamu yönetiminin artık geleneksel yönetim anlayışından sıyrılmaya başladığı ve özel sektör benzeri bir yönetim anlayışına geçilmeye başlandığı gözlemlenmektedir.

2.3. YENİ YÖNETİM ANLAYIŞI: GİRİŞİMCİ YÖNETİM

Çağımızda devlet ve kamu yönetimi; yapı itibariyle büyük, piyasanın ihtiyaçlarına cevap veremeyen, halk nezdinde güvenilirliği ve meşruluğu sarsıntıya uğramış, yurttaşların beklediği yeni hizmetler bir yana, geleneksel görevlerini ifa etmekte sorunlar yaşayan; siyasi, idari ve mali çokça sorun içerisinde kalmış bir mekanizma olarak görülmektedir (Eren, 2003a: 101).

Kamu yönetimi, 1980'lerden itibaren neoliberal düşüncenin etkisiyle, politik ve akademik çevrelerde tartışılan bir konu haline gelmiştir. 1973'teki Petrol Krizini ve ekonomik bunalımla birlikte, liberal hareketin sosyal refah devletini sorgulayan yaklaşımı devletin rolünü tartışmaya açmıştır. Bu tartışmaların ışığında kamu yönetiminde ekonomik, etkin ve etkili hizmet sunumu sağlayabilmek amacıyla ve sınırlı bir devlet anlayışına haiz yeni yönetim yapılanması arayışına girilmiştir (Karcı, 2008: 41). Yeni kamu işletmeciliği, keskin bir paradigma değişikliğini içermektedir. Kamu yönetiminde özelleştirme, piyasa modeli ve özel sektör tekniklerinin uygulanması ile mevcut bürokratik yapının ekonomik rasyonellik çerçevesinde yeniden düzenlenmesini amaçlamaktadır (Sarıca, 2015: 330).

Yeni yönetim anlayışını ifade etmek için çeşitli kavramlar kullanıldığı görülmektedir. Yeni anlayış, “işletmecilik” (managerialism), “yeni kamu yönetimi” (new public management), “piyasa temelli kamu yönetimi” (market based public administration) yada “girişimci idare” (entrepreneurial government) gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Eryılmaz, 2013: 244). Buradan hareketle bu çalışmada, “Yeni Kamu İşletmeciliği” veya “Girişimci Yönetim” ifadeleri aynı anlamda kullanılmaktadır.

Yeni yönetim anlayışını ifade etmek için ortaya çıkan bu terimsel çeşitlilik, içerik itibariyle bazı farklılıklar barındırır da genel hatlarıyla yeni anlayış şu ortak yönleri içermektedir (Gözel, 2003: 196-197):

- Öncelikle, sonuçlara ulaşma noktasında yöneticilere sorumluluk yüklenmekte ve bir inisiyatif alanı açılmaktadır. Bu açıdan geleneksel anlayıştaki süreçlerin kurallara uygunluğunun sağlanması hedefinden sonuçlara ulaşma hedefi ön plana çıkmaktadır.

- Klasik bürokrasi anlayışındaki katı kuralcılık yerine, hizmetlerin esnek sunumu, daha esnek çalışma ortamı ve personel rejimi savunulmaktadır.

- Kurumun hedeflerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda çalışanların üstlendiği görevler açıkça ortaya konularak, performans göstergeleri ile kuramsal ve bireysel hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının tespitinin sağlanması öngörülmektedir. (tasarruf, verimlilik ve etkinlik, kelimelerin İngilizce baş harfleri ile “3E”),

- Bürokratin tarafsızlığı düşüncesinin bir kenara bırakılarak, üst bürokratların hükümet programlarının uygulanması konusunda çaba göstermesi hedeflenmektedir.

- Kamu faaliyetlerinin ekonomikliği pazar ekonomisi anlayışına göre değerlendirilmeli, temel hizmetlerin dışındaki bazılarının özel sektör eliyle gördürülmesinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Yeni yönetim anlayışına dair ortaya atılan fikirler arasında en dikkat çekenlerden birisi, David Osborne ve Ted Gaebler’in Yönetimin Yeniden İcadı

(Reinventing Government) olarak isimlendirdikleri, ABD kamu yönetimini yaşamış olduğu sorunlardan kurtarmayı amaçlayan ve bu minvalde belirledikleri on temel ilkeyle özel sektör işletmecilik mantığını kamu sektörüne aktarmayı hedefleyen yeni bir kamu yönetimi yaklaşımıdır.

Osborne ve Gaebler, kamu yönetiminin yeniden keşfedilmesi gerektiğini ve hükümetlerin piyasanın yapamayacağı birçok şeyi yapabileceğini belirtmektedirler. Onlara göre, bürokrasi yerine yeni yöntemler gerekmektedir. Zira, bürokrasi verimli bir mekanizma olmadığından gerekli de değildir. Yeni anlayış olarak ise Girişimci Yönetim olarak adlandırdıkları yönetim anlayışını ortaya koymuşlardır (aktaran Bilgiç, 2013: 29).

Osborne ve Gaebler'in ortaya koydukları ilkeler şunlardır (Osborne ve Gaebler 1993'den aktaran Karcı, 2008: 46);

- Mal ve hizmet sunumunda devletin bizzat yer almadığı, yönlendiren ve organize eden katalizör devlet, diğer bir ifadeyle "Kürek çeken değil, dümen tutan devlet" anlayışı.
- Yukarıdaki ilke ile de bağlantılı olarak, vatandaşların mal ve hizmet sunumunda nesne olma durumundan, özne konumuna getirilmesi
- Rekabetçi bir devlet anlayışıyla birlikte, hizmet sunumunda kamu kurumlarının birbirleriyle ve özel sektörle rekabet içerisinde olması,
- Amaçlar ve hedefler doğrultusunda bir yönetim,
- Girdilerden ziyade sonuçlara odaklanmış yönetim,
- Müşteri/yurttaş odaklı hizmet sunumu,
- Harcamadan daha çok gelir elde etmeye yönelmiş girişimci yönetim.
- Ortaya çıkabilecek sorunları önceden tespit edecek basiretli, sezgisel bir yönetim,
- Dikey hiyerarşik yönetim anlayışı yerine, yetki devrinin sağlandığı, takım çalışmasına dayalı yönetim,

- Bürokratik yapının büyümesini önlemek için piyasa yönelimli yönetim.

Bu on ilke ile bürokratik yönetimlerin karşılaştıkları önemli sorunların çözümlenebileceği düşünülmektedir.

İşletme yönetimine has ilkelerin kamu yönetimi alanında uygulanması fikri, liberal kuramın iki temel faraziyesine dayanmaktadır. İlk olarak; toplumsal kaynak dağılımının piyasa yoluyla daha verimli sağlanabileceği düşüncesi, diğeri ise verimliliğin sağlanmasının yolunun yapısal anlamda rasyonel iş örgütlenmesi olduğu görüşüdür (Akbulut, 2007: 73-74). Verimlilik, etkinlik ve ekonomiklik gibi kavramların, yönetsel sürece yön vermeye başlamasıyla, kamu örgütlerinin yönetimi ile ilgili yapılan tanımlamalarda, özel sektördeki gibi girişimcilik kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Yıldırım, 2010: 840).

Neoliberal düşüncenin “minimal devlet” anlayışını gerçekleştirmek üzere yapılan reformlar sonucunda, kamu yönetiminin yerini kamu işletmeciliği anlayışı almaya başlamıştır. İşletmecilik ekolünün amacı, kamu sektörü ile özel sektörün işbirliğini artırırken, diğer taraftan yönetsel açıdan var olan kamu-özel arasındaki farkı en aza indirmektedir. Devletin küçültülmesi bağlamında kamu hizmetlerinin, piyasaya, yani özel sektör aktörlerine devredilmesi yoluyla özelleştirilmesi, özelleştirilememesi durumunda ise devlet tarafından piyasa şartlarına uygun biçimde üretilmesi veya sunulması tercih edilmektedir (Kalfa ve Ataay 2008:230-231). Yeni Kamu İşletmeciliği yaklaşımının temelindeki kamu kesimini küçültmek ve hizmetleri mümkün olduğunca özel girişime devretme fikrindeki amaç, kamu hizmetlerinin daha ekonomik, kaliteli ve verimli şekilde sunulmasıdır (Yıldırım, 2011: 190; Akbulut, 2014:74).

Bu amaçla, katma bütçe, döner sermayeler, bütçe dışı fonlar ve yerel yönetimlerin kendi bütçelerini yaratacak olanaklar sağlanması gibi çeşitli bütçe yöntemleri önerilmiş, bütçe politikalarının yeniden düzenlenmesine ilişkin stratejilere ağırlık verilmiştir. Kamu sektörünü işletmecilik mantığıyla yönetmeye yönelik bu çabalar, önceki dönemlerin yaklaşımlarından farklı olarak, devlet-piyasa,

devlet-bürokrasi, devlet-vatandaş ve bürokrasi-vatandaş ilişkilerinde de bir dönüşümü temsil etmektedir (Güzelsarı, 2004: 5).

Yeni anlayışta, kamu yönetiminde “hukuksal ussallık” yerini “ekonomik-işletmeci ussallık” a bırakmaktadır. Hukuka uygunluk kendi içinde bir ussallık barındırmakla birlikte, buradaki ussallık amaç olmaktan da çok bir araç görünümündedir. Diğer yandan ekonominin ön plana çıkmasıyla maliyet, etkinlik ve etkililik gibi kavramlara dayanan işletmeci ussallık bir amaç konumuna gelmiştir. İşletmeci ussallıkta ölçüt; soyut kurallara uygunluk değil, somut sonuçlar olmakta ve araçlar önemini yitirerek amaçlar önem kazanmaktadır (Tan, 1995: 176-177). Diğer bir deyişle artık süreç değil, sonuçlar daha önemlidir. Elbette hukuka uygun olmayan bir işlemden söz edilmemekte, hukuk çerçevesinde çözüm bulmayı, daha hızlı karar almayı ve uygulamayı hedefleyen, son tahlilde zihniyette bir dönüşümü amaç edinen bir anlayış ortaya konulmaktadır.

Tablo 1. Geleneksel Yönetim ile Yeni Yönetim Anlayışının Karşılaştırılması

	GELENEKSEL YÖNETİM	YENİ YÖNETİM
Yapı	Katı Örgüt Yapısı	Esnek Örgüt Yapısı
	Merkeziyetçi	Adem-i Merkeziyetçi
	Katı Hiyerarşi	Yumuşak Hiyerarşi
	Geniş Merkez	Dar Merkez-Geniş Çevre
	Hizmet Devleti	Minimal Devlet
	Büyük Ölçekli Yapı	Küçük Ölçekli Yapı
	Bürokrasi Yönelimli	Piyasa Yönelimli
Roller İlkeler Politikalar	Yönetim(Administration)	İşletme(Management)
	Örgüt Merkezli	Müşteri-Vatandaş Merkezli
	Kurallara Bağlı Yakından Kontrol	Performans Hedefli Denetim
	Sevk Ve İdare	Yönetişim
	Sabit Ücret	Performansa Bağlı Ücret
	Bürokratik Tipi Yönetici	Girişimci Yönetici
	Az Yetkili Yönetici	Yetkilendirilmiş Yönetici
	Gizlilik	Şeffaflık
	Hizmetlerde Nicelik	Hizmetlerde Kalite
	Üst Yöneticiye Bağlı Değerlendirme	Çok Yönlü Değerlendirme
	Kapalı Enformasyon Kanalları	Açık Enformasyon Kanalları
	Yetkiyi Toplayan	Yetkiyi Paylaşan
	Risk Almakta İsteksiz	Risk Almakta İstekli
Kuralcı Ve Kırtasiyeci	Vizyon Sahibi Ve Esnek	
Girdi Ve Süreç Odaklı	Çıktı Ve Sonuç Odaklı	
Birey Yönetimli	Ekip Yönetimli	

(Kaynak: Eryılmaz, 2012:58)

Tablo 1 'de de görüldüğü üzere, yeni kamu işletmeciliği anlayışıyla; küçültülmüş kamu sektöründe daha yumuşak hiyerarşinin sağlandığı, çalışma

sisteminde rekabetin ön plana çıkarıldığı, esnek çalışma sisteminin uygulandığı, üst düzey bürokratların daha fazla yetkilendirildiği ve örgütlerin kendilerine özgü bütçeleriyle daha özgür ve “girişimci yönetici” konumuna getirildikleri, iş yürütümünün yanında sonuçların da denetiminin sağlandığı yapı amaç edinilmektedir (Aksoy, 2004: 42-43).

2.4. YENİ YÖNETİM ANLAYIŞI UYGULAMAYA NASIL YANSIDI?: KAMU REFORMLARI

Liberal anlayışta, daha önce de değinildiği gibi, devlet işletmelerinin doğası gereği kaynakları verimsiz kullandığı, buna karşın özel teşebbüslerin piyasa şartları içerisinde yine doğası gereği daha verimli, rasyonel ve ekonomik kaynak kullanımı sağladığı düşünülmektedir. Sınırlı devlet, girişim ve seçim özgürlüğü, özel mülkiyet ve sözleşme kuramlarına dayalı bir piyasa ekonomisini savunan liberal düşünce (Eryılmaz, 2013: 242), kapitalist ekonomilerin yapılarını değiştirdiği gibi kamu yönetimi yapılarını da değiştirmiştir. Dünya kapitalizmi, yaşadığı krize yanıt olarak özelleştirme, deregülasyon, liberalizasyon ve piyasalaştırma süreçlerine yönelmiştir. Kamu yönetimindeki uygulama düzeyindeki bu dönüşüme genel olarak “reform” adı verilmektedir. Nitekim, 20. Yüzyılın son çeyreğinden bu yana kapitalizmin egemen olduğu gelişmiş ve azgelişmiş ülkelerin yönetsel yapılarında reform adı altında köklü değişimler yaşanmıştır (Güzelsarı, 2004:1; Tuncer ve Usta, 2013: 187). Zira, serbest piyasa ekonomisi anlayışına, rekabete ve özel sektör hizmet sunum tekniklerine karşı derin bir güven duyulmaktadır (Yıldırım, 2009: 109).

Kamu işletmeciliği yaklaşımının uluslar arası düzlemde yaygın hale gelmesinde, OECD, IMF, Dünya Bankası gibi uluslar arası çapta faaliyet gösteren kuruluşların önemli etkisi bulunmaktadır. Bu kuruluşlar, devletlerin yönetsel yapılarını etkileyecek nitelikte kararlar almakta ve reformlar yoluyla kamu işletmeciliğinin uygulanmasının önünü açmaktadırlar. Bu kuruluşların reform gündemlerini ise, “liberalizasyon”, “deregülasyon”, “özelleştirme”, “bürokrasiden kaçınma”, “bütçe reformu”, “performans ölçümleri”, “işletme-türü yönetim”,

“yönetimde saydamlık”, “rekabet”, “etkinlik” ve “etkililik” gibi unsurlar belirlemektedir (Güzelsarı, 2004: 4).

Reformlar, bürokrasinin daha esnek hale getirilmesi ve yöneticilerin yalnızca çıktılardan sorumlu tutularak sonuçlara odaklanması; aynı veya benzer iş alanında faaliyet gösteren kamu örgütlerinin birbirleriyle ve özel sektörle rekabetine zemin oluşturulması; hizmet sunumunda rekabet faktörünün ön planda olması; yurttaş kavramı yerine müşteri anlayışına geçilerek hizmetten faydalananlardan karşılığının alınması; deregülasyon yoluyla devletin özel sektör üzerindeki hukuki düzenleme, kısıtlama ve denetleme yetkisinin sınırlandırılması ya da kaldırılması şeklinde kendini göstermektedir (Aksoy, 1998: 10-12).

Reform çabaları, çok sayıda ülkenin gündemini meşgul etmektedir. Kamu yönetimine ilişkin reform yapılması konusundaki siyasal ilgi ise iktidardaki partinin siyasal dünya görüşünden çoğu zaman bağımsızdır. Örnek olarak, Yeni Zelanda’da İşçi Partisi gibi sol çizgideki bir partinin iktidarında piyasa tabanlı reformlar uygulanmıştır. Diğer birçok ülkede de 1990’larda iktidarda bulunan merkez ya da sol partiler, kendilerinden önce kamu yönetimindeki performansı geliştirmeye yönelik piyasa tabanlı reform çabalarına girişen muhafazakâr partilerin siyasal çabalarını devam ettirmişlerdir (Gökçe ve Turan, 2008: 196).

Devletin faaliyet alanını küçültmek üzere hayata geçirilen rekabet odaklılık, özelleştirme, serbestleşme ve yerelleşme gibi uygulamalar ile yeni kamu işletmeciliği anlayışı çerçevesinde hesap verebilirlik, yurttaş veya müşteri odaklılık, stratejik yönetim, performans odaklı yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi birtakım uygulama ve reformlar aşağıda incelenecektir.

2.4.1. Rekabet Odaklılık

Yeni kamu işletmeciliği çerçevesinde yapılan birçok reform, aslında rekabeti sağlamak veya artırmak amacıyla yapılmaktadır. Kamu sektöründe rekabet sağlama düşüncesindeki temel hedef; kamu kurumlarının birbirleriyle, kamu kurumlarının benzer faaliyet gösteren özel şirketler veya kâr amacı gütmeyen sivil toplum

örgütleriyle ve kamu çalışanları arasında rekabeti sağlamaktır. Böylelikle başarı, kalite, etkinlik, verimlilik, ekonomiklik gibi yönetsel amaçlara ulaşılacağı ileri sürülmektedir.

Rekabet kavramı, piyasa sisteminin varlık ve etkinliği açısından stratejik bir öneme sahiptir. Piyasaların işleyiş ve düzeni, yalnızca rekabetin olduğu bir ekonomik yapıda etkin olmaktadır. Birden çok kişi veya birim arasında ortaya çıkan bir olgu olan rekabet duygusu tarafları başarıya motive etmekte ve başarıma duygusunun bir sonucu olan emek ve uğraş, rekabet sürecinin kaynağını meydana getirmektedir. Yönetim açısından da bu durum, etkinlik ve verimliliğin artırılması anlamına gelmektedir (Eren, 2003a: 86).

Yeni kamu işletmeciliğinde, tutumluluğa ve kaynakların disiplinli kullanımına vurgu yapılmıştır. Bunu sağlayabilmek için ise kamusal hizmetlerin sunulmasında rekabeti artırıcı unsurlara yer verilmesi gerektiği görüşü hakimdir (Güzelsarı, 2004: 5).

Kamu hizmetlerinde rekabeti sağlamak amacıyla; kamu, özel ve kar gütmeyen kuruluşlar arasında rekabet teşvik edilerek, kamu hizmetlerinin tek bir yerden verilmesi yerine, piyasada birçok farklı hizmet sunucularının olmasının sağlanması gerekmektedir (Sarıca, 2015: 329). Bunu, kamu hizmeti planlaması ile üretimi ve sunumu işlevlerini birbirinden ayırmak ve piyasa egemen kılınarak hizmet sunma işlevini hem iç (kamu kuruluşları ve onların alt birimleri) hem de dış (özel firmalar veya kar amacı gütmeyen STK'lar) arasında rekabete açmak gerekmektedir (Ömürgönülşen, 2014: 22-23).

2.4.2. Özelleştirme

Özelleştirme, bir çok bilim dalını doğrudan ilgilendiren bir konusu olması nedeniyle anlamı üzerinde tam olarak uzlaşılammış bir kavram olmakla birlikte, iktisadi açıdan devletin ekonomik faaliyetlerinin azaltılmasını ya da tamamen ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir. Hukuki açıdan ise kamu iktisadi teşebbüslerinin yönetimlerinin özel kişilere devredilmesini içeren bir kavramdır

(Aktan, 1992: 9). Özelleştirmenin amaçlarını; kamu kesiminin finansman ihtiyacının karşılanması, hazineye gelir sağlanması, verimliliğin artırılması, serbest piyasa ekonomisinin güçlendirilmesi ve daha genelde kamu sektörünün küçültülerek devletin ekonomideki ağırlığının azaltılması olarak sıralayabiliriz.

Özelleştirmenin felsefi kaynağını; bireysellik, özgürlük, kendiliğinden düzen ve serbest piyasa ekonomisi ile sınırlandırılmış devlet ilkelerinden alan (neo) liberal devlet anlayışı oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, güçlü bireyciliğin karşısında sınırlandırılmış bir devlet anlayışını benimsemekte ve aşırı büyümüş ve güçlü bir devletin, bireysel ve toplumsal hayata çok daha fazla müdahalede bulunacağını ve bu nedenle bireysel özgürlükler açısından bir tehdit oluşacağını varsaymaktadır (Özer 2012:495). Bu nedenle devleti küçültmek için özelleştirmenin kaçınılmaz olduğu düşünülmekte ve gerekli görülmektedir.

Özelleştirme fikrinin benimsenmesi Keynesyen anlayışın ekonomi temelli problemlere çözüm getirememesi karşısında neoliberallerin fikirlerinin kabul görmesidir. Kamu yönetimini büyük ölçüde etkileyen özelleştirme anlayışı, uluslar arası ve ulusal konjonktürün de etkisiyle problemlerin çözüm odağı olarak görülmeye başlanmış, merkezi ve yerel yönetimlerde yapısal anlamda değişimlere yol açmıştır (Bozlağan, 2015: 288, 292, 296, 297).

Yeni Kamu İşletmeciliğindeki özel sektörün üstünlüğünü kabul etme fikrinin en önemli sonucu ve uygulamaya yansması özelleştirmedir. Özelleştirmeyle, devletin çeşitli hizmet alanlarını özel sektöre devrederek ve hizmetin özel sektör aracılığıyla sağlanmasının önünün açılarak devletin bu süreçten çekilmesi gaye edinilmektedir (Tuncer ve Usta, 2013: 188).

Özelleştirmeler yoluyla, hizmetlerin üretiminde ve finansmanında özel sektörün rolünün artırılması, diğer yandan bürokrasinin gerilemesi anlamına gelmektedir. (Özer, 2012: 495) Özelleştirmenin en görünür şekli kamu teşebbüslerini satmak olmuştur (Hughes, 2014: 289).

2.4.3 Serbestleşme

Regülasyon, devlet tarafından iktisadi faaliyetleri kontrol etme ve denetlemeye yönelik olarak konan kurallar, kısıtlamalar ve yasal düzenlemelerin bütünü olarak ifade edilebilir.

Serbestleştirme veya kuralsızlaştırma olarak da ifade edilen deregülasyon kavramı ise regülasyonun tersi bir anlam içerir. Deregülasyon, devletin sektörlere yönelik yasal düzenleme, kısıtlama ve kontrol etme yetkilerinin sınırlandırılması veya tamamen kaldırılmasını ifade eder. Ayrıca serbestleştirmeye, kamu tekellerinin yanında özel sektör teşebbüslerinin serbestçe faaliyet göstermesine imkan verilerek, hem kamu tekellerinin kaldırılmasına hem de rekabet ortamının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Neoliberal düşüncenin kamu sektörü reformlarında maliyetleri azaltma sürecine katkıda bulunan en önemli araçlardan biri serbestleştirmedir. (Özer, 2012: 491-492).

Piyasa aktörleri, devletin piyasaya hiç müdahale etmemesini istemektedirler. Piyasaya ilişkin bir kuralın konulması, iş hayatını boğduğu ve rekabeti etkilediği gerekçesiyle eleştirilmektedir (Hughes, 2014: 266).

Deregülasyon politikalarıyla, daha önce devlet tarafından sunulan kamusal faaliyetlerin, özel sektör rekabetine açılması yoluyla kamu hizmetlerinde performans artışı, etkinlik ve verimlik sağlanması hedeflenmektedir (Al, 2002a: 120).

2.4.4 Yerelleşme

Neoliberal düşünceye göre, merkezi yönetim anlayışının sonucu olarak devletin hantallaştığı bunun da etkinlik sorununa yol açtığı, yerelleşme yoluyla hizmetlerin yerinden görülmesi sağlanarak hantallığın önüne geçileceği varsayılmaktadır. Diğer yandan yerelleşme; hizmetin yerinden sağlanması, halka yakınlık, merkez vesayetinin azaltılması (Ataay, 2007: 182), halka hesap verilebilirlik gibi birtakım demokratik unsurlar barındırmaktadır ve demokrasi açısından önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Bir yandan küreselleşmenin bir unsuru olarak ulus-devletlerin etkililiği zayıflarken, diğer yandan yerelleşme yoluyla yerel gereksinimlere daha fazla karşılık verilme fikri ve eğilimi dünyada son zamanlardaki önemli gelişmeler olarak göze çarpmaktadır.

Klasik anlamıyla desantralizyon, merkezi yönetimden mahalli idarelere doğru yetkilerin, görevlerin ve kaynakların aktarılmasını ifade etse de son dönemde bu kavram daha geniş biçimde ele alınmaktadır. Bugün desantralizasyon, merkezi yönetimin uhdesindeki karar verme, planlama ve kamu gelirlerini toplama gibi işlevlerin bir kısmını, taşra kuruluşlarına, yerel yönetimlere, yarı özerk kamu kurumlarına, meslek kuruluşlarına ve idare dışındaki gönüllü örgütlere (dernek ve vakıf gibi) aktarılması olarak tanımlanmaktadır. Yetki genişliği, yetki devri, hizmette yerellik ve özelleştirme de desantralizasyon kavramı içinde değerlendirilmektedir. Desantralizasyon, merkezi idarenin yükünün hafifletilmesi amacıyla, yerel yönetimlerin, gönüllü kuruluşların ve bireylerin güçlendirilmesi, hizmetlerin yerinden görülmesi, personelin yetkilendirilmesi, halkın yönetime daha aktif katılması ve idari kapasitenin daha verimli değerlendirilmesi gibi siyasi ve idari hedefleri olan bir kavramdır (Eryılmaz, 2013: 235-237).

Yerelleşme kavramıyla ilk akla gelen merkezi yönetim tarafından iyi yapılamadığı düşünülen hizmetlerin coğrafik yerinden (yerel) yönetimlere devredilmesidir.

Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankasının çeşitli kaynaklarında yerelleşme dört türe ayrılmaktadır. İlki, yetki genişliği olarak isimlendirilen merkezden taşra örgütüne yetki devri, ikincisi desantralizasyon olarak belirtilen merkezden-taşra örgütünden yerel yönetimlere (mahalli idarelere) yetki devri, üçüncüsü yetkinin her kademede bir alta devri, dördüncüsü yetkilerin topluma (özel sektöre) devridir. Yerelleşme, genellikle, devletin içinde yukarıdan aşağıya bir yetki aktarımı sürecinden ibaret olarak tanımlanırken, neoliberalleşme sürecinde yerelleşmenin yetkilerin topluma devri gibi bir özünün olduğu gözlemlenmektedir (Güler, 2005: 68).

Bir örgütte yetkilerin üst basamaklardan/birimlerden orta ve alt basamaklara doğru aktarımı süreci anlamında desantralizasyon, iç ve dış desantralizasyon olmak üzere iki biçimde ele alınmaktadır. İç desantralizasyon bir örgütün üst basamaklarında toplanan yetkilerin alt birimlere aktarılması sürecidir. Dış desantralizasyon ise merkezi yönetimden taşra birimlerine, yerel yönetimlere ve gönüllü kuruluşlara yetki aktarılması ve tüm kamu yönetimi örgütlerinin mal/hizmet üretiminde piyasa sistemine yönelmesi sürecini anlatır. Örnek olarak işlerin ihale/sözleşme yoluyla özel sektöre yaptırılması, en önemli dış desantralizasyon yöntemidir (Eryılmaz, 2013: 236).

Tablo:2. Desantralizasyon Nedenleri

Desantralizasyonun Nedenleri	
Nedenler	<ul style="list-style-type: none">- Merkezi hükümete duyulan güvensizlik- Bireysel ve yerel sorumluluklara ve özerkliğe değer verilmesi- Merkezi veya otoriter hükümete karşı bir tepki
Siyasi Nedenler	<ul style="list-style-type: none">- Demokratikleşme- Özerklik- Temsil- Merkezi hükümetin, kendisi için sorun yaratan işlevlerinden kurtulmak istemesi
İşlevsel Nedenler	<ul style="list-style-type: none">- Merkezi hükümetin, kendisi için pahalı olan işlevlerinden kurtulmak istemesi-Hükümetin, faaliyetlerini siyasi konular üzerinde yoğunlaştırabilmesi için rutin işlevlerinden kurtulması- Kamu hizmetlerinin ve altyapı çalışmalarının verimli ve etkili bir biçimde yerine getirilmesinin sağlanması- Hizmetlerin yerel gereksinimlere ve koşullara göre sağlanması- Hizmetlerin temininde "rekabetin" (hükümet birimleri arasında ve kamu sektörü ile özel sektör arasında) artırılması-Hizmetlerin ulaştırılmasında hiyerarşinin optimal hale getirilmesi- Eşitliğin ve adaletin sağlanması- Tüm yetki organlarına kendi kararlarını alma fırsatının tanınması- Yerel önceliklerin ve ihtiyaçların sağlanabilmesi için kaynak ve yetki temin edilmesi

(Kaynak: Bongwa 2004'ten aktaran Özmüş, 2005: 2)

Desantralizasyon günümüzde daha çok gelişmekte olan ülkelerin sorunlarını çözmeye etkili bir yöntem olarak görülmektedir. Çünkü, gelişmekte olan ülkeler

siyasi, idari ve iktisadi sistem bakımından, gelişmiş ülkelere göre daha merkeziyetçi olmaktadır. Merkeziyetçilik, gelişmekte olan ülkelerde merkezi idarenin yükünü artırmakta, aşırı bürokratikleşmeyi, kırtasiyeciliği ortaya çıkarmakta ve yerel yöneticilerin girişim gücünü zayıflatmakta ya da tamamen ortadan kaldırmaktadır (Eryılmaz, 2013: 237). Buna karşın, merkezi yönetim anlayışının katı olduğu ülkelerde yönetimler elindeki yetkileri devretmede isteksiz davrandığından yerleşmeye yönelik uygulamalar gecikmeli olarak hayata geçirilmekte ve genellikle çok sınırlı olmaktadır.

2.4.5. Stratejik Yönetim

Stratejik yönetim, bir işletmenin veya kamu örgütünün hedeflerine ulaşmada izleyeceği yol ve yöntemlerin belirlenmesini ifade etmektedir. Bir başka deyişle, organizasyonun hedefinin net olarak görünür hale getirilmesi ve bu hedefe giden en iyi yolun tespit edilerek benimsenmesi ve uygulanması, bu doğrultuda yapılacak proje ve faaliyetlerin tespit edilmesi ve sürecin izlenmesini ifade etmektedir (DPT, 2006: 5-6).

Stratejik yönetim, strateji geliştirilmesi, planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve kontrolü gibi aşamaları içermektedir (Sobacı, 2008: 118).

1950'li yıllarda ekonomilerin büyümesi ve iş ortamının görece öngörülebilir bir duruma gelmesi ile özel şirketlerin daha planlı olma ve geleceği öngörerek adım atma isteklerini ön plana çıkarmıştır (Erkan, 2008: 7). 1980'li yıllara gelinene kadar özel sektör alanında çok uluslu şirketler, büyük şirket ve holdingler tarafından bilinen ve uygulanan stratejik yönetim kavramı, bugün çok sayıda organizasyon tarafından bir araç olarak kullanılmaktadır (Aktan, 2008: 5).

Stratejik yönetimin, kamu örgütlerinden daha önce özel sektör alanında uygulanmasının nedenleri olarak; yeniliğe açık olmaları, özel işletmelerin daha esnek olması ve karar mekanizmalarının hızlı çalışması sıralanabilir

Aktan (2008: 5), stratejik yönetimin vizyon, misyon, strateji ve aksiyon olmak üzere dört unsuru olduğunu belirterek, onları şöyle açıklar: *Vizyon, geleceğe yönelik gerçekleştirilebilir amaç ve hedefleri ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle, vizyon, organizasyonun ulaşmak istediği geleceğin bir resmidir. Misyon, gelecekte ulaşılması istenen hedefe (vizyona) yönelik görev ve kararlılık ifadesidir. Misyon, organizasyon açısından 'biz niçin varız?' sorusunun yanıtıdır. Strateji, geleceğe nasıl ve hangi yollardan ulaşılabileceğini gösteren genel bir planlamadır. Aksiyon ise belirlenen stratejiler çerçevesinde izlenecek yollardır.* Bu açıdan bakıldığında stratejik yönetimin en önemli bileşeni olarak stratejik planlama ön plana çıkmaktadır.

Stratejik yönetimin ana unsurlarından olan stratejik planlama, stratejik yönetimden farklı bir anlam içermektedir (Coşkun, 2011: 46). Stratejik planlama, yürütülen faaliyetlerin sonuçlarının ve meydana gelebilecek değişimlerin öngörülerek planlanması aşamasıdır. Kaliteli bir yönetim önemli bir unsur olarak görülen stratejik planlama, amaçlanan sonuçların hangi ölçüde gerçekleştirildiğinin değerlendirilmesi noktasında önemli bir araç olması dolayısıyla hesap verme sorumluluğuna da temel oluşturmaktadır (Sobacı, 2008: 110).

Bu bağlamda, stratejik planlama örgüt yönetiminin neredeyse vazgeçilmez bir parçası olmuştur (Erkan, 2008: 7). Ayrıca, toplumsal ihtiyaçlarda, hükümetler arası ilişkilerde, ekonomik koşullarda ve vatandaşların beklentilerinde yaşanan değişimler kamu kurumlarının sorumluluk ve kaynak ihtiyaçlarını değiştirmektedir. Stratejik planlamaya, bu önemli değişimlere ayak uydurabilmek ve süreci basiretli biçimde yönetebilmek amacıyla ihtiyaç duyulmaktadır. (Genç, 2009: 203)

Bu gereklilikler ve işletmecilik anlayışının kamu sektörüne aktarılması fikri, stratejik planlama kavramının kamu yönetimine girmesinde önemli rol oynamıştır. Günümüzde artık kamu kurumlarında da stratejik planlar yapılmakta ve yönetimin önemli bir unsuru olarak görülmektedir.

2.4.6. Performans Odaklı Yönetim

Performans yönetimi, bir örgütün belirlediği hedefe ulaşmak amacıyla benimsediği yöntem ve buna istinaden elde edilen çıktılarının birlikte değerlendirildiği bir süreçtir (Ateş ve Çetin, 2004: 256). Kamu yönetimi açısından bakıldığında, ihtiyaç duyulan mal ve hizmetlerin kamu örgütleri tarafından üretilme ve sunulma sürecinde kullanılan yol, yöntem ve araçlar ile işin ne kadar örgütün amaç ve hedeflerine göre gerçekleştirilip gerçekleştirilemediğinin ölçülüp değerlendirilmesi konusunu ele almaktadır.

Yönetsel karar ve uygulamalarda daha pratik ve hızlı sonuçlar alabilmek amacıyla geleneksel yönetimin sınırlandırıcı ve koruyucu yaklaşımı terk edilerek, sıkı kural ve prosedürler yerine sonuçlara ve performansa odaklanılmıştır (Yıldırım 2010: 840). Performans yönetiminin kamu sektöründe gündeme gelmesi, yeni kamu işletmeciliğinin teorik ve uygulama olarak kamu yönetimi alanında önemini artırmasıyla olmuştur (Köseoğlu ve Şen, 2014: 115). Yeni kamu işletmeciliğinin vurguladığı; kamu hizmetlerinin yürütülmesinde rasyonel ve stratejik bir yaklaşım benimsemek ve kurala yönelik bir yönetim tarzından amaca yönelik yönetim tarzına geçmek, bilgi teknolojileri yardımıyla girdi denetimli yönetimden çıktı denetimli yönetime geçmek, kamu kaynaklarının kullanılmasında maliyet bilinci ve tutumluluk ilkelerini benimseyerek kaynak tahsisi ve performans arasındaki ilişkiyi kurmak (Ömürgönülşen, 2014: 23) gibi hedefler doğrultusunda performans göstergeleri, performansa bağlı ödeme ve kalite geliştirme gibi konular önem kazanarak, performans değerlendirmesi ve verimlilik kriterinin belirlenmesinde niceliksel yöntemlerin kullanılması önerilmektedir (Güzelsarı, 2004: 4).

İyi bir performans yönetimi için her şeyden önce örgütün amaçları ve önceliklerinin neler olduğu, ne yapılması gerektiği ve yapılan işin kurumun performansına katkısının çalışanlar tarafından biliniyor olması gerekmektedir. Çalışanlar kendilerinden ne beklendiğini bilip anladıklarında ve daha da önemlisi hedeflerin oluşturulmasında rol aldıklarında işlerini daha çok sahiplenecek ve hedeflere ulaşmak için ellerinden geleni yapacaklardır.

Özel sektörde yaygın olarak yapılan bireysel ve kurumsal performans ölçümleri ve buna bağlı olarak performansa dayalı ücretlendirme, performans esaslı bütçeleme gibi uygulamalardan kamu yöneticileri ve politika yapıcılar da yararlanmaya başlamıştır. OECD, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların da etkisiyle, diğer işletmecilik uygulamaları gibi, performans yönetimi de 1990'lerden itibaren küresel ölçekte kamu örgütlerinde de uygulama zemini bulmuştur (Köseoğlu ve Şen, 2014: 115).

Performans yönetimine ilişkin yönetimin görevlerini üç maddede açıklamak mümkündür: İlk olarak, kurumsal amaç ve görevleri, örgütün tüm kademelerinde çalışanların benimsemesini sağlamak, ikinci olarak, örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde kesintisiz bir bilgi akışı sağlamak amacıyla sağlıklı iletişim mekanizması oluşturmak, son olarak ise kurumsal performans gelişimini sürekli kılmak adına örgütün tamamını veya ihtiyaç duyulan birimler bazında ve bilhassa personele yönelik performans ölçüm ve denetim sistemi oluşturup uygulamak (DPT, 2000: 76) gerekmektedir.

2.4.7. Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik, bir yetki, kaynak ya da görev verilenlerin amaca uygun ve kendilerinden beklenen şekilde davranıp davranmadığının denetlenmesi olarak ifade edilmektedir (Biriciklioğlu ve Gülener, 2008: 203). Diğer bir deyişle, yapılan faaliyet ve çalışmalara ilişkin, dışsal bir otoriteye karşı açıklamalarda bulunmayı belirtmektedir (Yıldırım, 2006: 4).

Geleneksel yönetim anlayışının hesap verebilirlik mekanizmasının yetersiz kalması, mevcut hesap verebilirlik uygulamalarının daha etkin bir şekilde kullanımı ihtiyacını veya yeni mekanizmaların oluşturulmasını gündeme getirmiştir. Nitekim 1980'li yıllardan itibaren başta ABD ve İngiltere gibi ülkelerde ortaya çıkan yeni kamu yönetimi anlayışının denetim boyutunun en önemli unsurlarından birini hesap verebilirlik oluşturmuştur. Yeni yönetim anlayışı, demokratik ve saydam bir

perspektifte, hesap verebilir bir kamu yönetimi oluşturma çabası içerisinde (Biriciklioğlu ve Gülener, 2008: 203).

Hesap verebilirlik kavramı, hesap veren ve hesap soran iki taraflı ilişki olduğundan, hesap verenlerle hesap soranlar arasındaki ilişkilerin, sürecin ve amacın önceden belirlenmiş olması, bunlara aykırı davranışlar olması durumunda hesap verenlerce sonuçlarına katlanılması ve bu doğrultuda gerekli yasal zeminin oluşturulması zorunluluk arz etmektedir (Yıldırım, 2006: 4).

Kamu kurumları ve çalışanları, yaptıkları işlerin yasalara uygunluğundan dolayı sorumlu tutulmaktadır. Günümüzde vatandaşlar için bu yeterli olmamakta, örgütsel ve profesyonel davranış, siyasallaşma, amaçlara ne ölçüde ulaşıldığı, verimlilik gibi bazı kriterlere uygun davranılıp davranılmadığı ve yönetsel eylemlerin etik açıdan da uygunluğu gibi bir takım başka faktörlere de gereksinim duyulmaktadır. Bu çerçevede, kamu yönetimi açısından hesap verilebilirlik; örgütsel ve yönetsel, yasal, profesyonel, politik ve etik boyuları olan bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Balcı, 2013: 157).

Yeni yönetim anlayışının hesap verme sorumluluğuna ilişkin önemli değişimi, ast-üst ilişkisine dayalı hiyerarşik hesap verebilirliğin yerine uzmanlığa dayalı profesyonel hesap verebilirliğin önem kazanmasıdır. Profesyonel hesap verebilirlik, kamu yönetimini etkili, etkin ve ekonomik kılmak için, sonuç odaklı hesap verme mekanizmalarını ön plana çıkarmakta, bu kapsamda kamu kurumlarının önceden belirlenen amaç, hedef ve performans ölçütlerine göre değerlendirilme yapılmaktadır (Biriciklioğlu ve Gülener, 2008: 221).

Esasında, bir yönetimin hesap verebilir ve katılımcı olduğundan söz edebilmek için, halkın yönetim faaliyetlerine ilişkin gerçek, tarafsız ve yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Bu noktada, demokratik bir yönetimin tesisi için gerekli olan yönetimin saydamlığı ve sorumluluk bilincinin gelişiminde en önemli görev yüksek denetim kurumlarına düşmektedir (Akyel ve Köse, 2010: 18). Öte yandan yeni kamu işletmeciliğinin müşteri odaklılık unsuru, kurumların halka doğrudan hesap vermesinin önünü açmıştır. Stratejik planların ve performans

programlarının yapımı sırasında katılımın mümkün olması ve faaliyet raporlarının kamuoyuna sunulması, kamu kurumlarını vatandaşlara hesap verebilir duruma getirmiştir (Ateş, 2011: 200-210).

Ayrıca, kamu yönetimi ve siyaset iç içe geçmiş yapılar olduğundan, uzun ömürlü bir siyasal sistemin varlığı için yönetimin siyasi liderliğe, siyaset kurumunun da halka karşı hesap verebilir olması gerekli bir koşuldur (Hughes, 2013: 331).

Tüm bu nedenlerle, hesap verebilirliğin en temel bileşeni halktır. Halkın yönetime katılma düzeyi, yönetimden beklentilerini ortaya koyması, kamuoyu oluşturma becerisi, sonuçları takip etmesi ve bu sonuçlara tepkisi, siyasal ve yönetsel mekanizmada karşılık bulacak olup, bunun sonucunda ise; siyasal iktidarın ve yönetimin, toplumla interaktif bir ilişki kuran, güvenilir, hesap verebilir, hukuka bağlı bir yapılanma olması mümkün olacaktır (Yıldırım, 2006: 12).

2.4.8. Yurttaş Veya Müşteri Odaklılık

Kamu yönetimi ile vatandaşlar arasındaki ilişkiler, günümüzdeki ekonomik, teknolojik, sosyolojik ve kültürel değişimler çerçevesinde önemli ölçüde farklılaşmıştır. Günümüzde, vatandaşların yönetimden beklentilerinin arttığı, yönetişim ve yurttaşın sorumluluk alması gibi kavramların sık sık kullanılmaya başlandığı, yurttaşların kamu yönetimini denetlediği bir süreç yaşanmakta, bu da bir açıdan yurttaşları yönetimin müşterileri konumuna getirmektedir. Bu gelişmeler çerçevesinde, vatandaşların beklenti ve taleplerinin yönetimlerce önemsenmesi hususu, yönetim açısından meşruluk unsuru haline gelmiştir. Yurttaşlarla iyi bir iletişim kurabilen yönetimlerin faaliyet, uygulama ve düzenlemeleri çok daha kolay kabul görmektedir (Eren, 2003b: 61-62).

Girişimci yönetim anlayışında vatandaş, artık devlet tarafından sunulan hizmeti sunulduğu şekliyle kabullenen pasif hizmet alıcısı olarak değil, memnuniyeti önemsenen kamu hizmetlerinin bireysel tüketicisi ve müşterisi olarak görülmektedir (Tuncer ve Usta, 2013: 188; Güzelsarı, 2004: 5).

Yeni Kamu İşletmeciliğinin müşteri odaklı yönetim oluşturma gayretinin amacı; temelde hizmet sunma anlayışını değiştirmektir. Bu değişimle, yurttaşların/müşterilerin gereksinim ve tatminleri önemsenen, onlara karşı daha duyarlı ve sorumlu/hesap verebilir olunan ve rekabetçi ortam sayesinde ise müşterilere farklı hizmet sağlayıcıları arasında 'tercih' olanağı sağlanan bir yapı hedeflenmektedir (Ömürgönülşen, 2014: 23-24).

Bu konjonktürde, kamu çalışanlarının sorumluluğunun, siyasi ve idari sorumluluktan müşteri memnuniyetine doğru yöneldiği görülmektedir. Artık, yönetimin başarısı müşteri memnuniyet oranıyla ölçülür duruma gelmektedir. Müşteri veya yurttaş odaklı yaklaşım, kamu görevlilerinin politize olmasını önlemenin en iyi yollarından biri olarak görülmektedir. Bu yaklaşımda tüm yurttaşlara aynı şekilde ve onların memnuniyeti göz önüne alınmak suretiyle hizmet sunulurken fırsat eşitliği sağlanmaktadır. Ayrıca, kamu yönetiminde yeniliklere açık olmak, yenilik yaratmak ve yeniliklere ayak uydurmak hususlarında bu yaklaşımın olumlu etkileri olmaktadır. Kamu hizmetlerinden yararlanan yurttaşları hizmetler hakkında bilgi sahibi yapmak, onları kamu hizmetlerinin işleyişine dahil etmek, kamu faaliyetlerinin ekonomik yönlerinden haberdar etmek, onların görüşlerine başvurmak demokratik yönetimin ve kamu yönetiminin gelişimi açısından oldukça önemli unsurlardır (Al, 2002a: 186, 188, 190).

Günümüzde "müşteri" ve "yurttaş" kavramlarının bir arada veya birbirleri yerine aynı anlamda kullanıldıkları gözlemlenmektedir. Kamu yönetimine yönelik daha hızlı, etkin, kaliteli, şeffaf ve hesap veren bir yönetim beklentilerini vurgulamak amacıyla, yurttaş odaklı veya daha sıklıkla da müşteri odaklı yönetim anlayışı vurgulanmaktadır (Yıldırım, 2009: 103). Diğer yandan, "müşteri olarak yurttaş" ifadesindeki, müşteri ve yurttaş/vatandaş kavramlarını incelediğimizde anlam ve terminolojik açıdan birbirleriyle örtüşmediği ve aynı anlamda düşünülmemeyeceği görülmektedir (Ateşoğlu ve Özkan, 2010: 53) Zira, vatandaş/yurttaş hukuken eşit birey olduklarından hak ve sorumluluklarda siyasi ve toplumsal açıdan eşit paydaşlardır. Ancak vatandaşlar müşteri biçiminde ele

alındığında ekonomik çıkarlarına göre hareket eden bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Müşterinin gücü ise, bir ürünü tercih etme veya etmeme şeklinde kendini gösterirken bu durum onun ekonomik imkanlarıyla doğru orantılıdır (Yıldırım, 2009: 101).

Yasalar önünde eşit bir birey olarak vatandaş, siyasal ve toplumsal açıdan hak ve sorumlulukları olan bir kimliğe sahipken, bireysel bazda ekonomik çıkarlarını öne alan müşteri, rasyonel davranışı ile kendisine mal ve hizmet sağlayan yapıyı sorgulayan ve bunu yaptığı ölçüde mal ve hizmet kalitesini artıran bir kimliğe sahip olmaktadır (Ateşoğlu ve Özkan, 2010: 53).

Yeni kamu işletmeciliğindeki müşteri odaklı yönetim anlayışına yöneltilen eleştirilerden belki de en önemlisi, yurttaşlık ve hukuk gibi demokratik değerlere yeterince vurguda bulunmaması olmuştur (Tuncer ve Usta, 2013: 193).

2.4.9. İnsan Kaynakları Yönetimi

Neoliberal politikaların hedeflerinden birisi, daha önce de belirtildiği gibi kamu sektörüne ilişkin diğer reformlarla birlikte personel sistemini de işletmecilik esaslarına göre kurgulayabilmektir.

İnsan kaynakları yönetimi, önceleri özel sektörde kullanılmakta iken günümüzde kamuda personel yönetimi ile aynı anlamda kullanılır hale gelmiştir. Örgütün en önemli unsuru olarak görülen çalışanların eğitimi ve geliştirilmesi, en uygun ve verim alınacak şekilde istihdamı gibi konular insan kaynakları yönetiminin ilgi alanına girmektedir (Aydın, 2013: 236-237).

Geleneksel anlayışta, kamu personeline yönelik kurallar oldukça fazla ve karmaşıktır. Çoğu yönetici kuralları anlamakta zorluk çekmektedir. Geleneksel kamu personel sistemi oluşturulurken önemli ölçüde, personel alımında kayırmacılığı önleme ve siyasi tercihlere engel olma düşüncesi amaçlanmıştır. Geleneksel personel sisteminde bu amaca ulaşılsa da verimsizlik, yavaşlık, sorumluluktan kaçma gibi farklı önemli sorunların ortaya çıkmasına engel

olunamamıştır. Ayrıca, teknolojinin geliştiği ve bilginin ön plana çıktığı günümüz dünyasında, geleneksel modele göre kurgulanan, tipik memurlardan oluşan ve eğitim seviyesinin düşük olduğu personel sistemi yetersiz görölmektedir (Al, 2002a: 214).

Yeni kamu işletmeciliğinin personel sistemi anlayışına göre, kamu çalışanlarının rolleri bağlamında üst düzey bürokratların hükümet politikalarına karşı daha duyarlı olması beklenir (siyaset-yönetim kaynaşması) ancak, bürokrasinin orta ve alt düzeylerinde ise kamu personellerinin hizmet sunumuna odaklanması (siyaset-yönetim ikiliği) öngörülmektedir. Bunun yanı sıra, geleneksel kamu bürokratlarının birer kamu işletmecileri haline dönüştürölmesini sağlamak ve iç (meslek ve kurum kültürü) ve dış (sendika) baskılarının etkileri azaltılmak suretiyle kamu işletmecilerine özgür bir şekilde yönetme ortamı sağlanması düşüncesi hakimdir (Ömürgönölşen, 2014: 22-23).

Aşğıdaki tabloda geleneksel yönetimdeki personel anlayışıyla, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımındaki personel anlayışı arasındaki fark net olarak ifade edilmektedir.

Tablo: 3. Bürokrasi ve İşletmeci Yaklaşımında Kamu Çalışanı Düşüncesinin Karşılaştırılması

	BÜROKRASİ MODELİ	İŞLETMECİ YAKLAŞIM
İSTİHDAM	<ul style="list-style-type: none"> - Statü hukukuna bağlı - Ömür boyu - Katı kurallara dayalı - Güvenceli 	<ul style="list-style-type: none"> - Sözleşme hukukuna bağlı - Belli aralıklarla tekrarlanan - Esnek kurallara dayalı - Güvence iş ve görevle sınırlı norm kadro
ÜST KADEMELERE ATAMA	<ul style="list-style-type: none"> - Kadro ve kıdeme bağlı - İçsel (kurum içinden/kapalı kariyer) 	<ul style="list-style-type: none"> - Başarıya bağlı - Dışsal (Performans sözleşmesiyle/açık kariyer)
KADRO	-Kişiye yönelik kariyer (rütbe)	- İşe yönelik kariyer
DEĞERLEME	<ul style="list-style-type: none"> - Tezkiye ve liyakat sistemi - Değerleme aralığı yılda bir defa -Yöneticiler tarafından değerlendirme 	<ul style="list-style-type: none"> - Performans değerlendirme -Daha sık değerlendirme -Yöneticinin yanı sıra iş arkadaşları, hizmet götürdüğü kişiler vs. tarafından değerlendirme
ÜCRETLENDİRME	<ul style="list-style-type: none"> -Statüye dayalı (hiyerarşideki pozisyon/kıdem) -Standart 	<ul style="list-style-type: none"> - Performansa dayalı - Farklılaştırılmış ücret
ÖDÜLENDİRME	-Terfi ettirme	-Prim, ek ödeme vs.

(Kaynak: Eren, 2006: 134)

Yeni kamu işletmeciliği, insan kaynağı bağlamında her kurum ve kuruluşun farklı ihtiyaçları olacağı ve standartlaşmanın önüne geçebilmek amacıyla insan kaynakları yönetiminin merkeze bağlı personel örgütlerinden ilgili hizmet kuruluşlarına devretmeyi öngörmektedir. Böylelikle daha esnek ve performans temelli bir sistem kurulabileceği ileri sürülmektedir. Kamu personeli için performans ölçüm teknikleri kullanılarak ödeme sisteminin buna göre

düzenlenmesi, özellikle üst düzey makamlar için sözleşme sistemine geçilmesi ve sendikaların taleplerinin bertaraf edilerek iş ve işçi disiplinine önem verilmesi, yeni kamu işletmeciliğinin kamu personel sistemine dair diğer düşünceleridir (Ömürgönülşen, 2014: 23).

Kamu personel sistemine dair çokça tartışılan konuların başında ücret konusu gelmekte ve genellikle personel sorunları bu konuyla özdeşleştirilmektedir. Yeni kamu işletmeciliği perspektifinde insan kaynaklarına ilişkin bütün sorunların piyasayı merkeze alarak çözülmesi düşüncesi vardır. Bu noktada anahtar rolündeki çözüm ise performansa dayalı ücretlendirmedir. Performansın önem kazanmasıyla birlikte, memurlara sözleşmeli statü getirilmesi, performans sözleşmeleriyle kurum dışından da atama yapabilme imkanı getirilmesi ve performansa dayalı ücretlendirme ön plana çıkmaktadır (Eren, 2006: 142).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİ YÖNETİM VEYA YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ

Üçüncü bölümde, girişimci yönetim anlayışının Türk kamu yönetimini nedenli etkilediği, yeni yönetim anlayışının temel bileşenleri çerçevesinde Türkiye'deki yürürlükteki uygulamalar dahilinde incelenecektir.

3.1. TÜRK KAMU YÖNETİMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ VE TÜRKİYE'DE REFORM ÇABALARI

Türk kamu yönetimi sistemi 19. yüzyıldaki batılılaşma çabaları dahilinde Fransız sisteminden örnek alınmak suretiyle oluşturulmuş bir sistemdir. O dönemden bu günlere kadar yaşadığı değişim ve dönüşüm de yine büyük ölçüde Avrupa'daki gelişmelerle paralellik oluşturmuştur (Çetin, 2010: 24). Ancak, Türk kamu yönetimi; mevzuatçı, bürokratik, hiyerarşik ve merkeziyetçi yapısıyla toplumsal, siyasal ve ekonomik gelişmelerin gerisinde kalmıştır (Tortop vd., 2012: 508).

Türk kamu yönetiminde katılımcılık, liyakat, şeffaflık, stratejik planlama ve hesap verebilirlik gibi etkin ve çağdaş yönetimin birtakım unsurlarının tam anlamıyla uygulanamadığı yönünde (Çetin, 2010: 25) eleştiriler bulunmaktadır. Kamu yönetiminin bu görünümü, değişimi ve reformu gerektiren etkenler arasındadır.

Cumhuriyet döneminde kamu yönetiminin yapısını iyileştirme ve dönüştürmeye dair yapılmış çalışmaları şöyle sıralayabiliriz (Dinçer ve Yılmaz, 2003: 12-13):

- 1930'lu yıllarda yapılan çalışmalar,
- 1949 yılında hazırlanan "Devlet Dairelerinin ve Müesseselerinin Rasyonel Çalışması" konulu rapor,

- 1951 yılında Dünya Bankası'nın desteğiyle hazırlanan "Devlet Personeli Rejimi" konulu rapor,
- 1958 yılında TODAİE tarafından hazırlanan "Türkiye'de Devlet Personeli Hakkında Rapor",
- 1960 sonrası DPT, TODAİE ve Devlet Personel Başkanlığı öncülüğünde yapılan araştırmalar,
- DPT ve TODAİE tarafından 1962 yılında hazırlanan ve 1963 yılında Başbakanlığa sunulan, personel rejimi konusunda yoğunlaşan "Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi" (MEHTAP),
- 1963 yılından bu yana bütün kalkınma planlarında kamuda yeniden yapılanma konusunda öneriler,
- 1972 yılında yapılan "İdarenin Yeniden Düzenlenmesi: İlkeler ve Öneriler" adlı rapor ile 1980'li yılların başında gerçekleştirilen araştırma ve uygulamalar,
- 6. Plan hazırlıkları kapsamında, 1988 yılında TODAİE tarafından yürütülen ve 1991 yılında yayınlanan, ilk kez AB'ye uyumu ve vatandaş odaklı olmayı gündeme getiren "Kamu Yönetimi Araştırması" (KAYA) projesi,
- 8. Plan kapsamında 2001 yılında ülkemizde saydamlığın artırılması ve etkin yönetimin geliştirilmesi amacıyla bir "Yönlendirme Komitesi ve Çalışma Grubu" kurulması ve bu kapsamda hazırlanarak, Ocak 2002'de Bakanlar Kurulu'na sunulan Eylem Planı.
- Ayrıca son yıllarda uluslararası finans kuruluşları ile yapılan çeşitli anlaşmalarda kamuda iyi yönetimin geliştirilmesi, özellikle bankacılık ve mali sektör, sosyal güvenlik kurumları ve bütçe sürecinin iyileştirilmesi konularında çeşitli yasal ve kurumsal düzenleme çalışmaları ile bu kapsamda ülkemizin yönetim yapısı içinde yerleşen düzenleyici kurullar ve kurumlar.

Ülkemizde yapılan reform uygulamaları genel olarak birbirinin tekrarı niteliğinde olup, hemen hemen aynı saptamalarda ve çözüm önerilerinde bulunmaktadır. 1960 sonrası dönemde Türk uzmanlar tarafından yürütülen

Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırması Raporu (MEHTAP, 1963), İdarenin Yeniden Düzenlenmesi İlkeler ve Öneriler (İYD, 1972), Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA, 1991) gibi çalışmaların birbirlerine çok benzediği ve önerilerin bir kısmının üç raporda da yer aldığı görülmektedir. Bu durum, bir önceki çalışmanın yerindeliğini ve doğruluğunu gösterirken, diğer yandan söz konusu çalışmalar doğrultusunda gerekli düzenleme ve uygulamaların yapılmadığını ortaya koymaktadır (Tortop vd., 2012: 508).

Kamu yönetimi; savaş ve siyasi dönüşümler, şehirleşme, hızlı nüfus artışı, sanayileşme ve teknolojik gelişmeler gibi unsurların etkisiyle, yüzyılları kapsayan bir süreç içerisinde şekillenmiştir. Ancak; 20. yüzyılda bu etkenlerin yoğun bir şekilde yaşanması, kamu sektörünün işlevlerinin çeşitlenmesine ve yapı olarak büyümesine neden olmuştur. Bu da beraberinde kırtasiyecilik, mali yük, hantallık ve koordine edememe gibi bazı sorunları da beraberinde getirmiş, bu olumsuzluklara karşı çözüm arayışları, 2000'li yıllara gelindiğinde kamu yönetiminde esaslı bir değişim ihtiyacını ortaya koymuştur (Dinçer ve Yılmaz, 2003: 19). Dünya ölçeğinde, devletin küçültülerek asli görevlerine dönmesi (güvenlik ve adalet) gerektiği fikrini savunan liberal söylemlerin yayılması ve kabul görerek 1980'lerden sonra uygulamaya geçmesiyle birlikte, bir çok ülkenin yönetsel yapısında önemli dönüşümler yaşanmıştır (Işıkçı Mamur, 2017: 168). Başta İngiltere ve ABD gibi ülkelerde hayata geçen reformlar, ilk etapta Anglosakson deneyiminden esinlenerek diğer ülkelere yayılsa da zaman içerisinde yerel faktörlere de bağlı olarak farklı uygulamalarla zenginleşmiştir (Eryılmaz, 2013: 256).

Dünyadaki siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel açıdan yaşanan değişimler, tüm devletleri olduğu gibi Türkiye'yi de etkilemektedir.

1980 sonrası küresel düzeyde ortaya çıkan "yeni sağ" düşüncesi, Türkiye'de de kamu yönetimi reformu sürecinin önemli mihenk taşı konumundadır. Özellikle ekonomi alanındaki reformlar hız kazanarak ve piyasaya müdahale etmeyen devlet, diğer ifadeyle minimal devlet anlayışının hayata geçirilmesi en temel ekonomi politikalarından biri olmuştur (Canpolat, 2010: 36-37).

Bu dönemde piyasa ve piyasa toplumu fikrinin, Türkiye’de belki de ilk kez bu kadar güçlü bir biçimde ifade edildiği görülmektedir. Bunun yansıması olarak girişim ve rekabet kültürünü yayma, özelleştirme ve özerkleştirmeye ilgili teknikler gündeme gelmiştir (Özkazanç, 2005: 638).

Bu sürecin yönetim bilimine yansıması olan “yeni kamu işletmeciliği” anlayışı, Türkiye’de siyasal parti programlarına dahil olmuşsa da ülke şartlarıyla uyumlu ve kapsamlı bir reform programı geliştirilememiştir. Bununla beraber Türkiye’de kamu yönetimi reformları ile ilgili süreçte, yeni kamu işletmeciliği anlayışından etkilenecek geliştirilmiş en kapsamlı ve kendi içinde tutarlı yaklaşımın “Kamu Yönetiminin Temel Nitelikleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun” olduğu söylenebilir. TBMM’de 15 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilen ancak yasalaşmayan bu kanun tasarısı, yürürlüğe girmese de ülkemizde yeni yönetim anlayışına ilişkin bir tartışma ortamı doğmasına zemin hazırlamıştır (Canpolat, 2010: 7).

Bu gelişmeler ışığında, yeni kamu işletmeciliği düşüncesinin Türk kamu yönetimi sisteminde ne gibi değişimlere yol açtığı ve bu değişimin izlerini taşıyan uygulamaların neler olduğu, yeni kamu işletmeciliği düşüncesinin yansıması olan temel bileşenler çerçevesinde aşağıda incelenecektir.

3.2. TÜRKİYE’DE REKABET, ÖZELLEŞTİRME VE SERBESTLEŞME

Serbest piyasa sisteminde etkinliğin sağlanması için rekabet ortamının oluşturulması, bunun için ise devletin tekel konumunda olduğu alanları serbestleştirilmesi ve bu alanlardan özelleştirme yoluyla çekilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle bu kavramlar birbiriyle ilintilidir ve aralarında bir bağ vardır. Aşağıda, Türkiye’deki rekabetin hukuksal dayanakları, serbestleştirme ve özelleştirme uygulamaları ile özelleştirilen alanlardaki düzenleme ihtiyacından doğan bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurulları incelenecektir.

3.2.1. Türkiye’de Rekabet

Liberalizmin savunduğu piyasa ekonomisi sisteminin özünü, “rekabet” kavramı oluşturmaktadır. Piyasa çarklarının sorunsuz dönmesi ve kendisinden beklenen faydaların gerçekleşebilmesi de ancak piyasalarda rekabet ortamının yaratılması durumunda sağlanabilecektir (Sanlı, 2000: 1).

Türk ekonomik sistemi de serbest piyasa ekonomisine dayalıdır. Sistemin doğru işleyebilmesi için, piyasalarda rekabeti sağlamak ve korumak üzere gerekli tedbirleri almak ve ihtiyaç duyulan düzenlemeleri yapmak, devlet’in yetkisi kapsamındadır ve görevidir (Öz, 2007: 60).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında rekabetin sağlanabilmesi ve bunun hukuken güvence altına alınması amacıyla, 167. Maddede: *Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.* denilerek, devlete rekabetin sağlanması görevi verilmiştir.

Rekabeti sağlamak ve korumak, gerek piyasa ekonomisi sistemi açısından bir zorunluluk gerekse devletin anayasal görevi olmasına karşın, rekabet kanunu ancak 1994’te yürürlüğe girmiştir (Öz, 2007: 60-61).

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’da, rekabet kavramı, *mal ve hizmet piyasalarındaki teşebbüsler arasında özgürce ekonomik kararlar verilebilmesini sağlayan yarış* olarak tanımlanmıştır. Kanunun amacı olarak ise; *mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamaktır.* denilmektedir. (Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Md. 1, 2)

Söz konusu kanunun genel gerekçesinde: *Temel yapı ve unsurları itibariyle bugün ülkemizde var olan ekonomik sistem, piyasa ya da pazar ekonomisidir. En genel anlamıyla piyasa ekonomisi; ekonominin merkezi bir karar biriminin yönlendirmesine bırakılmadığı, bilakis piyasa dinamiklerine dayalı olarak yönlendirildiği bir ekonomik düzeni*

ifade etmektedir. Buna göre; ekonomik birimlerin yönlendirilmesi ve koordinasyonu, arz ve talep miktarının belirlenmesi, malların fiyatlarının oluşumu, fiyat, miktar, kalite ve diğer şartlara ilişkin bilginin elde edilmesi gibi temel ekonomik fonksiyonlar piyasalarda gerçekleşmekte ve piyasalar tarafından belirlenmektedir. Piyasa ekonomilerinde işlerliğin sağlanması ve korunması için uygulanan ekonomik politikanın temel ve merkezi unsuru rekabettir. Başka bir deyişle, rekabet, ancak piyasa ekonomisi ile bir varlığa sahiptir ve piyasa ekonomisinin işlerliği, sağlıklı bir rekabet ortamının mevcudiyetine bağlıdır (www.rekabet.gov.tr).denilmektedir.

Rekabet ve rekabetin korunmasına ilişkin Türkiye'deki mevzuata baktığımızda, rekabet ortamının sağlanması için devletin tüm tedbirleri alması gerekmektedir. Bu durum, liberal ekonomik anlayışın bir yansımasıdır. Yeni kamu işletmeciliği açısından rekabetin sağlanması, piyasa temelli yönetim anlayışı açısından olmazsa olmazdır.

3.2.2. Türkiye'de Özelleştirme ve Serbestleşme

1980 sonrası dönemde, ekonominin kendi kendini dengede tutacağı varsayımına dayanan neo-liberal ekonomik görüş Türkiye'de de gündeme gelerek bu ekseninde bir takım politikalar hayata geçirilmiştir. Özelleştirme de bu politikaların uygulama alanının önemli kısmını oluşturmaktadır (Akdoğan, 2007: 457).

Özelleştirme uygulamaları, esas olarak ekonomide devlet müdahalesinin asgariye indirilerek serbest piyasa ekonomisine geçişte önemli bir araç olarak görülmektedir (Karagöz, 2009: 38-39).

Özelleştirme ile devletin ekonomideki sınai ve ticari aktivitesinin en aza indirilmesi, rekabete dayalı piyasa ekonomisinin oluşturulması, devlet bütçesi üzerindeki KİT finansman yükünün azaltılması, sermaye piyasasının geliştirilmesi ve atıl tasarrufların ekonomiye kazandırılması hedeflenmekte olup, bu yolla elde edilecek kaynakların yatırımlara aktarılması amaçlanmaktadır (Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 2017: 1).

24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ve ekonomide köklü ve yapısal dönüşümleri içeren ekonomik program kapsamında; tarım ürünleri destekleme alımları sınırlandırılmış, dış ticaret serbestleştirilmiş, yabancı sermaye yatırımları teşvik edilmiş, kâr transferlerine kolaylık sağlanmış, ithalat kademeli olarak serbestleştirilmiş, ihracat; vergi iadesi, düşük faizli kredi, imalatçı ihracatçılara ithal girdide gümrük muafiyeti, sektörler göre farklılaşan teşvik sistemi ile özendirilmiş ve devletin ekonomideki payını küçülten benzer önlemler doğrultusunda özelleştirme hayata geçmeye başlamıştır (Doğan, 2016: 13). Özellikle 2000'li yıllarda özelleştirmeler sürat kazanmış ve serbest piyasanın gereklerine daha çok önem verilmiştir.

Tablo: 4. Türkiye’de Yıllar İtibarıyla Özelleştirme Uygulama Tutarları (Milyon ABD Doları)

Yıl	Özelleştirme Tutarı
1986-2003	8.240
2004	1.283
2005	8.222
2006	8.096
2007	4.259
2008	6.259
2009	2.275
2010	3.082
2011	1.358
2012	3.021
2013	12.486
2014	6.279
2015	1.996
2016	1.314

(Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 2016 yılı Faaliyet Raporu s.60)

Özelleştirme yöntemleri açısından Türkiye’deki uygulamalar ise aşağıdaki tabloda oransal olarak ifade edilmiştir.

Tablo:5. Türkiye’de Yöntemler İtibarıyla Özelleştirme İşlemleri (Yüzde)

Yöntem	Yüzde
Blok Hisse Satışı	51
İşletme/Tesis Satışı	23
Halka Arz	14
Varlık Satışı	7
BİST’te Satış	3
Bedelli Devir	2

(Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 2016 yılı Faaliyet Raporu s.61)

3.2.3. Düzenleyici ve Denetleyici Kurullar

Yeni Kamu İşletmeciliğinin ön gördüğü devlet modeli olan “kürek çeken değil, dümen tutan devlet” anlayışının Türkiye’deki en önemli izdüşümlerinden biri Bağımsız Düzenleyici Kurullar olmuştur (Kurban, 2012: 80).

Türkiye’de 1980’lere kadar birçok kamu hizmeti devlet eliyle ve tekeller yoluyla sunulmuştur. Ekonomik sistemin karma modelden, piyasa ekonomisi sistemine geçişiyle, kamu hizmeti sunan ve birçoğu doğal tekeller konumundaki devlet tekellerinin yerini özel tekellerin alması ihtimali doğmuştur. Kamu hizmetlerinin mülkiyetinin özel sektöre devredilmesinin ardından özel sektör şirketlerinin tekelleri davranmaması amacıyla düzenleme ve denetleme sisteminin gerekliliği ortaya çıkmıştır (Ardıyok, 2000: 22-23).

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar olarak bilinen bu yapılara Türkiye’de “bağımsız” sıfatı eklenerek “bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumlar” biçiminde kullanılmaktadır. “Bağımsızlık” saf hukuki bakış açısıyla, bu kurumların idareden bağımsız olduğunu vurgular görünse de tarihsel açıdan bakınca olumsuz bir imaja sahip olan siyasal alandan bağımsız olduğunu vurgulamaktadır. Bu kurulların siyasal alandan gerçekten de bağımsız olduğu kabul edilmekle birlikte,

ekonomik alana ve sermaye çevrelerine bağımlı olduğu yönünde tartışmalar vardır (Aslan, 2007: 513).

Türkiye’de özelleştirmeler sonrasında düzenleme ve denetleme mekanizmasına ihtiyaç duyulması (Tan 2002:13) ve geleneksel bakanlık yapılanması içerisinde uzmanlık gerektiren ekonomik konularda karşılaşılan karmaşık ve teknik sorunların çözümünün sağlanabilmesi amacıyla, siyasi otoriteden bağımsız, uzman personelden ve sivil toplum içerisindeki kişilerin yer aldığı kuruluşlar oluşturulmuştur (Atay, 2006: 261).

Türkiye’deki Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar (5018 sayılı Kanun: 2003) şunlardır:

- 1) *Radyo ve Televizyon Üst Kurulu*
- 2) *Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu*
- 3) *Sermaye Piyasası Kurulu*
- 4) *Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu*
- 5) *Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu*
- 6) *Kamu İhale Kurumu*
- 7) *Rekabet Kurumu*
- 8) *Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu*
- 9) *Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu*
- 10) *Kişisel Verileri Koruma Kurumu*

Türk hukuk sistemi için bağımsız idari otorite ve regülasyon kavramları oldukça yeni sayılır. Bu kurumların peş peşe ortaya çıkmaları 2000’lerin başlarında olmuştur. Kuruluş kanunları incelendiğinde bu kurumların bazı ortak özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu ortak özelliklerden hareketle söz konusu kurullar şöyle tanımlanabilir: “Türk hukukunda bağımsız idari otorite; kamu tüzel kişiliğine, idari ve mali özerkliğe ve görevlendirildiği piyasa veya alanda düzenleme,

denetleme ve yaptırım uygulama yetkilerine sahip kurumdur (Aslan, 2016: 575-576).”

Piyasa ekonomisinde, mecazen devletin hem bir oyuncu, hem de bir hakem olarak yer alması, karar ve uygulamaların haklılığı, yerindeliği ve objektifliği konusunda şüpheler doğurabilecektir. Bunun engellenebilmesi amacıyla söz konusu alanda bağımsız ve tarafsız kurumların karar alması ve denetleme fonksiyonunu üstlenmesi yerinde bir çözümdür (Atay, 2006: 261). Bağımsız düzenleyici kurumlar özelleştirme ve piyasalaştırmayı teşvik ederek yeni kamu işletmeciliği'nin temel amaçlarına hizmet etmektedirler (Sönmez, 2007: 501).

3.3. TÜRKİYE'DE YERELLEŞME

Yerelleşme, merkezi yönetim yetkisindeki karar verme, planlama ve gelir toplama gibi işlevlerin bir bölümünün paylaşılmasını ifade eden bir kavramdır (Eryılmaz, 2013: 236-237). Diğer bir ifadeyle, yönetimin aşırı merkezileşmiş yapısından kurtulması, bölgesel ya da yerel kamu hizmetlerinin yerinden yönetilmesi, yerel toplumların özerk, demokratik, şeffaf, verimli bir biçimde yönetilmesi anlamına gelmektedir (Geray, 2001: 8).

Desantralize olmuş kurumların merkeziyetçi kurumlara göre daha esnek oldukları, değişen şartlara daha hızlı uyum sağladıkları, ihtiyaçlara daha hızlı cevap verebildikleri, sorunlara ve fırsatlara yakın olduklarından çözüm bulma konusunda daha isabetli karar alabildikleri, daha yenilikçi oldukları ve çalışanlarında daha yüksek moral, motivasyon ve sadakat olduğu gözlemlenmektedir (Osborne ve Geabler 1993'ten aktaran Eryılmaz, 2013: 237).

Konuya yönetsel perspektiften baktığımızda, bir hizmeti hangi birim daha ucuza ve daha iyi yapabilecekse onun yapması oldukça isabetli olacaktır. Yerel birimler hizmete yakın oldukları için sorunu tespit ve çözme konusunda daha avantajlıdır. Bütün halkı ilgilendiren hizmetlerin ise, farklı uygulamaların oluşmasının önüne geçilebilmesi amacıyla merkezi yönetim tarafından yürütülmesi daha doğru olacaktır (Öztürk, 2002: 35).

Türkiye’de bugüne kadar yerel yönetimlere ilişkin yapılan reform çalışmalarının, mahalli idarelerin ekonomik ve örgütsel yapılarını, yönetim yurttaş ilişkisi ve merkezi idarenin yerel idarelerle ilişkileri gibi temel alanlarda yoğunlaştığı ve çeşitli düzenlemelerle yerel yönetimlerin daha özerk hüviyete kavuşturulmasına gayret edilmektedir (Haktankaçmaz, 2009: 197). Ancak, bu birimler merkezi yönetimin taşra teşkilatının uzantıları olma özelliğinden tam anlamıyla kurtulamamış gözükmetedir (Kara, 2016: 249).

Özellikle 2005 yılında gerçekleşen yerel yönetimler reformu ile il özel idareleri ve belediyelerde demokratik bir yönetim anlayışını hakim kılacak birtakım yenilikler ortaya konulmuştur. Bu yenilikleri şöyle özetleyebiliriz (Toksöz vd., 2009: 43-44):

- Reform öncesi, belediyeler merkezi idare ile doğrudan yazışma yetkisine sahip değillerdi. Belediye meclisi kararları mülki idare amiri onayını gerektirmekteydi. Belediyelerin hesapları ve mali işlemleri İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin denetimi altındaydı. Reformla birlikte, merkezi idarenin bu tip kısıtlayıcı vesayet yetkisi azaltıldı.
- Önceki uygulamada sınırlı zamanlarda toplanabilen İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi, reform sonrası ayda bir olmak üzere tüm yıl boyunca toplanabilmektedir.
- İl Genel ve Belediye Meclislerinin denetim yetkisi arttırılmıştır. Meclis içerisinde oluşturulan denetim komisyonları İl Özel İdarelerinin ve Belediyelerin hesaplarını inceleyebilmektedir. Ayrıca, yerel meclisler bilgi edinme ve denetim yolları açısından TBMM’ye benzer şekilde biçimlendirilmişlerdir.
- Meclis ihtisas komisyonları, yerel meclislerdeki siyasi partilerin üye sayısı ile orantılı olarak oluşturulmaktadır. Böylelikle, muhalefet partili olan meclis üyeleri kurumların yürütmekte olduğu iş ve işlemleri daha yakından takip etmekte ve denetleyebilmektedir. Ayrıca, ihtisas komisyonlarına sivil toplum örgütleri, kamu kurumları ile üniversite temsilcileri ve muhtarlar katılabilmektedir.

- Mahalle muhtarlıklarının, belediye karar ve faaliyetlerine katılım hakkı genişletilmiştir. Böylelikle, kendi mahallelerini ilgilendiren işlerde belediye kararlarını etkileme gücüne sahip hale gelmişlerdir.
- Kent konseyleri aracılığıyla sivil toplum örgütleri, kamu kurumları ve üniversite temsilcilerinin kente ilişkin konularda alınacak kararları etkilemesi ve denetlemesi olanağı ortaya çıkmıştır.

Yerel yönetimlere ilişkin son dönem düzenlemelerden birisi de 30 Mart 2014 yerel yönetim seçimleri ile birlikte yürürlüğe giren 6360 sayılı On üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi üç İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun olmuştur. Bu kanunla birlikte, büyükşehir belediye sayısı 16'dan 30'a ulaşmıştır. Büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırı olarak belirlenmiş ve büyükşehir belediyesi kurulan illerde il özel idareleri kaldırılmıştır. Bu kanunla, yerleşmenin geliştirildiği şekilde yorumlar yapıldığı gibi, büyükşehir belediyelerinin çok büyük bir alana hizmet götürmek durumunda olması ile belde belediyeleri ve köylerin kaldırılması nedeniyle il bazında bir merkezleşmeye yol açacağı yönünde eleştiriler de yapılmaktadır (Kerimoğlu, 2014: 2-3).

3.4. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE STRATEJİK YÖNETİM

Stratejik yönetim süreci, yönetimin hedefleri doğrultusunda oluşturulan stratejik planlama, bu planın uygulanması için gerekli çalışmanın yapılması ve tüm bu faaliyetlerin yönetimin amaçları ile uygunluğunun denetimi şeklinde üç ana aşamadan oluşmaktadır.

Stratejik yönetimin bir unsuru olan stratejik planlama, ülkemiz kamu yönetiminde uygulanmakta olan ve mevzuatta yer verilmiş bir kavramdır. Stratejik planlarla, kamu örgütlerinin hedef ve amaçlarının belirlenmesi ve yürütülecek faaliyetlerin bu planlar dahilinde gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Kamu kurumlarınca yürütülen faaliyetlerin stratejik planlara uygun olup olmadığı ise, performans odaklı yönetim ve hesap verebilirlik başlıkları altında incelenmiş olup, tekrara

düşülmemesi açısından bu başlık altında incelenmeyecektir. Bu bağlamda stratejik yönetim, performans odaklı yönetim ve hesap verebilir yönetim gibi kavramların; yönetsel faaliyetlerin planlanması, uygulanması ve denetlenmesi aşamalarında iç içe oldukları görülmektedir.

Türkiye’de planlı dönem, 1963 yılında yapılmaya başlanan beş yıllık kalkınma planlarıyla başlamıştır. Ancak yeni yönetim anlayışı çerçevesinde stratejik yönetim anlayışı son yıllarda gündeme gelmiş ve bütün kamu kurumlarını kapsayacak biçimde bir yasal düzenleme de yapılmıştır. Bu kapsamda, kurumlar tarafından hazırlanan stratejik planların kamuoyuna açıklanması gerekmektedir. Ancak; ülke güvenliği açısından zafiyet oluşmasını önlemek amacıyla, Milli İstihbarat Teşkilatı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı gibi kurumlar bu zorunluluktan muaf tutulmuşlardır. (Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik)

Stratejik planlama, yönetim sistemimize *Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununu* ile 2003 yılında dahil olan bir kavramdır (Akdoğan, 2007: 451).

Stratejik Plan, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun (2003) 9. Maddesinde: *Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan* olarak tanımlanmaktadır. Planlar hazırlanırken ise hangi hususların gözetileceği, maddenin devamında açıklanmaktadır. Buna göre; *Kamu idareleri; kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlarlar. Kamu idareleri, kamu hizmetlerinin istenilen düzeyde ve kalitede sunulabilmesi için bütçeleri ile program ve proje bazında kaynak tahsislerini; stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayandırmak zorundadırlar.* denilmektedir.

30 Nisan 2015 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlara Dair Tebliğ’in Stratejik Plan Hazırlama Sürecinde Uyulması Gereken Genel Hususlar başlıklı bölümünde ise:

- *Durum analizi ile amaç ve hedeflerin bağlantısının açık bir şekilde gösterilmesi*
- *Dış paydaş katılımının yeterli düzeyde ve kalitede sağlanması*
- *Hedeflerin sonuç odaklı ve idarenin hizmet alanına uygun bir biçimde ifade edilmesi*
- *Stratejik planların izlenmesinde ve performans programı hazırlıklarında güçlük yaratmayacak sayı ve nitelikte amaç ve hedef belirlenmesi*
- *Hedeflere yönelik performans göstergelerinin, bu göstergelere ilişkin mevcut duruma ait değerlerin ve stratejik plan döneminde ulaşılması arzulan seviyenin belirtilmesi*
- *Amaç ve hedeflere nasıl ulaşılacağını açıklayan stratejilerin planda yer alması, stratejilerin tercihen amaç düzeyinde ve az sayıda olacak bir biçimde belirlenmesi*
- *Amaç ve hedefler seviyesinde maliyetlendirme ve bunlara ilişkin kaynak tablolarının yer alması*
- *Kalkınma Planında yer alan ve idarenin sorumluluğunda bulunan amaç, hedef, politikalar ile ÖDÖP (Öncelikli Dönüşüm Programları) eylemlerinin stratejik planda yer alacak amaç ve hedeflerde içermesi*
- *Uygulamanın izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik sistem tasarımı yapılması, gibi hususlar dikkate alınarak kamu kurumlarınca stratejik plan hazırlamaları istenilmiştir.*

Kamu kurumları, stratejik planlarına ve performans göstergelerine uygun olarak faaliyet raporları hazırlamaktadır. Böylelikle stratejik planda belirtilen amaç ve hedeflerin ne kadar gerçekleştiği, idare hedefleriyle gerçekleşme oranının ne durumda olduğu tespit edilmektedir.

Mahalli idarelerde bu süreç iki aşamadan oluşmaktadır. Öncelikle idarece hazırlanan faaliyet raporu yerel meclisler tarafından kabul edilmektedir. Daha sonra ise İçişleri Bakanlığına gönderilmektedir. Bakanlık ise genel mahalli idareler faaliyet

raporu hazırlayarak diğer bakanlıklar gibi faaliyet raporunu Maliye Bakanlığına göndermektedir. Daha sonra tüm bakanlıkların faaliyet raporları TBMM'ne sunulmaktadır.

Böylelikle, kamu yönetimi yapmış olduğu faaliyetlere ilişkin TBMM aracılığıyla halka hesap vermiş olmaktadır.

3.5. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE PERFORMANS ODAKLI YÖNETİM

Türkiye'de kamu yönetiminin tamamını kapsayan performans odaklı bir yönetim ve performansa dayalı kamu mali yönetimi sistemi ihtiyacı uzun süredir gündemdedir. Özellikle 1990'lardan sonra oluşan mali yönetimdeki dağınıklık, verimsizlik, kamu kaynaklarının israfı, yüksek kamu açıkları gibi sorunlar kamu mali yönetiminde değişim ve yeniden yapılanma taleplerinin artmasına yol açmıştır.

Türkiye'de yakın geçmişte performans yönetiminin sağlanması açısından yapılan çalışmalar ve yasal düzenlemeler şöyle sıralanabilir:

1- "Merkezi Hükümette Çıktı ve Performans Ölçülmesi" çalışması (DPT, 1989)

2- Sayıştay Kanunu'ndaki değişiklikle kaynakların verimli, etkin ve tutumlu kullanılması bakımından denetleme yetkisinin verilmesi. (1996)

3- 2002 yılından itibaren Belediyelerde Performans Ölçülmesi Projesi (BEPER)

4- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (2003)

5- 5326 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (2004)

6- 5393 sayılı Belediye Kanunu (2005)

7- 5302 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (2005)

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Türk Kamu Yönetiminde performans uygulamalarının önünü açan yasal düzenleme olmuştur. Bu kanun, yeni kamu işletmeciliğinin ülkemizin kamu yönetimi sistemine yansımalarının somut bir ifadesi ve son dönemde yaşanan değişim ve dönüşüm sürecinin en büyük göstergelerinden birisi olmuştur. Bu kanunla birlikte ülkemizde birçok kamu kurum ve kuruluşunda performans yönetimi uygulamaları hayata geçme imkanı bulmuştur (Şentürk, 2015: 109).

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte, kamu kurumları planladıkları faaliyet ve projeler ile bunların kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerinin yer aldığı performans programı hazırlamaktadırlar. Kanunda: *Kamu idareleri bütçelerini, stratejik planlarında yer alan misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu ve performans esasına dayalı olarak hazırlarlar. Kamu idarelerinin bütçelerinin stratejik planlarda belirlenen performans göstergelerine uygunluğu ve idarelerin bu çerçevede yürütecekleri faaliyetler ile performans esaslı bütçelemeye ilişkin diğer hususları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir. Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve ilgili kamu idaresi tarafından birlikte tespit edilecek olan performans göstergeleri, kuruluşların bütçelerinde yer alır. Performans denetimleri bu göstergeler çerçevesinde gerçekleştirilir.* (5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 9. Md.) denilmektedir. Böylece, stratejik plana uygun olarak belirlenen kurumsal performans hedeflerine ulaşıp ulaşılamadığı net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Performans yönetimi, kamu yönetiminde verimliliğin ve etkinliğin artırılmasının en önemli aracı olarak değerlendirilmektedir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunuyla, Türk kamu malî yönetim ve kontrol sisteminin, uluslararası standartlara ve Avrupa Birliği normlarına uygun olarak oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kanunla birlikte, performans esaslı bütçeleme sisteminin çerçevesi çizilmiş ve uygulama araçları belirlenmiştir (Şentürk, 2015: 111).

Türkiye’de Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile uygulamaya konulmuş olan performans yönetimi, bireysel değil kurumsal ölçekte ele alınmakta,

insan kaynakları yönetimi ile sınırlı olmaksızın kurumsal başarıya odaklanmaktadır.

3.6. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE HESAP VEREBİLİRLİK

Geleneksel kamu yönetiminde, süreç odaklı bir yönetim anlayışının doğal sonucu olarak, hesap verebilirlik denildiğinde hatalı veya yanlış yapılan bir işin tespiti halinde sorumluların cezalandırılması anlaşılmaktadır. Yeni yönetim anlayışında ise, yetki verilen ve kaynak tahsis edilen kişilerin, bu yetki ve kaynakları yerinde, verimli, ekonomik ve etkin kullanılıp kullanılmadığı, hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı gibi hususlardaki başarı oranının ölçülmesi ve sonuçlar bağlamında değerlendirilmesi ifade edilmektedir.

Hesap verebilirlik kavramı, son dönemlerde kamu mali yönetiminin doğasını değiştiren reformlarla birlikte Türk kamu yönetiminde önemli bir konuma gelmiştir. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla geliştirilen modellerle; denetim, geleneksel anlamından sıyrılarak farklı bir içeriğe bürünmüştür. Denetim, sonuçlara yönelik çözümler üretme olarak görülmekte ve çıktı/girdi oranları sayısal veriler ışığında değerlendirilmektedir (Demirel, 2013: 362).

Yeni yönetim anlayışı ilkelerinin kamu yönetimi sistemimizde karşılık bulmaya başlamasıyla, yönetimin açık, şeffaf, kaynakları verimli bir şekilde kullanan ve sonuç odaklı anlayış hedeflenmiş olup, bu doğrultuda çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeleri, Sayıştay Kanunu, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanun'ları başlıkları altında inceleyelim.

3.6.1. Hesap Verebilirlik Açısından Sayıştay Kanunu

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 1. Maddesinde, kanunun amacı olarak: (...) *kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlık esasları çerçevesinde, kamu idarelerinin etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak çalışması ve kamu kaynaklarının öngörülen amaç, hedef, kanunlar ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olarak*

elde edilmesi, muhafaza edilmesi ve kullanılması için Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yapılacak denetimleri, sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlanmasını ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmak (...) olarak ifade edilmektedir.

Kanunun amacından da anlaşılacağı üzere Sayıştay, hesap verme ve mali saydamlık gibi kavramlar temelinde, kurumların kaynak sarfını hedeflere uygunluk ve verimlilik gibi açılardan incelemekte ve bu çalışmasını TBMM adına yapmaktadır. Sayıştay denetimi, yeni kamu işletmeciliğinin hesap verebilirlik, saydamlık, sonuç odaklılık gibi unsurlarıyla birebir örtüşmektedir.

3.6.2. Hesap Verebilirlik Açısından Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Türk kamu yönetimi sisteminde hesap verme sorumluluğu açısından oldukça önemli bir yasal düzenlemedir. Kanunun amacı olarak, *kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve malî saydamlığı sağlamak üzere, kamu malî yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolü düzenlemektir.* denilmektedir.

Hesap verme sorumluluğu başlıklı 8. Maddesinde, *Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır.*” denilmektedir.

Faaliyet raporları başlıklı 41 maddede *Üst yöneticiler ve bütçeyle ödenek tahsis edilen harcama yetkililerince, hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, her yıl faaliyet raporu hazırlanır. Üst yönetici, harcama yetkilileri tarafından hazırlanan birim faaliyet raporlarını*

esas olarak, idaresinin faaliyet sonuçlarını gösteren idare faaliyet raporunu düzenleyerek kamuoyuna açıklar. (...) denilerek faaliyet raporlarının kamuoyuna açıklanacağı hüküm altına alınmıştır.

Dış denetim başlıklı 68. Maddesinde ise *Sayıştay tarafından yapılacak harcama sonrası dış denetimin amacı, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, yönetimin malî faaliyet, karar ve işlemlerinin; kanunlara, kurumsal amaç, hedef ve planlara uygunluk yönünden incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlanmasıdır.* denilmektedir.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, yeni kamu işletmeciliğinin ruhunu barındıran en somut kanundur. Kaynakların etkili, ekonomik, verimli, tutumlu kullanılması, stratejik plan, faaliyet raporları ve performans göstergelerinin ölçümüyle sonuç odaklı bir hesap verebilirlik anlayışını yasal zemine kavuşturmuştur.

3.6.3. Hesap Verebilirlik Açısından Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

Kamu yönetiminin halka hesap verme sorumluluğunun sağlanabilmesi ve faaliyet ve işlemlerinde şeffaflık ilkesinin gereği olarak, vatandaşlar yönetimin iş ve işlemlerine ilişkin bilgi sahibi olma hakkına sahiptir.

Ülkemizde Bilgi Edinme Hakkı Kanunu 24 Nisan 2004'te yürürlüğe girmiştir.

Kanunun 5. Maddesinde, *Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler.* Denilmek suretiyle, istisnalar dışında vatandaşların her türlü bilgi ve belgeye erişmesine imkan tanınmıştır. Bu düzenleme, yönetimde açıklık ve şeffaflık ilkesi ile halka hesap verebilirlik açısından oldukça önem taşımaktadır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun Bilgi Edinme Hakkının Sınırları başlıklı dördüncü bölümünde; *Yargı denetimi dışında kalan işlemler, Devlet sırrına ilişkin bilgi*

veya belgeler, Ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler, İstihbarata ilişkin bilgi veya belgeler, İdarî soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, Adlî soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, Özel hayatın gizliliği, Haberleşmenin gizliliği, Ticarî sır, Fikir ve sanat eserleri, Kurum içi düzenlemeler, Kurum içi görüş, bilgi notu ve tavsiyeler, Tavsiye ve mütalaa talepleri, Gizliliği kaldırılan bilgi veya belgelerdir. Denilerek sıralanan istisnalar, bilgi edinme hakkı kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.7. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE YURTTAŞ VEYA MÜŞTERİ ODAKLILIK

Türkiye’de devlet-vatandaş ilişkilerinde bir kopukluğun olduğu, bu kopukluğun nedeninin ise Türkiye’de dönem dönem ortaya çıkan aşırı merkezizetçi devlet anlayışının bir yansıması olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, Türkiye’de halkın yönetime katılımının sınırlı olduğu, bireylerin devlet algısının batılı ülkelerden farklı olduğu ifade edilebilir. (Sezer, 2008: 158).

Müşteri odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi kamu yönetiminde bir paradigma değişiminin de ifadesidir. Bu bağlamda, kamu kurumlarının hem kendi iç ilişkileri hem de birbirleri olan ilişkileri ve halkla ilişkileri yeni bir anlayış, yöntem ve araçlarla yeniden biçimlendirilmektedir (Yıldırım, 2009: 103).

Yeni anlayışta, toplam kalite yönetimini ve onun önemli bir parçası olan müşteri odaklı bir yaklaşım benimsenmektedir (Sezer, 2008: 148). Ancak, yönetimin vatandaşlara yönelik hizmet vermek üzere kurulmuş olması, bir yönetimin yurttaş odaklı olduğu anlamına gelmemektedir (Yıldırım, 2009: 112-113). Bunun söylem ve eylemlere yansımış olması, karar alma süreçlerinde yurttaş da bir paydaş olarak görmesi, hesap verebilmesi, uygulamalarda şeffaf ve duyarlı olması gerekmektedir.

Bu açıdan, OECD Kamu Yönetimi Servisi’nin belirlemiş olduğu kaliteli kamu hizmeti için gerekli olan ilkeler; şeffaflık, katılım ve müşteri ihtiyaçlarının karşılanması olarak sıralanmıştır (aktaran Sezer, 2008: 163).

Türkiye’de son dönemde, vatandaşların hizmetlerden yararlanma, bilgi alma, denetleme ve yönetim faaliyetlerine katılmalarının sağlanması ve artırılması amacıyla, özellikle internet ve bilgi teknolojilerinin gelişimiyle paralel olarak, e-devlet ve e-katılıma ilişkin projeler hayata geçirilmiştir.

E-devlet; demokrasi, katılımcı yönetim, halkın daha iyi yönetilme ve daha etkin hizmet alma taleplerinin sonucu olarak bilgi teknolojilerinin gelişim sürecinin getirdiği değişim ile ortaya çıkmış yeni devlet anlayışının ifadesidir (Balci ve Kırılmaz 2009:50). Türkiye’de, e-Devlet politikasını şekillendiren iki temel strateji belgesi hazırlanmıştır. Kalkınma Bakanlığı, Türkiye’de ulusal kalkınma hedefleri ile uyumlu bilgi toplumu politikasını (2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı) hazırlamakta ve yürütmektedir. Bilgi toplumu politikası çerçevesinde hazırlanan e-Devlet politikası (2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı) ise Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (UDHB) sorumluluğunda yürütülmektedir (Tübitak, 2017: 1).

Türkiye’de e-katılım alanında yürütülen faaliyetler olarak ise geri bildirim alma kapsamında; kurumların memnuniyet anketleri, şikayet ve öneri kabul etme uygulamaları (bimer, cimer ve tbmm e-dilekçe hizmeti) kurumsal ya da hizmete özel olarak işletilen çağrı merkezleri ve e-posta adresleri, sosyal medya uygulamaları, karar alma süreçlerine dahil olma kapsamında; yerel yönetimlerde daha yoğun olmak üzere kurumların internet siteleri üzerinden belirli dönemlerde karar alma süreçlerine katılım yönünde uygulamalar gerçekleştirilmektedir (Tübitak, 2017: 51-55)

Türkiye’deki bu girişimler, devlet-vatandaş ilişkilerini güçlendirme çabaları ve yurttaşları önemseyen bir yönetimin göstergeleri olarak kabul edilebilir. Ancak tam anlamıyla yurttaş/müşteri odaklı bir yönetimi sağlayabilmek için topyekun bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç vardır. Bu dönüşümün bir tarafını idareciler ve kamu çalışanları oluştururken, diğer yanını yurttaşlar oluşturmaktadır. Gerçek anlamda bir dönüşümün sağlanması için her iki kesimin bu dönüşüme dair görev ve sorumluluklarını bilmesi ve yerine getirmesi gerekmektedir.

3.8. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ

Dünyada ve ülkemizde yaşanmakta olan yönetim yapılarındaki değişim sürecinin en önemli ayaklarından birisi de şüphesiz, kamu personel yönetimi sisteminin yeni anlayışa uygun olarak revize edilmesidir (Yılmazöz, 2009: 294).

Ülkemizde 24 Ocak 1980 kararları ile ortaya konulan piyasa ekonomisine dayalı kalkınma anlayışı, kamu yönetimi ve kamu personel sistemimizdeki değişim ve dönüşüm çabalarının temelini teşkil etmektedir. Bu bağlamda, idari ve siyasal kararların piyasa ekonomisinin gereklerine göre alınması ve piyasa koşullarına uygun olmayan düzenleme ve uygulamaların dönüştürülmesi hedeflenmektedir (Eren, 2009: 175).

Türk kamu yönetiminin gerek geleneksel anlayış döneminde gerekse yeni anlayışa entegrasyon sürecinde, personel sistemine ilişkin yürütülen politikaların başarısız olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim, kamu personel sisteminin sorunlu olan ve aksayan birçok yönü bulunmaktadır.

Dinçer ve Yılmaz (2003: 101), Türk kamu personel rejiminin temel sorunlarını şöyle sıralar:

- *Liyakat sisteminin kurulamadığı ve gereği gibi işletilemediği,*
- *Performansa dayalı olmayan çalışma ve ücret sistemi,*
- *Verimliliğe dayalı olmayan ve haksız ücret farklılıkları,*
- *Aşırı ve dengesiz personel yapısı,*
- *Hizmet içi eğitime gereken önem verilmediği,*
- *Personel konusunda aşırı ve karmaşık mevzuat düzenlemeleri,*

Bu sorunların bir kısmının çözümüne yönelik olarak, ülkemizde 2000'li yıllarda bir takım düzenlemeler ve uygulamalar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kamu kurumlarında stratejik plan ve performans programı

uygulamasının başlatılması, hizmet içi eğitimler, esnek çalışma biçimleri, bazı alanlarda performansa bağlı ücret, kadrolu memur yerine sözleşmeli personel uygulamalarının yaygınlaştırılması, özellikle yerel yönetimlerde yasal olarak personel müdürlüğü isminin insan kaynakları müdürlüğü olarak değişmesi gibi uygulamalarla personel yönetimi anlayışından insan kaynakları yönetimi yaklaşımına doğru bir geçiş olduğu gözlemlenmektedir (Eryılmaz, 2012: 316-317).

1982 Anayasası'nın 128. maddesinde *Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.* hükmüne yer verilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 4. maddesine göre ise kamu çalışanları; Memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler olarak sayılmaktadır.

Ancak; neo-liberal politikalar kapsamında, özelleştirme uygulamaları neticesinde kamu personeli eliyle görülen bazı hizmetler özel sektöre devredilmiştir. Ayrıca, birçok hizmet alanında da hizmet alımı (taşeronlaştırma) ve sözleşmeli personel istihdamı uygulamalarıyla güvenceli istihdamdan güvencesiz istihdama doğru giden bir süreç yaşanmaktadır (Eren, 2009: 175). Hizmet alımı yoluyla personel istihdamının; yardımcı hizmetler, sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetlerinde, yerel yönetimlerde ve koruma ve güvenlik hizmetlerinde önemli boyutlara ulaştığı görülmektedir. Sözleşmeli personel istihdamının ise yine sağlık hizmetleri, yerel yönetimler ve eğitim hizmetleri gibi alanlarda yaygınlaştığı gözlemlenmektedir.

Bunun yanı sıra, son dönemlerde İş-kur tarafından yürütülen ve *Türkiye İş Kurumu İşgücü Uyum Hizmetleri Yönetmeliği* ile yasal bir zemin bulan *Toplum Yararına Çalışma Programının*, kamudaki istihdam türlerinden birisi olma yolunda ilerlediği görülmektedir. Bu program kapsamında, ihtiyaca göre üç ay ve dokuz ay arasında bir süre için ve özellikle yardımcı hizmetler alanında personel istihdamı yapılmaktadır. Bu durum bir açıdan işsizlikle mücadele yöntemi olarak değerlendirilebilir ancak diğer yandan bir yılı bulmayan süre zarfında istihdam

sağlandığı için, belirlenen süre sona erdiğinde çalışanlar İş Kanunu'ndaki birtakım haklardan yararlanamamaktadır.

Türk kamu personel rejimi, yeni kamu işletmeciliğinin hedeflediğinin aksine, çalışanların karar süreçlerine katılımının olmadığı, performans denetimleri bulunmayan, başarının ödüllendirilmediği, aynı işi yapanlar arasında ücret dengesizliğinin olduğu ve çalışanların yeteneklerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkan sağlamayan yapısıyla sorun üreten bir sistem görünümünde (Yılmazöz 2009:294) olup, ülkemiz kamu personel rejimine ilişkin hazırlanan çeşitli raporlarla ve akademik çevrelerce tespit edilen sorunların çözümüne yönelik adımların bugüne dek atılmadığı görülmektedir.

SONUÇ

19. yüzyılda devletten, güvenliği ve adaleti sağlaması beklenirken, 20. yüzyıla gelindiğinde birçok alanda yaşanan gelişmeler ve değişimler, devlete biçilen rolün farklılaşmasına ve devletten beklentilerin artmasına neden olmuştur. Devletin de halkın taleplerine paralel olarak her alana müdahil olma isteği kamu yönetimini birçok alanda faaliyet gösteren dev bir yapı haline dönüştürmüştür. 20. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde bu büyük yapı, gerek yönetim fonksiyonu açısından gerekse ekonomik açıdan bu yükü kaldıramaz duruma gelmiştir. Ekonomik ve yönetsel kriz ortaya çıkmış, krizden çıkmak için yeni bir arayışa girilmiş ve suçlu olarak kamu yönetiminin faaliyet alanını genişleten sosyal refah devleti anlayışı görülmüştür.

Bu dönemde, liberalizme yeni bir soluk getiren neo-liberalizm, sosyal refah devleti anlayışını ve keynesyen ekonomi politikalarını eleştirerek, krizden çıkışın çözüm önerisi olarak; piyasa tabanlı minimal devleti, kamu yönetiminin piyasaya göre yeniden yapılandırılmasını, küçültülmesini ve özel sektör teknikleri kullanılarak kamu sektörünün daha verimli hale getirilmesinin mümkün olduğunu savunmuştur.

Bu süreçte, geleneksel kamu yönetimi anlayışının miadını doldurduğu ve artık işlevini yerine getiremediği yönündeki eleştiriler yaygınlaşmıştır. Geleneksel anlayış, tüm kesimler tarafından; bürokratik işlemlerin ve kuralların çokluğu, hantallık, verimsizlik, kalitesizlik, kırtasiyecilik ve sonuçlarla ilgilenmemek gibi birçok olumsuz eleştiriye maruz kalmıştır. Halkın gözünde bürokrasinin olumsuz bir anlam kazanmasına neden olan bu durum bir gerçekliktir ve mutlaka çözülmesi gereken bir sorundur.

Bu sorunlar yumağına çözüm olarak ortaya konulan ve girişimci yönetim, yeni kamu işletmeciliği gibi farklı isimlerle sunulan yeni yaklaşım; Dünya Bankası, OECD ve IMF gibi uluslararası kuruluşların teşvik veya baskısı ile birçok ülkede reformlar aracılığıyla ülkelerin yönetim yapılarını değiştirmiş ve bu anlamda

önemli bir paradigma değişimine neden olmuştur. Böylelikle; rekabet odaklılık, özelleştirme, serbestleşme, yerelleşme, hesap verebilirlik, yurttaş veya müşteri odaklılık, stratejik yönetim, performans odaklı yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi kavram ve uygulamalar kamu yönetimi literatürüne girmiştir.

Geleneksel anlayış, iyi tarafları hiç yokmuşçasına eleştirilse de bürokraside tarafsızlığı, adilliği ve sistematik işleyişi ön plana çıkaran kurgusu ve yönetim-siyaset ayrılığı mantığıyla kamu yönetimi açısından oldukça önemli boyutları olan bir yaklaşımdır.

Geleneksel yönetim anlayışındaki merkezîyetçilik, kurallara ve biçimselliğe dayalı olma, memurlarda kariyer ilkesinin esas alınması, gayri şahsîlik, katı hiyerarşi gibi kuralların kendi içinde çok değerli bir mantığı vardır. Tüm bu ilkeleri bir arada düşündüğümüzde, Weber'in kurguladığı sistemde kamusal işlerin, bireylerin keyfi uygulamalarına bırakılmadan belirli bir sistematik içerisinde yürütülmesini amaçladığını söylemek mümkündür. Girişimci yönetim anlayışındaki yöneticilere geniş yetkilerin verildiği, süreçlerin değil de sonuçların önemli olduğu bürokratik yapıda ise yönetimde adaletin, tarafsızlığın ve yasallığın tam anlamıyla sağlanıp sağlanamayacağı yönünde kuşklar bulunmaktadır.

Diğer yandan, geleneksel yönetimin önemli bir ilkesi olan yönetim-siyaset ayrılığı, girişimci yönetim anlayışında neredeyse ortadan kaldırılmakta, hükümetlerin programlarının daha hızlı uygulanabilmesi amacıyla üst düzey bürokraside yönetim-siyaset birliği vurgusu yapılmaktadır. Kabul etmek gerekir ki, geleneksel anlayışta da üst düzey bürokrasiye hükümetlerce kendilerine yakın gördükleri bürokratlar atanmaktadır. Bu oldukça doğal karşılanabilecek bir durumdur. Ancak, geleneksel anlayıştaki keskin yönetim-siyaset ayrımının bürokratları kısmen de olsa tarafsızlığa sevk ettiğini söylemek mümkündür. Siyasetle tamamen iç içe geçmiş üst düzey bürokrasinin var olduğu bir ortamın alt kademeleri de etkileyeceğini düşünmek çok yanlış bir varsayım olmayacaktır. Girişimci yönetim anlayışına göre yapılandırılmış bir personel rejiminde, siyaset-yönetim birliğinin, sözleşmeli memurlarda baskı oluşturması, bireyi silikleştirmesi,

kayırmacılık ve yönetimde yozlaşmaya neden olması gibi birçok olumsuzluğu beraberinde getirmesi kaçınılmaz görünmektedir.

1980'li yıllardan bu yana etkili olan neoliberal fikirler ülkemizde de karşılık görmüştür. Piyasa mekanizmasının hakimiyetinin sağlanması ve rekabetin artırılmasına yönelik olarak özelleştirme ve serbestleşme gibi uygulamalar kısa bir sürede hayata geçirilmiştir. Ancak; kamu yönetiminin yeni anlayışa doğru geçiş süreci bu kadar hızlı olmamaktadır. Yeni yönetim anlayışına dair reform çabaları özellikle 2000'li yıllardan bu yana halen devam etmekte olup, bu kapsamda değerlendirilebilecek uygulamalar kısmen yürürlüğe girebilmiştir.

Bu çerçevede, Türkiye'de piyasa mekanizmasının çalışma sistematığına uygun olarak rekabet ortamını yaratmak üzere özelleştirme ve serbestleşme gibi uygulamaların 1980'lerin hemen başında gerçekleştirildiğini görmekteyiz. Bunun yanı sıra; özellikle 2003 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'yla birlikte sonuç odaklılık, stratejik yönetim, hesap verebilirlik ve performans odaklılığa dair kavram ve uygulamalar Türk kamu yönetimi sistemine dahil olmuştur. 2005 yılında yerel yönetimlere ilişkin yürürlüğe giren kanunlarla birlikte yerleşme yönünde oldukça önemli sayılabilecek adımlar atılmıştır. Girişimci yönetim anlayışının bir başka bileşeni olan yurttaş veya müşteri odaklılık bağlamında ise özellikle e-devlet uygulamasıyla birlikte kırtasiyecilik, hizmete uzaklık, işlemlerin uzun sürmesi gibi birtakım sorunların son bulması sağlanmıştır. Yine, Sayıştay Kanunu'ndaki değişikliklerle; hesap verebilirlik, ekonomiklik, verimlilik gibi yönetsel hedefler göz önüne alınarak bir denetim yapılması öngörülmektedir.

Bu gibi uygulamalar, kuşkusuz Türk kamu yönetimini iyileştirmeye ve sorunların bertaraf edilmesine yönelik olarak hayata geçirilmektedir.

Yeni yönetim anlayışına dair uygulamaların peyderpey hayata geçirilmesi, kamu kesiminin yeniliğe ve değişime kapalı olması gibi nedenlerle Türk kamu yönetiminin dönüşüm sürecinin doğal olarak yavaş ilerlediği, ancak değişimin

genel eğiliminin girişimci yönetimin lehine olduğu ve bu anlayışın unsurlarının yönetim sistemimize her geçen gün daha çok eklenildiği gözlemlenmektedir.

Türk kamu yönetiminin; geleneksel anlayışın olumsuzluklarından sıyrılarak daha hızlı, etkin, ekonomik, hesap verebilir, halkın isteklerine karşı duyarlı ve katılımcı bir yönetime kavuşması tüm kesimlerin ortak arzusudur. Diğer yandan, yeni anlayışla birlikte adalet, tarafsızlık ve liyakat gibi ilkelerin zedeleneceği yönündeki endişelerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Türk kamu yönetimine ilişkin uygulanacak reformların, Türkiye'nin sosyolojik ve ekonomik yapısı ile siyasi ve yönetim kültürü göz önüne alınarak gerçekleştirilmesi en sağlıklı yol olacaktır.

Bu bağlamda, özellikle kamu personel rejiminin etik kaygılar gözetilerek dizayn edilmesi gerekmektedir. Objektif değerlendirmenin sağlanacağı yarışma sınavları personel istihdam sürecinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Kamu yönetiminin temel ilkeleri olan adalet ve liyakatin tesis edilmesi böylelikle mümkün olacaktır. Kurumsal ve personele yönelik performans değerlendirmelerinin yapılması, çalışan ücretlerinin performans ölçütlerine göre düzenlenmesi, yeni anlayıştaki üst düzey bürokraside ön görülen yönetim-siyaset birlikteliğinin memurlara olumsuz şekilde yansıtılmaması amacıyla kariyer ve ceza sisteminin yine objektif bir biçimde kurgulanması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, açıklık/şeffaflık ilkesinin tam anlamıyla hayata geçirilmesi, diğer birçok yönetsel hedefin gerçekleşmesine katkıda bulunacak nitelikte anahtar bir kavramdır. Şeffaflığın sağlandığı bir kurum; tüm unsurlarıyla hesap verebilir, performans ve sonuç odaklı yönetimin uygulandığı bir yapıda olmak durumundadır. Bu nedenle, kamu kurumlarının stratejik planlarının, yıllık programlarının, bütçelerinin yanı sıra; herhangi bir yatırım uygulandığında ve harcamalar yapıldığında kamuoyuyla paylaşılması doğru bir yol olacaktır.

KAYNAKÇA

Akbulut, Örsan Ö. (2014). "Kamu Yönetiminde İşletmecilik Sorunu", *Mülkiye Dergisi*, Cilt 31, Sayı 254, ss. 73-86.

Akdoğan, A. Argun (2007). "İşletmeden Devşirerek Değiştirmek: Türk Kamu Yönetiminde Stratejik Planlama Ve Performans Yönetimi", Şinasi Aksoy Ve Yılmaz Üstüner (Ed.), *Kamu Yönetimi Yöntem Ve Sorunlar*, ss. 449-468. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Aksoy, Şinasi (1995). "Yeni Sağ Ve Kamu Yönetimi", *Kamu Yönetimi Disiplini Sempozyumu Bildirileri, C: II*, Ankara: Todaie Yayınları, ss. 159-173.

Aksoy, Şinasi (1998). "Yeni Sağ, Kamu Yönetimi Ve Yerel Yönetim: Eleştirel Bir Yaklaşım", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, ss. 3-13.

Aksoy, Şinasi (2004). "Kamu Yönetimi Nereye Gidiyor? Bir Durum Saptaması", *Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayını, ss. 32-49.

Aksoy, Şinasi (2012). "Yeni Sağ Ve Devletin Değişimi", Burhan Aykaç, Şenol Durgun Ve Hüseyin Yayman (Ed.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi*, ss. 577-593. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Aktan, Coşkun Can (1995). "Klasik Liberalizm, Neo-Liberalizm Ve Libertarianizm", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt:28, Sayı:1, ss. 3-27.

Aktan, Coşkun Can (2008). "Stratejik Yönetim Ve Stratejik Planlama", *İşveren-Çimento Dergisi*, 2008 Temmuz Ağustos, ss. 4-21.

Akyel, Recai Ve Köse, Hacı Ömer (2010). "Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı: Etkin Kamu Yönetimi İçin Etkin Denetimin Gerekliliği", *Türk İdare Dergisi*, Mart 2010, Sayı: 466, ss. 9-45.

Al, Hamza (2002a). *Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi*, Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Al, Hamza (2002b). *Bilgi Toplumu Ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi*, Ankara: Bilimadamı Yayınları.

Ardıyok, Şahin (2000). "Doğal Tekeller Ve Düzenleyici Kurumlar, Türkiye İçin Düzenleyici Kurum Modeli", Lisansüstü Tez Serisi No: 9, Yüksek Lisans Tezi, Rekabet Kurumu: Ankara.

Aslan, Gündüz Alp (2016). "Türk Hukukunda Bağımsız İdari Otoritelerin Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi Ve Yetki Unsurundaki Sakatlığın Düzenleyici İşleme Etkisi" *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi*, 65 (3), ss. 571-631.

Aslan, Onur Ender (2007). "Türkiye'de Düzenleyici Kurumlarda Yönetişim Ve Esnek Personel Rejimi İlişkisi", Şinasi Aksoy Ve Yılmaz Üstüner (Ed.), *Kamu Yönetimi Yöntem Ve Sorunlar*, ss. 509-519. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Ataay, Faruk (2007). *Neoliberalizm Ve Devletin Yeniden Yapılandırılması*, Ankara: De Ki Basım Yayım.

Atay, Ethem E. (2006). "Bağımsız İdari Otoriteler Ve Türkiye Uygulaması" *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C. 10, S.1-2, ss. 259-293.

Ateş, Hamza (2001). "İşletmeci, Girişimci Ve Verimli Yeni Bir Kamu Yönetimi Ve Devlet Anlayışına Doğru", *İü Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No: 25, ss. 45-59.

Ateş, Hamza (2011). "Yeni Kamu İşletmeciliği Bağlamında Hesapverebilirlik", Bekir Parlak (Ed.), *Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar*, ss. 181-223. Bursa: Alfa Akademi.

Ateş, Hamza Ve Çetin, Dilek (2004). "Kamuda Performans Yönetimi Ve Performansa Dayalı Bütçeleme", Muhittin Acar Ve Hüseyin Özgür (Ed.), *Çağdaş Kamu Yönetimi 2*, ss. 255-285. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Ateşoğlu, Nadir Ve Özkan, Ergün (2010). "Otoriter Kamu Yönetimi Anlayışından Vatandaş Odaklı Anlayışa Geçiş Mümkün Mü?", *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı:1, ss. 51-60.

Aydın, Ahmet Hamdi (2013). *Yönetim Bilimi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Balcı, A. Ve Kırılmaz, H. (2009) "Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında E-Devlet Uygulamaları", *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 463-464, Yıl: 81, ss. 45-70.

Balcı, Asım (2013). "Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik Anlayışı", Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk, Ve Bayram Coşkun (Ed.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, ss. 155-179. Ankara: Seçkin Yayınları.

Baltacı, Cemal (2004). "Yeni Sağ Üzerine Bir Eleştiri", Isparta: *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Sayı: 2, Sayfa: 359-373.

Baradat, Leon P. (2012). *Siyasal İdeolojiler: Kökenleri Ve Etkileri*. (Çev: Abdurrahman Aydın) Ankara: Siyasal Kitabevi.

Barry, Norman P. (2012). *Modern Siyaset Teorisi*. (Çev: Mustafa Erdoğan Ve Yusuf Şahin) Ankara: Liberte Yayınları.

Bayraktar, Gonca (2012). "Yeni Sağ Düşüncesinin Kamu Yönetimindeki Yansıması Olarak Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı", Burhan Aykaç, Şenol Durgun Ve Hüseyin Yayman (Ed.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi*, ss.595-606. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Berktaş, Fatmagül (2010). "Liberalizm", Birsen Örs (Ed.), *19. Yı'dan 20. Yı'a Modern Siyasal İdeolojiler*, Ss. 46-114. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Bilgiç, Veysel (2013). "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı", Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk Ve Bayram Coşkun (Ed.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, ss. 27-46. Ankara: Seçkin Yayınları.

Bilgiç, Veysel K. (2011). "Küreselleşme Sürecinde Kamu Hizmetinde Dönüşüm", Bekir Parlak (Ed.), *Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar*, ss. 93-118. Bursa: Alfa Akademi.

Biriciklioğlu, Hale Ve Gülener, Serdar (2008). "Hesap Verebilirlik Anlayışındaki Değişim Ve Türk Kamu Yönetimi", *Türk İdare Dergisi*, Haziran 2008, Sayı: 459, ss. 203-224.

Bozlağan, Recep (2014). "Kamu Yönetimi Paradigmasında Değişim Ve Özelleştirme Yaklaşımı", Muhittin Acar Ve Hüseyin Özgür (Ed.) *Çağdaş Kamu Yönetimi 1*, ss. 276-301. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Canpolat, Hasan (2010). "Değişen Dünyada Kamu Yönetiminin Geleceği Ve Türkiye'nin Reform Gündemi: Devletin Daha Fazla Demokratikleşmesi" *Türk İdare Dergisi*, Mart 2010, Sayı: 466, ss. 25-45.

Coşkun, Selim (2011). "Stratejik Yönetim Ve Toplam Kalite Yönetimi: Benzerlikler, Farklılıklar Ve Kamu Yönetimi İçin Çıkarımlar" *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 44, Sayı 2, Haziran, ss. 43-69.

Çaha, Ömer (2004). "Muhafazakâr Düşüncede Toplum", *Liberal Düşünce Dergisi*, Sayı 34, ss: 15-24.

Çetin, Halis (2001). "Liberalizmin Temel İlkeleri" *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, ss. 219-237.

Çetin, Halis (2007). *Çağdaş Siyasal Akımlar*, Ankara: Orion Kitabevi.

Çetin, Sefa (2010). "Türkiye'de Kamu Yönetimi Reform Sürecinin Değerlendirilmesi: Aksayan Ve İşleyen Yönler" *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 19, Sayı 3, 2010, ss. 23-38.

Demirel, Demokaan (2013). "Hesap Verebilirlikte Denetimin Yeni Rolü" *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 17, Sayı 2, ss. 361-378.

Devlet Personel Başkanlığı (2013). *2013-2017 Stratejik Planı*, Ankara: Devlet Personel Başkanlığı Yayınları.

Dinçer, Ömer Ve Yılmaz, Cevdet (2003). *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma 1; Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim*, Ankara: T.C. Başbakanlık.

Doğan, Mustafa Necati (Der.) (2016). "Türkiye'de Özelleştirmenin 30 Yılı" Ankara: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Yay.

Dpt (2000). "Kamu Yönetiminin İyileştirilmesi Ve Yeniden Yapılandırılması", *Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Ankara: Dpt Yayını.

Dpt (2006). *Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu 2. Sürüm*, Ankara: Dpt Yayını.

Erdoğan, Mustafa (2004). "Muhafazakârlık: Ana Temalar", *Liberal Düşünce Dergisi*, Sayı 34, ss: 5-9.

Erdoğan, Mustafa (2013). "Liberalizme Yeniden Bakış: Tarihi Ve Felsefi Temelleri", Cennet Uslu (Ed.), *Liberalizm El Kitabı*, ss. 51-83. Ankara: Kadim Yayınları.

Eren, Erdal (2009). "Personel Sisteminde Dönüşüm", Barış Övgün (Ed.), *Kamu Yönetimi: Yapı İşleyiş Reform*, ss.175-186 Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, No: 242.

Eren, Veysel (2001). *Yky Anlayışı (Büyükşehir Ve İl Belediyeleri Üzerinde Bir Araştırma)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eren, Veysel (2003a). Kamu Yönetiminde Rekabet, Rekabetin Kurumsallaştırılması Ve Rekabet Mekanizmaları, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 58, Sayı: 4, ss. 83-105.

Eren, Veysel (2003b). "Kamu Yönetiminde Yeni Meşruluk Temeli Olarak Müşteri Odaklı Yönetim Yaklaşımı", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 58, Sayı 1, ss. 56-70.

Eren, Veysel (2006). "Personel Rejiminde Bürokratik Modelden İşletmeci Anlayışa Geçiş", *Selçuk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 11, ss. 131-153.

Ergil, Doğu (1986). "Muhafazakâr Düşüncenin Temelleri", *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 41, Sayı:1, ss. 269-293.

Erkan, Volkan (2008). *Kamu Kuruluşlarında Stratejik Planlama: Türkiye Uygulaması Ve Kurulularda Başarıyı Etkileyen Faktörler*. Ankara: Dpt.

Eryılmaz, Bilal (2012). *Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Eryılmaz, Bilal (2013). *Bürokrasi Ve Siyaset*, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Filho, Alfredo Saad ve Johnston, Deborah (2007). *Neoliberalizm Muhalif Bir Seçki*, (Çev: Şeyda Başlı ve Tuncel Öncel), İstanbul: Yordam Kitap.

Genç, F. Neval (2009). "Türk Kamu Yönetiminde Stratejik Planlama", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 23, ss. 201-211.

Geray, Cevat (2001). "Kentleşme Sorunlarının Çözümü Açısından Küreselleşme, Özelleştirme, Yerelleşme Ve Yerel Yönetimler", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Todaie, Ankara. Cilt 10, Sayı 4, ss. 7-22

Gökçe, Orhan Ve Turan, Erol (2008). "Kamu Yönetiminin Dönüşümü Ve Dönüşümün Temel Unsurları", *Sü İibf Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. Sayı:15, ss. 175-200.

Gözel, Kadir Akın (2003). "Yeni Kamu Yönetimi Nedir?", *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 438, ss. 195-208.

- Güler, Birgül Ayman (2005). *Devlette Reform Yazıları*, Ankara: Paragraf Yay.
- Güler, E. Zeynep (2010). "Muhafazakarlık", Birsen Örs (Ed.), *19. Yy'dan 20. Yy'a Modern Siyasal İdeolojiler*, ss. 115-162. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Güzelsarı, Selime (2004). "Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği Ve Yönetişim Yaklaşımları," *Aü Sbf, Geta Tartışma Metinleri Serisi* ([Http://Yonetimbilimi.Politics.Ankara.Edu.Tr/Files/2013/09/Selime.Doc](http://Yonetimbilimi.Politics.Ankara.Edu.Tr/Files/2013/09/Selime.Doc), Erişim Tarihi: 26.06.2016)
- Haktankaçmaz, Mehmet İlker (2009). "Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı Ve Türkiye'de Kamu Yönetimi Reformu", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hayek, Friedrich Von (2009). "Liberalizm", (Çev: Atilla Yayla) *Liberal Düşünce Dergisi*, Cilt 14, Sayı: 55, Yaz 2009, ss. 197-224.
- Heywood, Andrew (2007). *Siyaset*, (Çev: Bekir Berat Özipek, Bican Şahin, Mete Yıldız, Zeynep Kopuzlu, Bahattin Seçilmişoğlu, Atilla Yayla) Ankara: Adres Yayınları.
- Heywood, Andrew (2011). *Siyasi İdeolojiler*, (Çev: Ahmet Kemal Bayram, Özgür Tüfekçi, Hüsamettin İnaç, Şeyma Akın, Buğra Kalkan) Ankara: Adres Yayınları.
- Hughes, Owen E. (2014). *Kamu İşletmeciliği Ve Yönetimi*, (Çev: Buğra Kalkan, Bahadır Akın, Şeyma Akın) Ankara: Liberte Yayınları.
- Işıkçı Mamur, Yasemin (2017). "Türkiye'de İdari Reform Çalışmalarının Tarihsel Perspektif Açısından Değerlendirilmesi" *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, ss. 167-191.
- Kalfa, Ceren Ve Ataay, Faruk (2008). "Yönetişim: Devlet-Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 17, Sayı 3, 2008, ss. 229-240.

Kara, Mustafa (2016). "Türkiye’de Merkezileşme-Yerelleşme Tartışmaları Ve Hizmet Sunumunda Ölçek Sorunu" *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 27, ss. 249-276.

Karagöz, Hakan (2009). *Dünya Ve Türkiye’de Özelleştirme Uygulamaları*, Konya: Konya Ticaret Odası.

Karcı, Şükrü Mert (2008). "Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Temel Değerleri Üzerine Bir İnceleme" *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı:16, ss. 40-64.

Kerimoğlu, Baki (2014). "Merkezileşme Ve Yerelleşme Kısacasında Yerel Yönetimler: Yeni Büyükşehir Kanunu Kapsamında Bir Değerlendirme" *Mülkiye İktisadi Ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, Değerlendirme Notu/5*

Kızılboğa, Ruveyda (2012). "Kamu Tercih ve Anayasal İktisat Teorilerinin Değerlendirilmesi" *Neşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, ss. 91-109.

Köseoğlu, Özer Ve Şen, Mustafa Lütfi (2014). "Kamu Sektöründe Performans Yönetimi: Politikalar, Uygulamalar Ve Sorunlar", *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, ss. 113-136.

Kurban, Ayşegül (2012). "Türkiye’de Bağımsız Düzenleyici Kurulların Fikrî Temelleri", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ömürgönülşen, Uğur (2014). "Yeni Kamu İşletmeciliği", Muhittin Acar Ve Hüseyin Özgür (Ed.), *Çağdaş Kamu Yönetimi 1*, ss. 3-43. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Öz, Gamze (2007). "Türkiye’de Rekabet Politikasının Hukuki Ve Kurumsal Yönleri Ve Yatırımlara Etkisi", *Türkiye’de Rekabetçilik Ve Düzenleme*, Ankara: Tepav, ss. 55-114.

Özdemir, Süleyman (2007). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*, İstanbul: İto Yayınları.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (2016 Yılı). *Faaliyet Raporu*, Erişim Tarihi: 01.10.2017, <http://www.oib.gov.tr/dokuman/faaliyet-raporlari/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>

Özer, Mehmet Akif (2012). *Yeni Kamu Yönetimi*, Ankara: Barış Kitabevi.

Özipek, Bekir Berat (2009). *Muhafazakârlık: Akıl Toplum Siyaset*, Ankara: Kadim Yayınları.

Özkazanç, Alev (2005). "Türkiye'nin Neo-Liberal Dönüşümü Ve Liberal Düşünce." Tanıl Bora Ve Murat Gültekingil (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Liberalizm*, ss. 634-657, Cilt: 7, İstanbul: İletişim Yayınları.

Özmüş, L. (2005). "Desantralizasyon (Yerelleşme) Ve Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı", *Türkiye Harita Bilimsel Ve Teknik Kurultayı*, Ankara: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası.

Öztürk, Namık Kemal (2002). "Bürokratik Devletten Etkin Yönetime Geçiş: İyi Yönetişim", *Türk İdare Dergisi*; Yıl.74; Sayı.437, ss. 27-38.

Parlak Bekir (2011). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, Bursa: Mkm Yayıncılık.

Raico, Ralph (2011a). "Klasik Liberalizm Nedir?", (Çev: Atilla Yayla) *Liberal Düşünce*, Yıl 16, Sayı 64, Güz 2011, ss. 69-73.

Raico, Ralph (2011b). "Klasik Liberalizmin Yükselmesi, Çökmesi Ve Rönesansı", (Çev: Atilla Yayla) *Liberal Düşünce*, Yıl 16, Sayı 64, Güz 2011, ss. 75-84.

Sallan Gül, Songül (2000). "Yeni Sağın İdeolojik Yükselişi Ve Yeni Sağda Sosyolojiye Saldırmanın Dayanılmaz Hafifliği", *Ekonomik Yaklaşım*, Cilt 11, Sayı 39, ss. 1-22.

Sallan Gül, Songül (2004). *Sosyal Devlet Bitti, Yasasın Piyasa*, İstanbul: Etik Yayınları.

Sanlı, Kerem Cem (2000). "Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler Ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme Ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği", *Yüksek Lisans Tezi*, Rekabet Kurumu: Ankara.

Sarıca, Salih Özgür (2015). "Türk Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılandırma Çalışmalarının Bireyselci Ve Kurumsalcı Yaklaşımlar Açısından İncelenmesi", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 8, Sayı 1, Haziran 2015, ss. 319-338.

Sezer, Özcan (2008). "Kamu Hizmetlerinde Müşteri (Vatandaş) Odaklılık: Türkiye'de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme" *Zkü Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8, ss. 147-171.

Sobacı, Mehmet Zahid (2008). "Stratejik Yönetim Ve Türk Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler" *Yönetim Bilimleri Dergisi* Cilt 6, Sayı 1, ss. 103-119.

Sobacı, Mehmet Zahid ve Köseoğlu, Özer (2015). "Yeni Kamu Yönetişimi: Birlikte Üretmenin Ve İşbirliğinin Teorik Çerçevesi", Mehmet Zahit Sobacı Ve Özer Köseoğlu (Ed.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları*, ss.231-248. Bursa: Dora Basım-Yayın.

Sobacı, Mehmet Zahit (2011). "İdari Reformun Altın Çağında Kamu Hizmetinde Derin Dönüşüm", Ahmet Kesik Ve Hasan Canpolat (Ed.), *Küreselleşme Ve Kamu Yönetiminde Dönüşüm*, ss. 173-193. Ankara: Seçkin Yayınları.

Sönmez, Ümit (2007). "Bağımsız Düzenleyici Kurumların Kuramsal Altyapısı Ve Gelişimi" Şinasi Aksoy Ve Yılmaz Üstüner (Ed.), *Kamu Yönetimi Yöntem Ve Sorunlar*, ss. 485-507. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Şaylan, Gencay (2003). *Değişim Küreselleşme Ve Devletin Yeni İşlevi*, Ankara: İmge Kitabevi.

Şentürk, Ayşe (2015). "5018 Sayılı Kanun İle Türk Kamu Yönetiminde Performans Yönetimi Uygulamaları" *Strategic Public Management Journal (Spmj)*, Issue No: 2, ss. 107-112.

Tan, Turgut (1995). "İdarede Yeni Ussallık Arayışları Ve Hukuk", *Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri II*, ss. 175-183. Ankara: Todaie Yayını.

Tan, Turgut (2002). "Bağımsız İdari Otoriteler Veya Düzenleyici Kurullar", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt:35, Sayı:2, ss. 11-37.

Tayyar, Ayşegül ve Çetin, Birol (2013). "Liberal İktisadi Düşüncede Devlet" C.Ü. *İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, ss. 219-237.

Toksöz, Fikret, Özgür, Ali Ercan, Uluçay, Öykü, Koç, Levent, Atar Gülay, Akalın Nilüfer (2009). *Yerel Yönetim Sistemleri*, İstanbul: Tesev Yayınları.

Tortop, Nuri., İsbir, Eyüp G., Aykaç, Burhan., Yayman, Hüseyin. ve Özer, M. Akif (2012). *Yönetim Bilimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Tuncer, Aziz ve Usta, Sefa (2013). "İki Kriz Arasında Yönetim: Yeni Kamu İşletmeciliği", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 30, ss. 181-195.

Tübitak (2017) *Türkiye'de E-devlet: Genel Görünüm*, Dijital Dönüşüm Araştırmaları Serisi 1, Yazılım Teknolojileri Araştırma Enstitüsü. (www.dijitaldonusum.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.10.2017)

Uysal Sezer, Birkan (1992). "Büyük Devlet-Küçük Devlet Karşılaştırması", *Amme İdaresi Dergisi*, 25, (4), ss. 3-29.

Uzun, Turgay (2013). "Kamu Yararı Anlayışında Değişim: Kamu Tercihi Yaklaşımı Bağlamında Bir Değerlendirme", Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk Ve Bayram Coşkun (Ed.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, ss. 109-124. Ankara: Seçkin Yayınları.

Üstüner, Yılmaz (2000). "Kamu Yönetimi Kuramı Ve Kamu İşletmeciliği Okulu" *Amme İdare Dergisi*, C.33, S.3, Ss. 15-31.

Vincent, Andrew (2006). *Modern Politik İdeolojiler*. (Çev: Arzu Tüfekçi) İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Yayla, Atilla (2008). *Siyasi Düşünce Sözlüğü*, Ankara: Adres Yayınları.

Yayla, Atilla (2012). "Anayasacılık, Anayasal Demokrasi Ve İdeolojiler", *Liberal Düşünce Dergisi*, Sayı 66 (Bahar), ss. 13-22.

Yıldırım, Murat (2006). "Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik Ve Şeffaflık (1980 Sonrası Türkiye Örneği)", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, Murat (2009). "Kamu Yönetiminde Yeni Bir İkilem: Yurttaş Odaklılık Ya Da Müşteri Odaklılık" *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 10, Sayı 1, ss. 99-115.

Yıldırım, Murat (2010). "Kamu Yönetiminde Takdir Yetkisi: Geleneksel Ve Yeni Kamu Yönetimi Arasında Karşılaştırmalı Bir İnceleme", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:7 Sayı:2, ss. 839-861.

Yıldırım, Murat (2011). "Pragmatizm Ve Yeni Kamu İşletmeciliği" *H.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 29, Sayı 1, ss. 187-208.

Yılmazöz, Mehmet (2008). "Kamu Kesiminde Geleneksel Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş", *Türk İdare Dergisi*, Eylül 2008, Sayı: 460, ss. 121-132.

Yılmazöz, Mehmet (2009). "Türkiye'de Kamu Personel Yönetimi Sorunu", *Mülkiye Dergisi*, Temmuz-Aralık 2008, Sayı: 157, ss. 293-302.

Mevzuat:

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu (1965). *T.C. Resmi Gazete*, S. 12056, 23 Temmuz 1965.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). *T.C. Resmi Gazete*, S.17844, 20 Ekim 1982

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (1994). *T.C. Resmi Gazete*, S.22140, 13 Aralık 1994.

4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (2003). *T.C. Resmi Gazete*, S. 25269, 24 Ekim 2003.

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi Ve Denetimi Kanunu (2003). *T.C. Resmi Gazete*, S.25326, 24 Aralık 2003.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004). *T.C. Resmi Gazete*, S.25531, 10 Temmuz 2004.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005). *T.C. Resmi Gazete*, S.25745, 04 Mart 2005.

5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005). *T.C. Resmi Gazete*, S. 25874, 13 Temmuz 2005.

6085 Sayılı Sayıştay Kanunu (2010). *T.C. Resmi Gazete*, S.27790, 19 Aralık 2010.

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012). *T.C. Resmi Gazete*, S.28489, 06 Aralık 2012.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Abdurrahman TURGUT

Uyruğu : T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri : 14.06.1985/Ankara

E-Posta : a.turgut85@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Kamu Yönetimi (Lisans)	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2013
Kamu Yönetimi (Y. Lisans)	Cumhuriyet Üniversitesi	2017

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2011 - Halen	Sivas İl Özel İdaresi	Memur